

ACADEMIA
DE STUDII
ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CONFEDERAȚIA PATRONALĂ
CONCORDIA
DIALOG PENTRU DEZVOLTARE

SISTEMUL FISCAL DIN ROMÂNIA: **PROSPERITATE,** **CONVERGENȚĂ** **ȘI SUSTENABILITATE** **FISCAL-BUGETARĂ**

ACADEMIA
DE STUDII
ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CONFEDERAȚIA PATRONALĂ
CONCORDIA
DIALOG PENTRU DEZVOLTARE

Sistemul fiscal din România: prosperitate, convergență și sustenabilitate fiscal-bugetară

Cuprins

Introducere	5
1. Impactul cotei unice asupra convergenței reale, inegalității veniturilor, economiei informale, veniturilor bugetare, ratei de angajare a forței de muncă și dinamicii clasei de mijloc din România	7
1.1. Scurt sumar al lucrărilor de specialitate în disputa „cota progresivă versus cota unică”	7
1.2. Câteva constatări empirice preliminare cu privire la impactul cotei unice în România și alte state europene	10
1.3. Evaluarea empirică a impactului cotei unice asupra convergenței reale, inegalității veniturilor, economiei informale, veniturilor bugetare, ratei de angajare a forței de muncă și dinamicii clasei de mijloc din România.....	20
1.3.1 Datele folosite.....	20
1.3.2 Rezultatele obținute.....	23
1.3.3 Analiza neliniară.....	30
1.3.4 Regresia pe cuantile	39
2. Evaluarea impactului bugetar și impactului economic al unor scenarii de evoluție a fiscalității în anii următori – creșterea cotei unice, creșterea TVA, trecerea la impozitare progresivă	42
2.1 Evaluarea unor modificări ale sistemului de taxe și impozite asupra poziției finanțelor publice.....	42
2.2 Modelul interactiv de estimare a cotei unice echivalente pentru varianta unui sistem progresiv pentru veniturile din salarii și activități independente.....	55
2.3 Evaluarea impactului majorării taxării de la 10% (cota unică actuală) la 16% asupra PIB-ului și asupra participării forței de muncă în activitatea economică utilizând modelul Leontief.....	61
2.3.1 Introducere	61
2.3.2 Datele și metodologia	62
2.3.3 Evaluarea impactului creșterii nivelului taxării de la 10% la 16% asupra PIB-ului. Designul scenariului alternativ.....	68
2.3.4 Efectele în lanț ale reducerii consumului în modelul Leontief	68
2.3.5 Rezultate empirice.....	70
2.3.6 Concluzii	74
3. Analiza comparativă a presiunii fiscale în cazul veniturilor persoanelor fizice pe tipuri de venit	75
3.1 Diferențe de tratament fiscal pentru diverse categorii de venituri obținute de persoanele fizice în România	75

3.2 Simularea presiunii fiscale în cazul diferitelor scenarii de impozitare ale persoanelor fizice.....	85
3.2.1. Impact asupra impozitării veniturilor din salarii.....	85
3.2.2. Impactul asupra veniturilor salariale din decila de top.....	94
3.2.3. Analiza asupra impactului impozitării veniturilor din salarii.....	97
3.3. Impact asupra impozitării veniturilor din activități independente și investiții (dividende).....	98
3.3.1. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din activități independente.....	99
3.3.2. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din dividende în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor.....	101
3.3.3. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din dividende în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe profit.....	103
Anexe.....	105
Bibliografie.....	110

Introducere

În ultimii ani a apărut o dezbatere referitoare la regimul de impozitare a veniturilor persoanelor fizice din țara noastră, punându-se în discuție oportunitatea menținerii regimului actual de cotă unică sau trecerea la impozitarea progresivă. Discuțiile referitoare la regimul fiscal optim de impozitare a veniturilor vin în contextul unui deficit bugetar care, conform prognozelor va fi de circa 8% din PIB la finele anului 2024, România fiind obligată să implementeze în anii următori un program de ajustare fiscal-bugetară care să readucă deficitul bugetar sub 3% din PIB.

Cota unică de impozitare reprezintă o arhitectură fiscală în care veniturile sunt taxate în aceeași proporție indiferent de nivelul acestora. Ea a fost implementată în România în 2005. Chiar dacă cota unică este aplicată veniturilor persoanelor fizice și profitului firmelor, există și excepții care creionează sistemul fiscal din țara noastră ca unul relativ complex, cu diverse regimuri speciale și cote diferențiate în funcție de tipul de venituri sau tranzacții.

Spre deosebire de cota unică de impozitare, cota progresivă presupune aplicarea unor procente diferite de impozitare în funcție de nivelul veniturilor și, cel puțin în teorie, este privită ca un sistem fiscal mai echitabil pentru persoanele cu venituri mici și medii. Cu toate acestea, implementarea cotelor progresive de impozitare este mult mai solicitantă atât din perspectivă administrativă, cât și din perspectiva contribuabilului, procesul de colectare fiind mai îngreunat în aceste circumstanțe. Mai mult decât atât, în economiile cu administrații fiscale slabe, impozitarea progresivă poate fi dificil de implementat eficient, cel puțin din perspectiva efortului administrativ necesar. În România, cota unică de 16% a fost introdusă în 2005, având argumente care țin de simplificarea sistemului fiscal, stimularea investițiilor și creșterii economice și creșterea nivelului colectării veniturilor la bugetul de stat. Dacă privim retrospectiv perioada de la introducerea cotei unice și până astăzi, existența cotei unice a coincis cu o perioadă de creștere economică susținută și o convergență reală foarte rapidă a economiei românești.

Pe măsură ce România încearcă să își consolideze sustenabilitatea finanțelor publice și să răspundă la provocările economice actuale încă legate de efectele pandemiei COVID-19, ale crizei prețurilor la energie sau ale războiului din Ucraina, discuțiile privind o eventuală revenire la un sistem de impozitare progresivă au revenit din nou în dezbaterea publică. Această dezbatere este însă caracteristică multor economii în curs de dezvoltare, scopul fiind acela de a răspunde la întrebarea cum să echilibrezi nevoia de competitivitate economică cu necesitatea de a asigura echitatea socială și sustenabilitatea fiscal-bugetară.

Capitolul 1. Impactul cotei unice asupra convergenței reale, inegalității veniturilor, economiei informale, veniturilor bugetare, ratei de angajare a forței de muncă și dinamicii clasei de mijloc din România

În cadrul acestui capitol ne propunem să evaluăm dacă cota unică a avut un impact asupra câtorva indicatori cheie, cum ar fi PIB per capita, inegalitatea veniturilor, nivelul economiei informale, veniturile bugetare, rata de ocupare a forței de muncă și dinamica clasei de mijloc din România. Abordarea econometrică folosită este una cu date de tip panel, utilizând un eșantion de țări cu economii emergente pe o perioadă de aproximativ 30 de ani. Rezultatele obținute scot în evidență impactul pozitiv pe care regimul de cotă unică l-a avut în țările care l-au introdus. Astfel am putut evidenția că regimul de cotă unică a avut un impact pozitiv asupra creșterii PIB per capita, accelerând astfel procesul de convergență reală și a stimulat investițiile. De asemenea, rezultatele evidențiază că regimul de cotă unică a contribuit la reducerea inegalității veniturilor, a stimulat participarea forței de muncă la activitatea economică, a crescut gradul de conformare fiscală și a contribuit la consolidarea clasei de mijloc.

1.1. Scurt sumar al lucrărilor de specialitate în disputa „cota progresivă versus cota unică”

Una dintre criticile aduse cotei unice este aceea că regimul de cotă unică ar duce la accentuarea inegalităților veniturilor, în special în țările în curs de dezvoltare. De exemplu, Piketty (2014) sau Atkinson (2015) au subliniat rolul deosebit al regimului fiscal în reducerea inegalităților dintre diverse clase sociale. Deși nu a evidențiat în mod explicit comparația cotă unică vs. cote progresive, ideile propuse de Piketty (2014) sugerează că impozitarea progresivă este un instrument foarte util aflat la dispoziția statului de a stopa și reduce fenomenul de acumulare a averii din economie în mâinile unui număr restrâns de indivizi. Rezultate similare, obținute pe baza unui eșantion de țări din America Latină au fost evidențiate și de către Martorano (2018), deși acesta recunoaște că eficacitatea impozitării în promovarea egalității este însă limitată de mai mulți factori, cum ar fi veniturile fiscale scăzute, incapacitatea de a impozita veniturile mari și contribuția scăzută a impozitelor pe proprietate.

Conesa și Krueger (2006) argumentează că un sistem progresiv de taxare are ca principal avantaj faptul că poate contribui la diminuarea inegalității veniturilor, consumului și bogăției în general, dar are în același timp efecte nedorite pentru că distorsionează motivațiile de a munci și de a economisi ale populației și firmelor. Ei estimează utilizând un model Dinamic de Echilibru General Stochastic (DSGE), aplicat pe economia SUA, că modelul optim de impozitare a veniturilor în SUA la acel moment era unul cu cota unică cu un nivel fix al deducerilor, care ar fi redus ratele marginale de taxare pentru persoanele foarte înalt productive din SUA și în consecință ar fi redus efectele distorsionare asupra ofertei de muncă și acumulării de capital.

Un alt argument adus în literatura (a se vedea de exemplu Alessandrini, 2021 sau Mattesini and Rossi, 2012) în favoarea impozitării progresive este cel al rolului de stabilizator automat pe care îl joacă impozitarea progresivă de-a lungul unui ciclu economic, prin faptul că descurajează/inc entajează munca în faza de avant/declin economic când veniturile cresc/scad și indivizii trec la transe superioare/inferioare de impozitare care îi descurajează/încurajează să mai muncească, ceea ce readuce economia către nivelul său potențial și reduce excesul/deficitul de cerere.

Pe de altă parte, există o serie de lucrări în literatura care discută avantajele introducerii cotei unice. Appel & Orenstein (2013) argumentează că introducerea regimului cotei unice are o serie de argumente solide: i) creșterea veniturilor bugetare prin prisma “efectului Laffer” conform căroră taxele mai mici impulsionează marii contribuabili să evite economia subterană, fiind extinsă în acest fel baza de impozitare; ii) simplitatea administrativă, care permite reducerea costurilor cu procesul impunerii atât pentru cetățeni cât și pentru guvern; iii) competitivitatea internațională a cotei unice, acesta fiind o reflexie a angajamentelor unei țări față de reformele economiei de piață.

Godar et al. (2015) aduc în discuție efectele negative pe care impozitarea progresivă le are asupra creșterii economice și participării forței de muncă la activitatea economică, inclusiv prin faptul că încurajează evaziunea fiscală.

Cu toate argumentele favorabile cotei unice, există și studii care au abordat dintr-o perspectivă critică efectele acesteia asupra inegalității veniturilor. Keen et al. (2006) și Voinea & Mihaescu (2009) sugerează că, deși cota unică a contribuit la creșterea economică pe termen scurt și la atragerea de investiții străine, aceasta a accentuat inegalitatea veniturilor, persoanele cu venituri mari și foarte mari fiind principalii beneficiari ai acestui regim. Astfel, conform autorilor menționați, în analiza punctelor forte și a celor slabe ale unui regim fiscal este necesar să evaluăm

impactul nu doar asupra variabilelor macroeconomice, ci și asupra echității și a coeziunii sociale pe termen lung. În aceeași notă, Rubolino și Waldenström (2020) evidențiază că reformele fiscale care au redus progresivitatea impozitelor au avut un impact semnificativ asupra distribuției veniturilor, în special asupra veniturilor asociate cu cuantilele superioare, impactul fiind neutru asupra veniturilor medii.

Oishi et al. (2018) utilizează datele istorice din Statele Unite pe perioada 1972-2014 și constată că inegalitatea veniturilor a fost substanțial mai mică în anii în care impozitul pe venit a fost mai progresiv (adică, o rată de impozitare mai mare pentru categoriile de venituri mai mari), chiar și atunci când se controlează pentru o serie de alți factori care ar putea impacta inegalitatea. În studiul lor, datele oferite de către General Social Survey (perioada analizată 1972–2014 și 59.599 respondenți) cu rezidenți din SUA au arătat că, în anii cu rate progresive de impozitare mai mari, americanii mai puțin bogați tindeau să fie mai fericiți, în timp ce primii 20% dintre ei ca avere, nu se declarau mai nefericiți din această perspectivă.

Popescu et al. (2019) studiază impactul unei eventuale schimbări în sistemul actual de impozitare a venitului persoanelor fizice din România de la cota unică de 10% la unele scenarii alternative de impozitare progresivă. Abordarea metodologică a constat în utilizarea bazei de date EU-SILC pentru a simula impactul asupra sărăciei și inegalității veniturilor. Autorii aduc dovezi empirice ale unui efect modest, dar favorabil asupra ratei sărăciei și a inegalităților în favoarea unui sistem de impozitare progresivă.

Cu toate acestea, când sunt analizate implicațiile financiare asupra veniturilor bugetare pe baza scenariilor de impozitare progresivă, concluzia autorilor menționați este aceea că sistemul de impozitare progresiv alternativ evaluat de către ei pentru România (cote progresive între 8% și 18% sau 20%) nu aduce venituri suplimentare și că alegerea între cotă unică și cotă progresivă trebuie să țină cont de mai multe criterii – efectele potențiale asupra motivațiilor economice, distribuția veniturilor, competitivitatea sistemului fiscal în relația cu alte state, nivelul de simplitate al sistemului și costurile administrative implicate.

1.2. Câteva constatări empirice preliminare cu privire la impactul cotei unice în România și alte state europene

În cele ce urmează vom face o analiză a convergenței economice (cuantificată prin dinamica PIB per capita la paritatea puterii de cumpărare (PPS)) la nivel european în perioada 2000-2023 și vom pune în paralel această evoluție cu regimurile de impozitare din această perioadă în țările membre UE. Conform datelor din Tabelul 1.1, observăm că a existat o convergență reală mai accelerată în cazul acelor țări europene care au adoptat cota unică de impozitare. Din 13 țări membre UE care au avut creșteri de PIB per capita față de media UE27 în perioada 2000-2023, 9 dintre ele au încă sau au avut pentru o perioadă de timp un regim de cotă unică de impozitare. Din celelalte 14 țări membre UE care au avut scăderi de PIB per capita față de media UE27, toate au avut un sistem de impozitare progresiv.

De pildă, România, care a implementat cota unică în 2005, a înregistrat o creștere de 51,5 puncte procentuale în PIB per capita față de media UE la PPS, fiind plasată pe locul al doilea în ceea ce privește mărimea câștigului de PIB per capita relativ la media UE după Irlanda. Alte țări cu caracteristici similare cu România, precum țările Baltice (Estonia, Lituania, Letonia), Bulgaria, Ungaria, Slovacia, Cehia, au avut, de asemenea, creșteri semnificative ale PIB per capita și au avut de-a lungul perioadei analizate un regim de cotă unică pe o perioadă mai lungă sau mai scurtă.

Aceste date conturează într-un mod foarte convingător faptul că adoptarea cotei unice de impozitare poate fi asociată cu o accelerare a procesului de convergență economică. Cu toate acestea trebuie să avem în vedere că procesul de convergență poate fi influențat și de alți factori economici, sociali, demografici sau geopolitici. Din această perspectivă considerăm că analiza de tip panel implementată mai departe în această lucrare ne va ajuta să analizăm mult mai coerent impactul marginal al sistemului de cotă unică din perspectiva convergenței reale, și să oferim o mai mare consistență statisticilor descriptive prezentate mai jos, care sunt de altfel, foarte importante în conturarea unei imagini preliminare a eficienței fiecărui regim de impozitare.

Tabelul 1.1. Modificarea PIB per capita la PPS, 2023 vs. 2000 și regimul de impozitare a veniturilor persoanelor fizice

	Tara	Modificare PIB per capita la PPS in 2000-2023, EU27=100, pp	Regim impozitare venit
1	Irlanda	76.7	Cota progresiva
2	Romania	51.5	Cota unica din 2005, nivel curent 10%
3	Lituania	48.4	Cota progresiva (cota unica 1994-2018)
4	Estonia	37.5	Cota unica din 1994, nivel curent 20% (crește la 22% din 2025)
5	Letonia	35	Cota progresiva (cota unica 1995-2017)
6	Bulgaria	34.8	Cota unica din 2008, nivel curent 10%
7	Polonia	28.9	Cota progresiva (cota unica de 19% optionala pentru alte forme de venit)
8	Croatia	27.9	Cota progresiva
9	Malta	24.2	Cota progresiva
10	Ungaria	23.2	Cota unica din 2010, nivel curent 15%
11	Slovenia	22.6	Cota progresiva (cota unica in 2004-2012)
12	Cehia	16.9	Cota progresiva (cota unica in 2008-2012)
13	Slovenia	11.1	Cota progresiva
14	Cipru	1.2	Cota progresiva
15	Danemarca	-3.8	Cota progresiva
16	Portugalia	-4.7	Cota progresiva
17	Spania	-6.9	Cota progresiva
18	Belgia	-7.8	Cota progresiva
19	Germania	-9.1	Cota progresiva
20	Olanda	-10.6	Cota progresiva
21	Luxemburg	-11.5	Cota progresiva
22	Austria	-11.9	Cota progresiva
23	Finlanda	-15.6	Cota progresiva
24	Grecia	-15.8	Cota progresiva
25	Franta	-18.4	Cota progresiva
26	Suedia	-20	Cota progresiva
27	Italia	-24.1	Cota progresiva

Sursa: Eurostat, Ministerele de Finanțe naționale.

Detalii adiționale referitoare la dinamica PIB per capita se găsesc în Tabelul 2. Astfel, se evidențiază o convergență mai accelerată a țărilor din Europa Centrală și de Est (CEE) în perioada 2000-2023, deși ecartul economic față de țările dezvoltate din Uniunea Europeană este încă destul de pronunțat. De exemplu, România, Bulgaria și Estonia, s-au evidențiat prin creșteri semnificative ale PIB per capita la PPS, dar cu toate acestea încă nu au ajuns la nivelurile țărilor dezvoltate din Europa de Vest. România, cu o creștere de +51,5 pp, se află la sub media UE27, în timp ce țări precum Germania sau Olanda au rămas mult peste această medie. Acest decalaj arată că, deși ritmul de convergență a fost rapid în multe țări din CEE, decalajele de dezvoltare economică încă

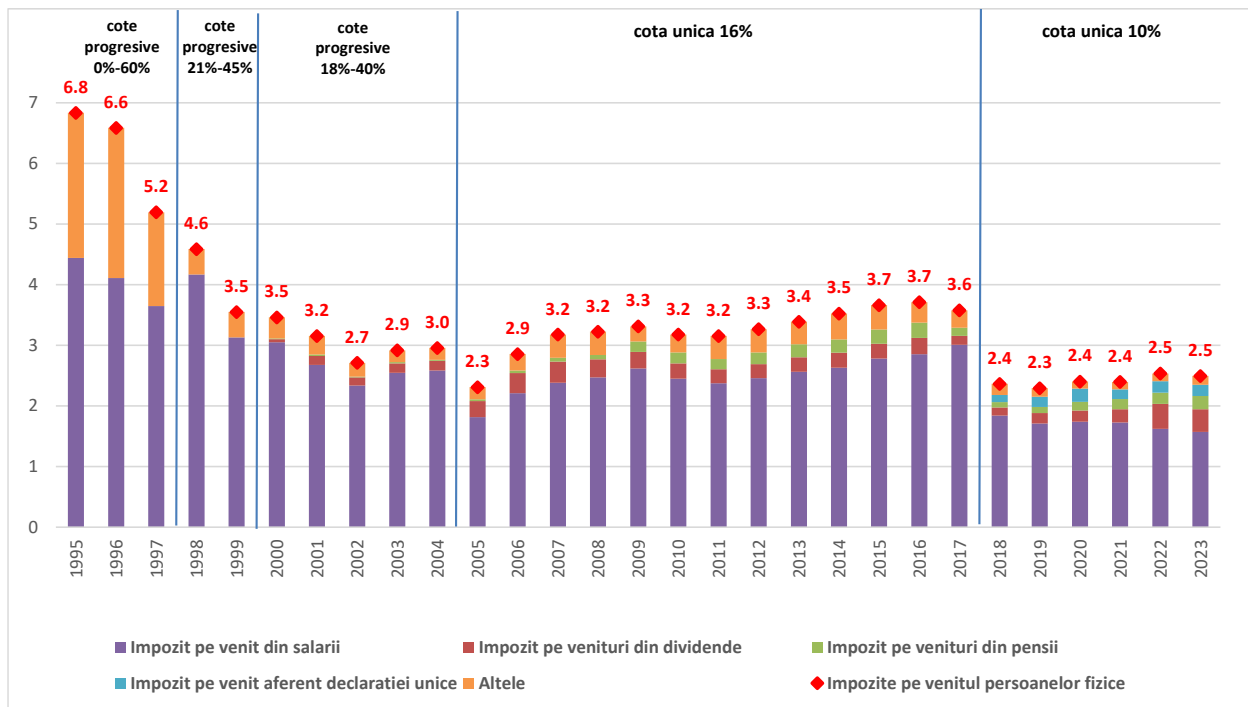
sunt semnificative. Însă, este de remarcat că România a făcut un salt relativ spectaculos de pe locul 27 în clasamentul european al PIB per capita în anul 2000, pe locul 20 în anul 2023, convergența economică fiind una foarte rapidă în această perioadă.

Tabelul 1.2. PIB per capita la PPS, 2023 vs. 2000

	PIB per capita la PPS, EU27=100, 2000	Tara		Tara	PIB per capita la PPS, EU27=100, 2023	
1	248.3	Luxemburg		Luxemburg	236.8	1
2	143.8	Olanda		Irlanda	213.0	2
3	136.3	Irlanda		Olanda	133.2	3
4	133.7	Suedia		Danemarca	125.4	4
5	131.8	Austria		Austria	119.9	5
6	129.2	Danemarca		Belgia	117.6	6
7	125.4	Belgia		Germania	116.0	7
8	125.1	Germania		Suedia	113.7	8
9	122.5	Italia		Malta	107.2	9
10	120.8	Finlanda		Finlanda	105.2	10
11	117.6	Franta		Franta	99.2	11
12	97.4	Spania		Italia	98.4	12
13	96.1	Cipru		Cipru	97.3	13
14	85.2	Portugalia		Slovenia	91.8	14
15	84.9	Grecia		Spania	90.5	15
16	83.0	Malta		Cehia	90.4	16
17	80.7	Slovenia		Lituania	86.6	17
18	73.5	Cehia		Portugalia	80.5	18
19	53.5	Ungaria		Estonia	79.9	19
20	51.2	Slovacia		Romania	77.9	20
21	48.4	Polonia		Polonia	77.3	21
22	48.1	Croatia		Ungaria	76.7	22
23	42.4	Estonia		Croatia	76.0	23
24	38.2	Lituania		Slovacia	73.8	24
25	35.4	Letonia		Letonia	70.4	25
26	29.0	Bulgaria		Grecia	69.1	26
27	26.4	Romania		Bulgaria	63.8	27

Sursa: Eurostat.

Figura 1.1. Evoluția încasărilor din impozitul pe venitul persoanelor fizice (% din PIB)

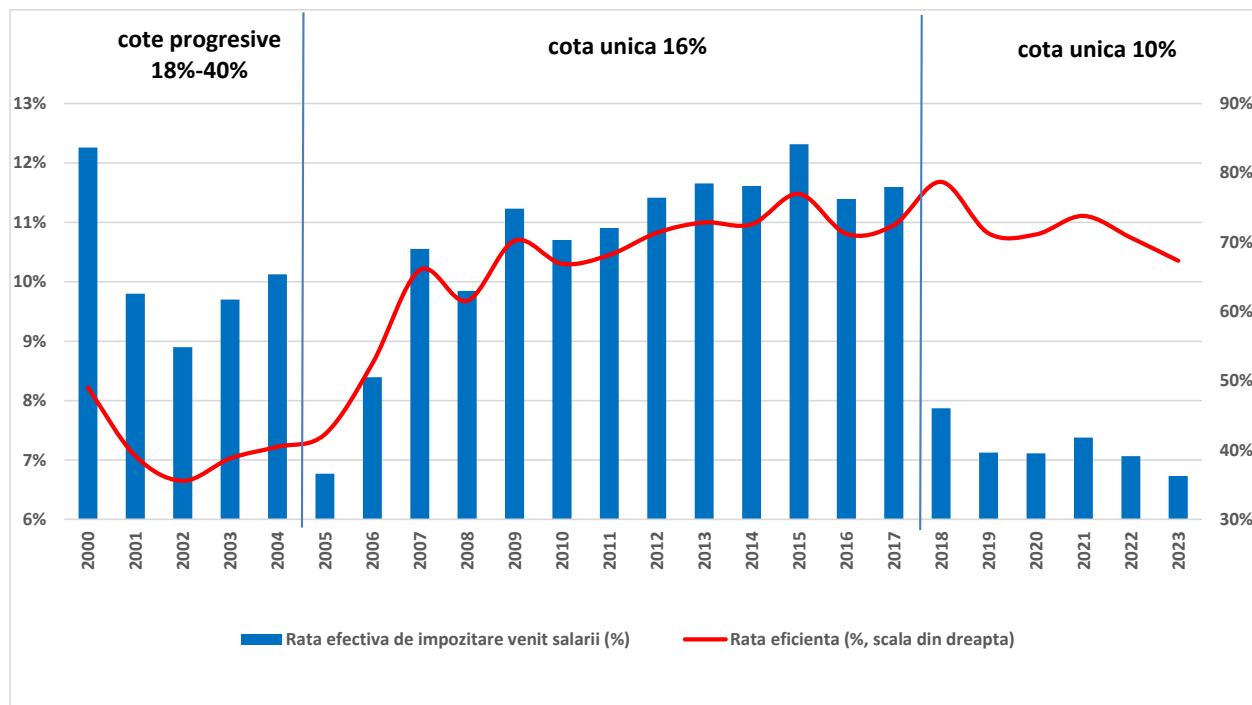
Sursa: Eurostat, Ministerul Finanțelor.

În ceea ce privește impactul cotei unice de impozitare a veniturilor din România asupra încasărilor bugetare, vom analiza mai jos dinamica încasărilor din impozitul pe venitul persoanelor fizice și eficiența colectării în perioada 1995-2023. România a avut în perioada 1995-2023 și regim de cote progresive (până la 60% în perioada 1995-1997, între 21%-45% în perioada 1998-1999 și între 18%-40% în perioada 2000-2004) de impozitare a veniturilor persoanelor fizice și regim de cotă unică (începând cu 2005). Așa cum se observă din Figura 1.1, nivelul încasărilor din impozitul pe venitul persoanelor fizice a fost în scădere în perioada 1995-2002 în condițiile unui regim de cote progresive de impozitare, iar încasările bugetare au atins un nivel mai ridicat în condițiile unei cote unice de impozitare de 16%, relativ la perioada 2000-2004 când sistemul de impozitare era unul progresiv între 18%-40%. Cu toate acestea observăm o diminuare substanțială a încasărilor după reducerea la 10% a cotei unice de impozitare a veniturilor persoanelor fizice începând cu anul 2018.

În Figura 1.2 este prezentată evoluția ratei efective de impozitare a veniturilor din salarii și a ratei de eficiență a colectării în România pentru perioada 2000-2023. Rata efectivă de impozitare este calculată ca raport între încasările efective din impozitul pe venitul din salarii și o bază de calcul teoretică a impozitului pe venitul din salarii definită ca salarii brute din conturile naționale

(care include și economia subterană – salarii plătite la „negru” sau „gri”) din care s-au dedus contribuțiile sociale plătite de angajați. Rata de eficiență este calculată ca raport între rata de impozitare efectivă și cota legală

Figura 1.2. Evoluția ratei efective de impozitare a veniturilor din salarii și a ratei de eficiență a colectării

Sursa: Eurostat, calculele autorilor.

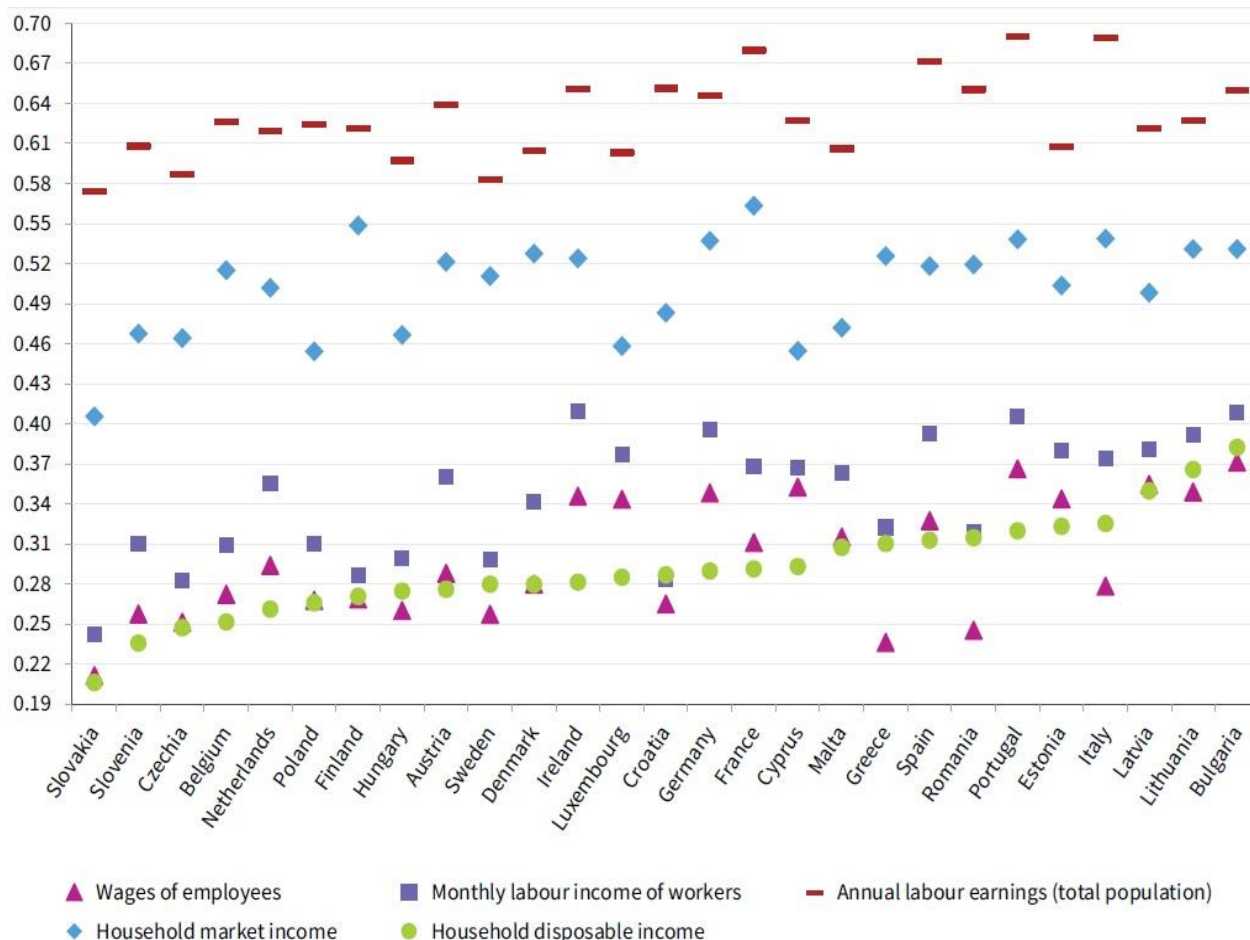
Așa cum reiese din figura 1.2, după introducerea cotei unice de 16% în 2005, se observă o creștere inițială a ratei efective de impozitare (chiar dacă cota legală de impozitare a scăzut de la cote progresive între 18%-40% la o cotă unică de 16%), sugerând o îmbunătățire a conformării fiscale și a colectării impozitului pe veniturile din salarii. Probabil că efectele pozitive generate de efectele de conformare de pe curba Laffer s-au manifestat începând cu 2005, în condițiile în care rata de impozitare a scăzut de la un nivel foarte înalt și baza de impozitare a crescut, ceea ce a condus la încasări chiar mai mari decât înainte de 2005. Această creștere a încasărilor și a nivelului de conformare s-a datorat simplificării sistemului fiscal și reducerii evaziunii fiscale. Pe de altă parte, după reducerea cotei unice de la 16% la 10% în 2018, rata efectivă de impozitare a scăzut în perioada 2018-2023, iar eficiența colectării nu a mai crescut așa cum s-a întâmplat după 2005 (ba chiar a scăzut un pic pe fondul pandemiei COVID și crizei prețurilor la energie, dar și ca urmare

a extinderii unor regimuri de scutire la plata pentru sectoarele de construcții și agricultură) la introducerea cotei unice de 16%, iar veniturile bugetare încasate au scăzut așa cum era previzibil, mișcarea de la 16% la 10% a ratei de impozitare fiind probabil sub nivelul optim de taxare care ar maximiza încasările bugetare pe curba teoretică Laffer.

Unul din argumentele foarte des invocate în susținerea cotei progresive de impozitare este acela că ea ar reduce inegalitatea veniturilor spre deosebire de cotă unică care ar crește această inegalitate și că în felul acesta ar fi afectată negativ clasa de mijloc.

Într-un studiu realizat recent de EUROFOUND (2024), ce cuprinde date colectate din ultimii 15 ani pe baza sondajelor EU-SILC, s-a analizat inegalitatea economică a cetățenilor Statelor Membre ale UE în contextul percepției și preocupărilor că aceasta se accentuează și că ponderea clasei de mijloc este în scădere. Studiul prezintă o analiză amplă a diferențelor de venituri ale populației, din perioada 2007-2022, bazându-se pe o varietate de indicatori legați de inegalitatea veniturilor, clasa de mijloc, polarizarea veniturilor și influența politicilor publice asupra acestora. Conform studiului, disparitățile dintre Statele Membre în ceea ce privește venitul gospodăriilor sunt determinate de numeroși factori, inclusiv nivelul general de dezvoltare economică, productivitatea totală, structura sectorială, situația macroeconomică, dar și de piața muncii, structura familiilor și politicile publice. Inegalitatea veniturilor gospodăriilor variază în funcție de modul în care acestea sunt măsurate (figura 1.3). Conform analizelor realizate de EUROFOUND (2024), indicele Gini (indicator de măsură inegalitatea veniturilor gospodăriilor) este mai redus atunci când se măsoară doar salariile lunare ale angajaților în majoritatea Statelor Membre, și crește când sunt analizate veniturile lunare totale (ce reflectă și veniturile celor care desfășoară activități independente, venituri din dividende, chirii etc.), crescând și mai mult când sunt analizate veniturile anuale (aici fiind introduse și persoanele șomere sau cele inactive economic, inclusiv pensionarii). Studiul arată că indicele Gini se reduce când se măsoară venitul disponibil al gospodăriilor, deoarece redistribuirea veniturilor prin intermediul statului (prin politicile de redistribuire) are un impact semnificativ în reducerea inegalității.

Figura 1.3. Diferențe în inegalitatea veniturilor bazate pe diferite măsuri ale venitului, Statele Membre ale UE, 2022 (Indicele Gini)

Sursa: EUROFOUND (2024).

Nota: Țările sunt clasificate în funcție de inegalitatea veniturilor disponibile ale gospodăriilor, de la cea mai mică la cea mai mare.

Pentru a construi variabila venitului disponibil al gospodăriilor utilizată în Eurofound (2024), diferite surse de venit sunt adăugate într-un proces secvențial: 1. „Wages of employees” – salariile salariaților; 2. „Monthly labour income of workers” - Venitul lunar din muncă al lucrătorilor (această variabilă se referă la venitul anual din muncă pentru angajați și beneficii în numerar din munca pe cont propriu, engl. self-employment); 3. „Annual labour earnings (total population)” – Veniturile anuale din munca ale populației totale (este o măsură a venitului anual din muncă, incluzând venituri atât din angajare, cât și din activități independente, atât pentru persoanele active cât și pentru cele inactive); 4. „Household market income” - Venitul de piață al gospodăriilor (la rezultatul pasului 3, această măsură adaugă venituri din capital și transferuri private între gospodării: venituri din chirii; venituri din dobânzi, dividende și similare; transferuri private); 5. „Household disposable income” - Venitul disponibil al gospodăriei (aceasta este variabila finală și reflectă și politicile guvernamentale, care scad venitul din gospodării prin impozite¹ și îl cresc prin asistența socială²).

¹ Impozite pe venit și contribuții sociale, impozite pe avere.

² Pensii pentru limita de vârstă, pensii de urmaș, pensii de boală, pensii de invaliditate, alocații pentru educație, alocații pentru familie și pentru copii, alocații pentru locuință și altele.

Așa cum se observă din figura 1.3, inegalitatea veniturilor gospodăriilor în România – încă relativ mai mare decât media UE27 – nu este generată de veniturile salariale. În cazul veniturilor salariale, România are a treia cea mai mică inegalitate a veniturilor gospodăriilor populației din cadrul UE27. Dacă la veniturile din salarii adăugăm și veniturile din muncă pe cont propriu, gradul de inegalitate crește, România fiind pe locul 9 în ordinea crescătoare a inegalității. Inegalitatea crește foarte mult când se adaugă veniturile din activități independente, România clasându-se pe locul 23 în UE27 la inegalitatea veniturilor la acest agregat de venituri (care ia în calcul pe lângă activitățile independente și populația inactivă și șomerii). Când se adaugă în plus și veniturile din chirii, dobânzi, dividende, inegalitatea pe acest agregat plasează România în 2022 pe locul 16 în cadrul UE27 în clasamentul crescător al inegalității. La ultima etapă, când se totalizează venitul disponibil al gospodăriei care reflectă și politicile guvernamentale (care scad venitul din gospodării prin impozite și îl cresc prin asistența socială), inegalitatea venitului disponibil total al gospodăriilor populației plasează România în 2022 pe locul 21 în cadrul UE27 (respectiv pe locul 18 în 2023).

Dacă ne comparăm cu celelalte State Membre, putem spune că, în România, inegalitatea generată de veniturile salariale ale populației are un nivel foarte scăzut (indicatorul GINI pentru salarii în România are a treia cea mai mică valoare din UE27, după Grecia și Slovacia), prin urmare implementarea unor politici fiscal-bugetare de impozitare progresivă în ceea ce privește această categorie de venituri pentru a reduce inegalitatea veniturilor nu își are sensul. Impozitarea progresivă ar putea avea rolul de a redistribui veniturile de către stat prin taxare și a reduce inegalitățile, dar în cazul veniturilor salariale acest lucru nu este deloc necesar în cazul României. Inegalitatea veniturilor gospodăriilor populației este încă mai mare în România decât media UE27, dar nu este generată de veniturile salariale (la care inegalitatea este foarte mică), ci de alte forme de venit (dividende, chirii, dobânzi, activități independente etc.) unde impozitarea are un caracter mai degrabă regresiv, care accentuează inegalitatea veniturilor.

Conform figurii 4, se poate observa faptul că în România inegalitatea totală a veniturilor gospodăriilor este peste media europeană, România era pe locul 18 în UE27 în anul 2023, din perspectiva indicatorului GINI de inegalitate a veniturilor totale ale gospodăriilor populației. De altfel, România a înregistrat în perioada 2007-2023 una dintre cele mai ample reduceri ale inegalității veniturilor din cadrul țărilor membre UE27.

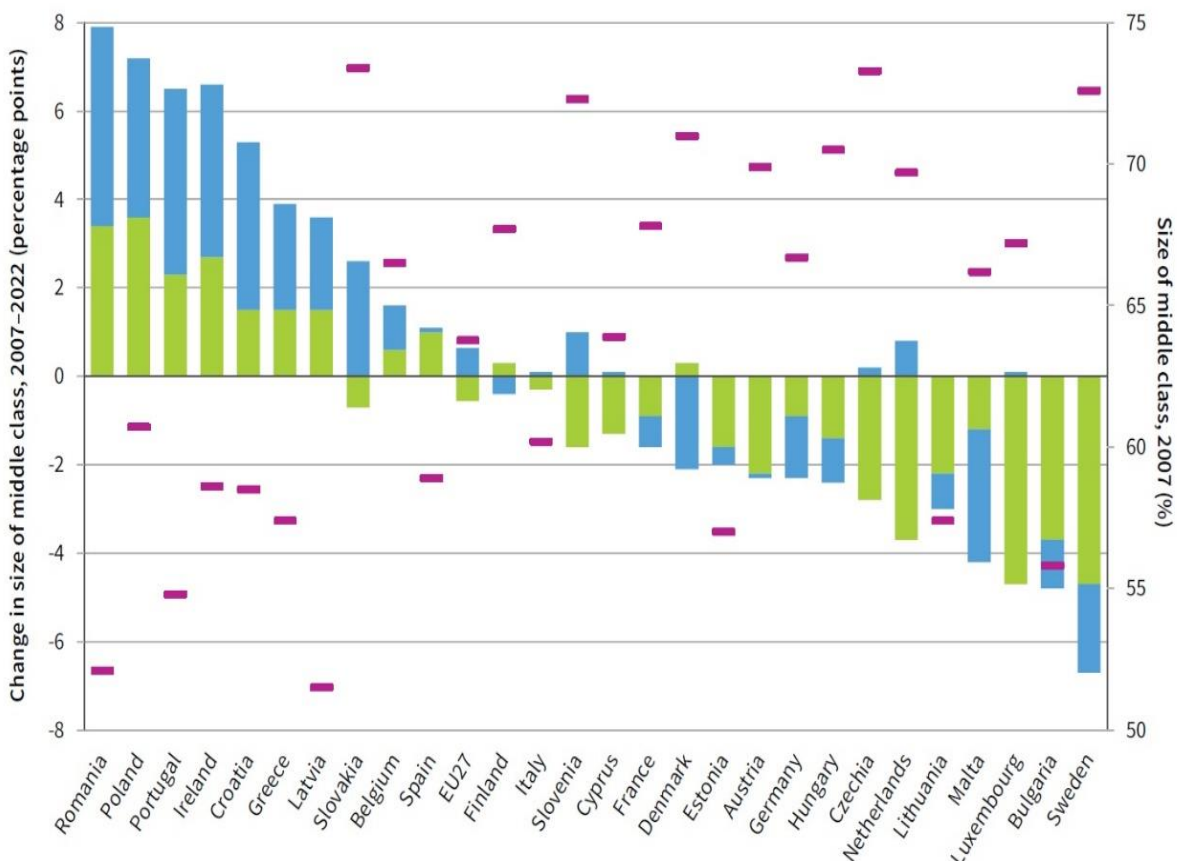
Figura 1.4. Clasamentul țărilor membre UE27 în funcție de indicatorul de inegalitate a veniturilor gospodăriilor (2023 vs. 2007)

2007		2023		GINI
1	Sweden	1	Slovakia	21.6
2	Slovenia	2	Slovenia	23.4
3	Slovakia	3	Belgium	24.2
4	Czechia	4	Czechia	24.4
5	Denmark	5	Netherlands	26.5
6	Hungary	6	Finland	26.6
7	Austria	7	Poland	27.0
8	Belgium	8	Ireland	27.4
9	Malta	9	Austria	28.1
10	Finland	10	Denmark	28.2
11	France	11	Hungary	29.0
12	Netherlands	12	Germany	29.4
13	Luxembourg	13	Sweden	29.5
14	Germany	14	Cyprus	29.6
15	Cyprus	15	France	29.7
16	Ireland	16	Croatia	29.7
17	Croatia	17	Luxembourg	30.6
18	Spain	18	Romania	31.0
19	Italy	19	Spain	31.5
20	Poland	20	Italy	31.5
21	Estonia	21	Estonia	31.8
22	Greece	22	Greece	31.8
23	Lithuania	23	Malta	33.0
24	Bulgaria	24	Portugal	33.7
25	Latvia	25	Latvia	34.0
26	Romania	26	Lithuania	35.7
27	Portugal	27	Bulgaria	37.2

Sursa: EUROFOUND (2024), Eurostat.

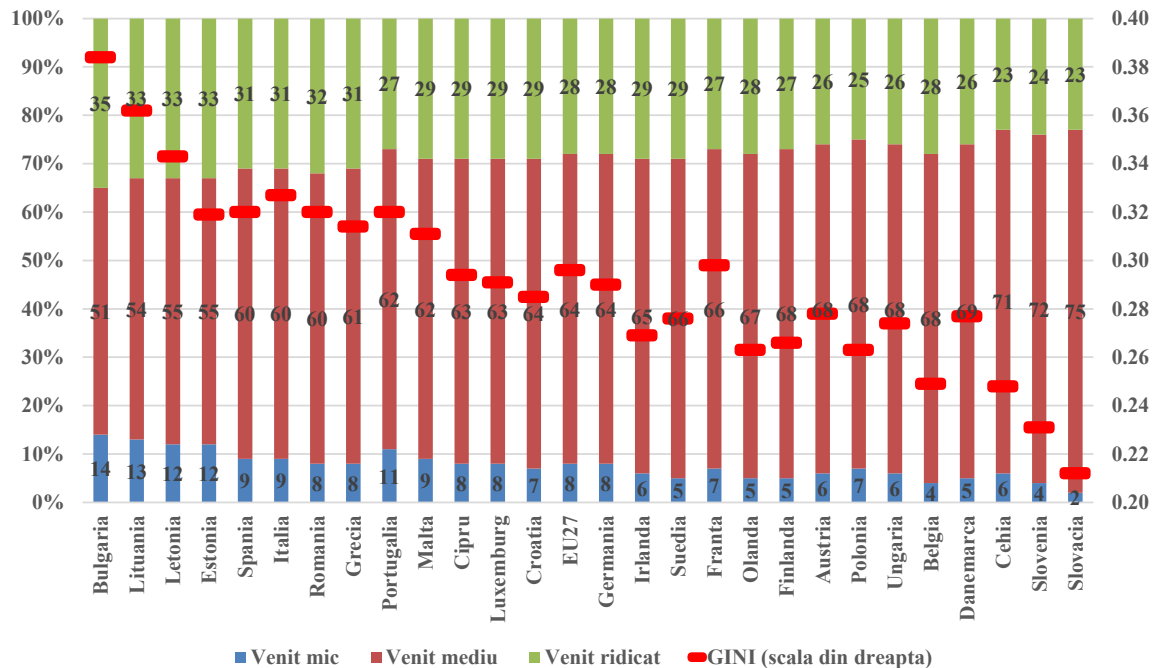
Existența unei clase de mijloc largi este expresia unei coeziuni mai mari în societate și a unei societăți mai incluzive. Același studiu Eurofound (2024) arată că în ceea ce privește clasa de mijloc, în majoritatea statelor membre aceasta s-a redus în perioada 2007-2022. Stabilitatea relativă a dimensiunii medii a clasei de mijloc în statele membre ale UE27 maschează o imagine de divergență între țări, aproape două treimi (17 țări din 27) dintre acestea confruntându-se cu o scădere a clasei de mijloc (figura 1.5). Studiul arată o clasă de mijloc în extindere doar în 10 țări în perioada 2007-2022: foarte semnificativ (cu peste 5 puncte procentuale) în unele țări din Europa Centrală și de Est (România, Polonia și Croația), Portugalia și Irlanda; și mai puțin semnificativ în Grecia, Letonia, Slovacia, Belgia și Spania. Practic, România a înregistrat cea mai mare creștere a clasei de mijloc din UE27 în perioada 2007-2022.

Figura 1.5. Evoluția clasei de mijloc (puncte procentuale 2007–2022)

Sursa: EUROFOUND (2024).

Figura 1.6. Distribuția populației pe nivele de venit și indicatorul GINI de inegalitate a veniturilor (2022)

Sursa: EUROFOUND (2024).

Deși România a înregistrat cea mai mare creștere a clasei de mijloc din UE27 în perioada 2007-2022, de la circa 52% în total populație în 2007 la circa 60% în total populație în 2022, nivelul clasei de mijloc este încă relativ redus, România având încă al 7-lea cel mai redus nivel (după Italia, Spania, Estonia, Letonia, Lituania și Bulgaria) al clasei de mijloc din cadrul UE27 (în 2007, România avea a 2-a cea mai mică pondere a clasei de mijloc în UE27, după Letonia). Regimul cotei unice de impozitare a veniturilor a jucat un rol în reducerea inegalității veniturilor și în consolidarea clasei de mijloc din România, influența pe care o scoatem în evidență în capitolele următoare ale lucrării.

1.3. Evaluarea empirică a impactului cotei unice asupra convergenței reale, inegalității veniturilor, economiei informale, veniturilor bugetare, ratei de angajare a forței de muncă și dinamicii clasei de mijloc din România

1.3.1 Datele folosite

În cadrul acestui subcapitol, pentru a studia impactul cotei unice asupra unor variabile cheie, am selectat un set de 20 de țări din Europa Centrală și de Est, Caucaz și Asia Centrală, care au trecut prin diverse reforme fiscale în ultimele două decenii, inclusiv adoptarea și, în unele

cazuri, modificarea sau renunțarea la cota unică de impozitare. Aceste țări includ Albania, Armenia, Belarus, Bulgaria, Cehia, Estonia, Georgia, Ungaria, Kazahstan, Kârgâzstan, Letonia, Lituania, Moldova, Mongolia, Polonia, România, Rusia, Serbia, Slovacia și Ucraina.

Realizarea unor estimări cu date de tip panel cu aceste țări este deosebit de importantă pentru a evalua efectele trecerii de la cota progresivă la cota unică de impozitare a veniturilor și viceversa, deoarece această metodologie ne permite să urmărim și să comparăm evoluțiile economice și sociale în timp și între țări cu experiențe fiscale diferite. Estimările cantitative cu date de tip panel ne oferă posibilitatea de a controla pentru factori specifici fiecărei țări, astfel încât să putem disocia impactul politicilor fiscale asupra variabilelor economice precum creșterea economică, investițiile, inegalitatea și stabilitatea bugetară și alți indicatori. De asemenea, această abordare ne permite să extragem concluzii relativ generalizabile, relevante pentru alte economii care ar putea considera trecerea la un regim fiscal diferit, oferind astfel o bază solidă pentru recomandări de politici publice adaptate contextului specific al fiecărei țări. O radiografie a sistemului de impozitare aferent fiecărei țări este sumarizată mai jos:

Tabelul 1.3. Descrierea regimului fiscal

Țara	An introducere cotă unică	An renunțare cota unica
Albania	2008	2014
Armenia	2020	
Belarus	2009	
Bulgaria	2008	
Cehia	2008	2012
Estonia	1994	
Georgia	2005	
Ungaria	2011	
Kazahstan	2007	
Kârgâzstan	2009	
Letonia	1997	2018
Lituania	1994	2019
Moldova	2019	
Mongolia	2007	2023
Polonia	2004 opțional pentru alte forme de venit decât salarii	
România	2005	
Rusia	2001	2021
Serbia	2003	
Slovacia	2004	2013
Ucraina	2004	2011

Sursa: Ministerele de Finanțe Naționale.

În Tabelul 1.4 vom prezenta definiția fiecărei variabile pe care o vom folosi în analiza econometrică precum și sursa de proveniență a datelor. Trebuie să menționăm că toate variabilele utilizate sunt staționare, iar corelația dintre factorii explicativi nu este una menită să creeze probleme de eficiență și consistență a estimațiilor generate de modelele de regresie.

Tabelul 1.4. Descrierea datelor

Variabile	Descriere	Sursă
Indicele GINI	Indicele Gini măsoară măsura în care distribuția veniturilor (sau, în unele cazuri, a cheltuielilor de consum) între indivizi sau gospodării într-o economie deviază de la o distribuție perfect egală. O curbă Lorenz trasează procente cumulate ale venitului total primit în funcție de numărul cumulativ de beneficiari, începând cu cel mai sărac individ sau gospodărie. Indicele Gini măsoară aria dintre curba Lorenz și o linie ipotetică de egalitate absolută, exprimată ca procent din aria maximă sub această linie. Astfel, un indice Gini de 0 reprezintă o egalitate perfectă, în timp ce un indice de 100 implică o inegalitate perfectă.	The Global Economy
Economia informală	Această metodă de estimare a dimensiunii economiei informale se bazează pe un model de Echilibru General Dinamic, în care agenții economici pot alocă timp și efort atât în sectorul formal, cât și în cel informal. Decizia lor de alocare este influențată de parametrii modelului, cum ar fi cheltuielile guvernamentale și impozitarea. Modelul teoretic este calibrat pentru a ajunge la o măsură a dimensiunii economiei informale. Estimarea este apoi supusă unor teste suplimentare de robustețe. Pentru detalii metodologice suplimentare, vezi Elgin și Oztunali (2012).	The Global Economy
Venituri bugetare	Ponderea veniturilor bugetare în PIB	World Bank
PIB per capita la PPP	PIB pe cap de locuitor bazat pe paritatea puterii de cumpărare (PPP) este produsul intern brut convertit în dolari internaționali folosind ratele de paritate a puterii de cumpărare.	The Global Economy
Rata înrolare învățământ terțiar	Rata de înrolare în învățământul terțiar este raportul dintre numărul total de înscrieri, indiferent de vârstă, și populația din grupa de vârstă care corespunde oficial nivelului de studii afișat.	The Global Economy
Deschiderea comerciala (% din PIB)	Exporturi plus importuri ca % din PIB.	The Global Economy
Libertatea fiscală	Indicele de libertate fiscală măsoară sarcina fiscală impusă de guvern. Este compus din trei factori cantitativi: rata de impozitare marginală superioară pe venitul individual, rata de impozitare marginală superioară pe venitul corporativ și povara	The Global Economy

Variabile	Descriere	Sursă
	fiscală totală ca procent din PIB. Cu cât povara fiscală este mai mare, cu atât libertatea fiscală este mai mică.	
Statul de drept	Indicele pentru statul de drept surprinde percepțiile cu privire la măsura în care agenții au încredere și respectă regulile societății și, în special, calitatea executării contractelor, drepturile de proprietate, poliția și instanțele, precum și probabilitatea ca criminalitatea și violența.	The Global Economy
Controlul corupției	Indicele pentru Controlul Corupției surprinde percepțiile cu privire la măsura în care puterea publică este exercitată pentru câștig privat, inclusiv formele mărunte și mari de corupție, precum și capturarea statului de către elite și interese private.	The Global Economy
Ponderea valorii adăugate în agricultura	Ponderea valorii adăugate în agricultură în total valoare adăugată.	The Global Economy
Deficit bugetar (% din PIB)	Deficitul bugetar ca procent din PIB	The Global Economy
Ponderea clasei de mijloc	Ponderea veniturilor decilelor 3-9 în total venituri.	World Bank Poverty and Inequality Platform
Șoc cotă unică (Șoc CU)	Este o variabilă binară (dummy variable) care ia valoarea 1 în anul în care o țară a implementat o cotă unică de impozitare, -1 în anul în care a scos cota unică și a revenit la impozitare progresivă și 0 în rest.	Ministerele de Finanțe Naționale, Comisia Europeană
Indicator cotă unică (Regim CU)	Este o variabilă binară (dummy variable) care ia valoarea 1 în anul în care o țară are un regim de cotă unică de impozitare și 0 în rest.	Ministerele de Finanțe Naționale, Comisia Europeană

1.3.2 Rezultatele obținute

1.3.2.1 Rezultatele estimări cu date de tip panel cu efecte fixe

Pentru început, ne vom axa pe o analiză standard pentru a surprinde impactul variabilelor proxy ale cotei unice asupra a șase indicatori de interes, precum inegalitatea veniturilor, nivelul economiei subterane, veniturile bugetare, creșterea PIB per capita, participarea forței de muncă la

activitatea economică și ponderea clasei de mijloc. Rezultatele modelului cu efecte fixe sunt prezentate în Tabelele 1.5 și 1.6.

În ceea ce privește factorii determinanți ai inegalității veniturilor, am utilizat în estimări, pe lângă cele două variabile de regim de cotă unică, și doi factori determinanți cheie utilizați în literatura de specialitate, și anume nivelul de dezvoltare economică măsurat prin PIB per capita și gradul de înrolare în învățământ (măsurat prin gradul de înrolare în învățământul terțiar). Aceste variabile sunt semnificative statistic și au semnele așteptate conform teoriei economice: atât nivelul de dezvoltare economică cât și participarea în educație reduc inegalitatea veniturilor. Regresiile care au folosit ca variabilă dependentă inegalitatea veniturilor, măsurată prin indicele GINI, au generat un coeficient negativ și semnificativ din punct de vedere statistic la un prag de 5%, pentru variabila Indicator cotă unică, ceea ce sugerează că adoptarea cotei unice este asociată cu o reducere a inegalității veniturilor. Acest rezultat poate părea surprinzător, având în vedere literatura de specialitate (Piketty, 2014; Atkinson, 2015), care susține că impozitarea progresivă este benefică pentru reducerea inegalităților economice și limitarea concentrării marilor averi. Totuși, rezultatul din această analiză sugerează că, în anumite circumstanțe, cota unică poate contribui la o mai mare echitate, posibil prin reducerea evaziunii fiscale și îmbunătățirea conformării fiscale, factori care pot avea un efect indirect asupra inegalității veniturilor. Se poate observa că impactul nu este imediat, coeficientul aferent anului în care a fost implementat acest regim fiscal nefiind semnificativ din punct de vedere statistic.

În ceea ce privește determinanții economiei informale, am folosit ca factori explicativi care au și un impact semnificativ statistic și în linie cu teoria economică (a se vedea și Medina and Schneider, 2021), pe lângă cele două variabile dummy de cotă unică, factori precum nivelul de dezvoltare economică măsurat prin PIB per capita, nivelul de deschidere comercială a economiei, libertatea fiscală, statul de drept, și controlul corupției. Rezultatele indică că un nivel de dezvoltare economică mai ridicat și un nivel de deschidere comercială mai mare reduc economia informală, iar libertatea fiscală mai ridicată, un stat de drept mai puternic și un control al corupției mai bun pot fi folosite ca instrumente de reducere a economiei informale. Mai mult decât atât, analiza econometrică a scos în evidență faptul că regimul cotei unice este asociat cu o scădere a nivelului economiei informale, deci implicit cu o mai mare conformare fiscală a contribuabililor, iar coeficientul negativ este semnificativ din punct de vedere statistic la un prag de 1%. Acest rezultat este similar cu alte studii din literatura de specialitate conform cărora un sistem de impozitare

simplificat ar reduce stimulentele pentru evaziune, ar reduce economia informală și ar îmbunătăți colectarea veniturilor, așa cum au sugerat, printre alții Gorodnichenko et al. (2009). Putem concluziona, în aceste condiții, că un sistem fiscal simplificat și transparent, precum cel al cotei unice, poate îmbunătăți încrederea contribuabililor în administrația fiscală și implicit conduce la o economie informală mai mică și un grad mai mare al colectării taxelor și impozitelor.

În ceea ce privește estimările aferente nivelului veniturilor bugetare ca variabilă dependentă, acestea scot în evidență faptul că regimul cotei unice are un impact negativ asupra încasărilor la bugetul de stat pe termen mediu, deși impactul pe termen scurt poate fi pozitiv (variabila de șoc cotă unică cu lag-uri devine nesemnificativă statistic la un lag de 1 an și își schimbă semnul în negativ la lag de 2 ani).

Referitor la impactul cotei unice asupra dinamicii PIB per capita, aceasta este influențată pozitiv conform rezultatelor obținute de către nivelul de înrolare în învățământul terțiar, de gradul de deschidere comercială al economiei și de investițiile străine directe, coeficienții fiind semnificativi statistic și în linie cu teoria economică și cu rezultatele empirice obținute în literatura de specialitate. De asemenea, un PIB per capita inițial (în anul anterior) mai mare reduce creșterea PIB per capita în anul curent, susținând astfel teoria convergenței economice. În ceea ce privește impactul regimului de cotă unică asupra creșterii PIB per capita, se poate observa că implementarea acestui regim fiscal duce la o creștere a nivelului PIB per capita al unei țări, coeficienții asociați indicatorului regimului cotei unice și șocului de cotă unică fiind semnificativi din punct de vedere statistic. Astfel, putem concluziona faptul că implementarea cotei unice, conduce la o creștere a PIB per capita, și implicit la o accelerare a convergenței, așa cum am evidențiat în prima parte a acestui capitol.

În ceea ce privește impactul cantitativ al cotei unice asupra PIB per capita, Adhikari and Alm (2016) estimează cu ajutorul unei metode inovative de tip SCM (engl. Synthetic control methods) efectele economice ale reformelor fiscale de tip cotă unică pentru diverse țări care au implementat cota unică. Estimările lor arată că efectele economice estimate au fost pozitive și semnificative statistic în cele două valuri de reformă evaluate (în primul val sunt incluse Estonia și Letonia, iar în al doilea val Rusia, Slovacia, Ucraina, Georgia și România). La 5 ani după introducerea cotei unice, Adhikari and Alm (2016) estimează că PIB-ul per capita în România era cu circa 12.5% mai mare decât ar fi fost fără implementarea cotei unice (față de grupul sintetic), iar pentru țările din al doilea val de adoptarea a cotei unice (Rusia, Slovacia, Ucraina, Georgia și

România), PIB-ul per capita era în medie cu circa 18.3% mai mare față de situația în care nu s-ar fi implementat cota unică (grupul sintetic).

Rezultatele noastre cu date panel indică o creștere suplimentară a PIB per capita la PPP indusă de regimul de cotă unică de circa 0.9738 pp pe an, ceea ce ar conduce la un PIB per capita în 2023 mai mare cu circa 23% din impactul cotei unice.

Tabelul 1.5. Rezultate model efecte fixe

Variabile explicative	Variabila dependenta						
	Indicele GINI		Economie informală		Venituri bugetare	Venituri bugetare	Crestere PIB per capita
	1	2	3	4	5	6	7
PIB per capita la PPP	-0.1010 ***	-0.1084 ***	-0.0898 ***	-0.0930 ***	-0.1290 ***	-0.1289 ***	
PIB per capita la PPP (-1)							-7.1105 ***
Rata inrolare invatamant terțiar	-0.0468 ***	-0.0563 ***					0.0483 ***
Indicator cota unica	-0.9395 **		-0.7126 ***		-0.9644 ***	-1.3389 ***	0.9738 **
Soc cota unica		-0.2364		-0.0306	0.9357 *	1.1161 **	0.6659 *
Soc cota unica (-1)						0.8225	
Soc cota unica (-2)						-0.1035	
Deschiderea comerciala (% din PIB)			-0.0107 **	-0.0091 *	0.0621 ***	0.0614 ***	0.0575 ***
Libertatea fiscala			-0.0297 **	-0.0480 ***			
Statul de drept			-1.2067 ***	-1.2552 **	1.9871 ***	1.6801 ***	
Controlul coruptiei			-1.4092 ***	-0.0306 ***			
Ponderea valorii adaugate in agricultura					-0.3953 ***	-0.411 ***	
Investitiile straine directe (% din PIB)							0.0443 *
<i>R-pătrat</i>	0.7216	0.7178	0.9841	0.9837	0.8823	0.8830	0.1922
<i>Efecte Fixe</i>	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
<i>Obs.</i>	397	397	414	414	458	457	508
<i>Perioada</i>	1994-2023						

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

Creșterea economică incluzivă este cea ale cărei beneficii sunt împărțite de o clasă cât mai largă a societății (clasa de mijloc), ceea ce face ca ea să fie sustenabilă atât din punct de vedere economic, cât și social și politic (Birdsall, 2007).

În ceea ce privește impactul cotei unice asupra clasei de mijloc (definită prin veniturile decilelor 3-9 ca pondere în veniturile totale), variabilele explicative luate în calcul ca potențiali determinanți ai dimensiunii clasei de mijloc sunt: nivelul de inegalitate a veniturilor (indicele GINI), nivelul de dezvoltare economică (PIB per capita), rata de înrolare în învățământul terțiar și variabila dummy care surprinde efectul cotei unice de impozitare a veniturilor. Un nivel de inegalitate a veniturilor mai ridicat duce la scăderea clasei de mijloc (a se vedea și Kharas and Gertz, 2010), iar o creștere a PIB per capita și a ratei de înrolare în învățământul terțiar (a se vedea și Hardy and Marcotte, 2020) stimulează expansiunea clasei de mijloc.

În ceea ce privește impactul cotei unice, estimările econometrice arată că implementarea acesteia a avut un impact pozitiv asupra ponderii clasei de mijloc.

Tabelul 1.6. Rezultate model efecte fixe

Variabile explicative	Variabila dependentă		
	Ponderea clasei de mijloc		Rata participare forta de munca (15-64 ani)
	1	2	3
Inegalitatea veniturilor (GINI)	-0.2375 ***	-0.2260 ***	
PIB per capita la PPP	0.2601 *	0.2909 *	0.2089 *
Rata de inrolare invatamant secundar (-4)			0.0512 ***
Rata de inrolare invatamant terțiar (-4)	0.0113 *	0.0109 *	0.1246 ***
Soc cota unica		0.2501 *	
Indicator cota unica	0.2801 *		0.9370 ***
Deschiderea comerciala			0.0102 ***
<i>R-pătrat</i>	0.3918	0.3880	0.2512
<i>Efecte Fixe</i>	DA	DA	DA
<i>Obs.</i>	325	325	430
<i>Perioada</i>	1994-2023		1994-2023

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

În ceea ce privește impactul cotei unice asupra participării forței de muncă la activitatea economică, estimările arată un impact pozitiv și semnificativ statistic al acesteia. De asemenea, variabilele de control utilizate arată că nivelul de dezvoltare economică (PIB per capita), ratele de înrolare în învățământ (secundar și terțiar) și deschiderea comercială stimulează participarea forței de muncă la activitatea economică.

În concluzie, regimul cotei unice, deși este uneori criticat pentru potențialul său de a spori inegalitatea veniturilor prin reducerea progresivității impozitării, a contribuit de fapt la o reducere a inegalității, la creșterea participării forței de muncă la activitatea economică și a stimulat creșterea clasei de mijloc. De asemenea, rezultatele econometrice au scos în evidență faptul că regimul cotei unice este asociat cu o scădere a nivelului economiei informale, deci implicit cu o mai mare conformare fiscală a contribuabililor, ceea ce sugerează ca un sistem de impozitare simplificat (cum este regimul de cota unică) reduce stimulentele pentru evaziune și îmbunătățește colectarea veniturilor pe termen scurt și mediu. Însă, estimările aferente nivelului veniturilor bugetare ca variabilă dependentă, scot în evidență faptul că regimul cotei unice are un impact negativ asupra încasărilor la bugetul de stat pe termen lung, mai ales dacă nivelul cotei unice este unul foarte scăzut, deși impactul pe termen scurt și mediu poate fi pozitiv. În ceea ce privește impactul regimului de cota unică asupra creșterii PIB per capita, estimările cantitative au arătat că implementarea acestui regim fiscal duce la o creștere a nivelului PIB per capita al unei țări și implicit la o accelerare a convergenței reale.

Efectele benefice ale cotei unice scoase în evidență de analiza cantitativă pot fi explicate prin mai multe canale de transmisie. Cota unică a simplificat sistemul fiscal, a redus povara administrativă și a stimulat conformarea fiscală, a stimulat participarea forței de muncă la activitatea economică, ceea ce a dus la creșterea veniturilor, creșterea clasei de mijloc, și la o distribuție mai echitabilă a veniturilor. De asemenea, regimul de cotă unică a stimulat economia și a dus la creșterea veniturilor clasei de mijloc, prin lăsarea unei părți mai mari din veniturile disponibile contribuabililor cu venituri medii. Efectele pozitive ale cotei unice sunt probabil mai pronunțate în cazul unor economii cu instituții slabe.

1.3.3 Analiza neliniară

Întrucât este posibil ca relațiile între variabilele explicative și cele dependente estimate anterior să fie neliniare și să se modifice condiționat de alte variabile, dar și pentru a testa robustețea rezultatelor anterioare, vom apela și la o abordare neliniară care să considere nivelul datoriei publice ca variabilă prag. Astfel, pentru început vom porni de la regresia cu tranziție abruptă (PTR - panel transition regression) dezvoltată de Hansen (1999) care poate fi descrisă de Eq. (1):

$$Y_{it} = \begin{cases} \mu_i + \alpha'_1 X_{it} + \varepsilon_{it}, & S_{it} \leq \tau \\ \mu_i + \alpha'_2 X_{it} + \varepsilon_{it}, & S_{it} > \tau \end{cases} \quad (1.1)$$

pentru $i = 1, \dots, N$ și $t = 1, \dots, T$, unde N și T reprezintă numărul de țări respectiv ani. În Ec. (1.1) variabila dependentă Y_{it} este indicele GINI, economia informală, veniturile fiscale, creșterea PIB per capita respectiv ponderea clasei de mijloc, S_{it} este variabila de tranziție – adică nivelul datoriei publice, X_{it} este matricea variabilelor explicative, μ_i sunt efectele fixe de țară în timp ce ε_{it} sunt erorile de estimare.

În modelul PTR, cele două grupuri de observații, sub și peste prag, sunt precis identificate și distincte cu o tranziție bruscă de la un regim la altul. Pentru a ține cont de schimbările line și graduale prin intermediul $j = \overline{1, r}$ funcții de tranziție între $r + 1$ regime distincte, González et al. (2005) au introdus o extensie a modelului PTS și anume PSTR (Panel Smooth Transition Regression). Potrivit acestora, modelul este definit astfel:

$$Y_{it} = \mu_i + \beta'_0 X_{it} + \sum_{j=1}^r \beta'_j X_{it} F(S_{it}^{(j)}; \gamma_j, \tau_j) + \varepsilon_{i,t} \quad (1.2)$$

În Ec. (1.2) vom accepta existența a r funcții de tranziție $F(S_{it}^{(j)}; \gamma_j, \tau_j)$ a căror valori sunt setate în intervalul (0, 1) având trei caracteristici cheie: variabila prag S_{it} , panta funcției de tranziție γ_j , precum și paparametrii de locație τ_j . În conformitate cu Teräsvirta (1994) și Colletaz și Hurlin (2006) putem defini structura funcției de tranziție pe baza unei reprezentări logistice:

$$F(S_{it}^{(j)}; \gamma_j, c_j) = \left[1 + \exp\left(-\gamma \prod_{l=1}^m (S_{it} - \tau_l)\right) \right]^{-1} \quad (1.3)$$

cu $\gamma > 0$ și $\tau_1 \leq \tau_2 \leq \dots \leq \tau_m$.

În conformitate cu sugestiile lui Omay și Öznur Kan (2010) valori de 1 sau 2 pentru m pot surprinde toate variațiile dintre dinamica variabilelor explicative și a variabilei dependente. Când $m = 1$ avem de-a face cu o funcție de tranziție cu o reprezentare logistică de ordinul întâi. În această situație, dacă: *i*) $\gamma \rightarrow 0$, nu avem nici o tranziție, așa că modelul PSTR devine un model liniar standard cu efecte fixe cu coeficienți omogeni; *ii*) $\gamma \rightarrow \infty$ modelul devine un model PTR al lui Hansen (1999), deoarece trecerea de la un regim la altul este bruscă; *iii*) dacă $\gamma \rightarrow 0$ and $\gamma \rightarrow \infty$, valorile mici și mari ale lui S_{it} corespund celor două regimuri extreme cu o singură funcție de tranziție lină. Pentru $m = 2$ cu $\gamma \rightarrow 0$ și $\gamma \rightarrow \infty$ the funcția de tranziție este 1 atât pentru valorile superioare cât și pentru cele inferioare ale lui S_{it} atingându-se punctul de minim la $(\tau_1 + \tau_2)/2$; când $\gamma \rightarrow \infty$ avem un model PSTR cu trei regimuri și un model liniar standard cu efecte fixe când $\gamma \rightarrow 0$.

Rezultatele acestor specificații sunt prezentate în modelele de mai jos.

Tabelul 1.7. Rezultate modele neliniare - indicele GINI

Variabile explicative	Variabila dependenta	
	Indicele GINI prag discret	Indicele GINI prag discret
PIB per capita la PPP	-0.136 **	-0.31 ***
Rata inrolare invatamant terțiar	0.105317 ***	0.101097 ***
Indicator cota unica	-1.147222	
Soc cota unica		-1.75568
PIB per capita la PPP	-0.224 ***	-0.156 ***
Rata inrolare invatamant terțiar	-0.061554 **	0.013244
Indicator cota unica	6.350508 ***	
Soc cota unica		4.74648 ***
PIB per capita la PPP	-0.201 ***	-0.212 ***
Rata inrolare invatamant terțiar	0.046178 **	0.028908
Indicator cota unica	-0.309768	
Soc cota unica		-0.90587
<i>R-pătrat</i>	0.347808	0.253909
<i>Obs.</i>	386	386
<i>Perioada</i>	1994-2023	1994-2024

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

Din perspectiva indicelui GINI, au fost estimate două tipuri de regresii prag, fiind identificate trei regimuri ale datoriei publice pentru fiecare specificație. După cum putem observa din Tabelul 1.7, impactul variabilelor proxy pentru tipul de impozitare este influențat de nivelul datoriei publice. Astfel, în contextul unor datorii publice reduse, estimările aferente indicatorului de cotă unică asupra inegalității economice este negativ, fiind confirmate astfel concluziile desprinse de la abordarea liniară. Pentru niveluri moderate ale datoriei publice, impactul este pozitiv și semnificativ din punct de vedere statistic și devine din nou negativ dar nesemnificativ statistic pentru situațiile în care datoria publică este mai mare de 40%.

Tabelul 1.8. Rezultate modele neliniare - Economia Informală

Variabile explicative	Variabila dependentă			
	Economia informală - prag discret	Economia informală prag discret	Economia informală - prag tranziție lina	Economia informală - prag tranziție lina
PIB per capita la PPP	-0.004852	0.008461	-0.37128 ***	-0.35718 ***
Deschiderea comercială	0.019343	0.023787	-0.07759 ***	-0.10194 ***
Indicator cota unică	2.272367		-0.76825	
Soc cota unică		-1.09502		-1.43085
Controlul corupției	2.60234	1.494882	15.52049 ***	14.50259 ***
Libertatea fiscală	0.060505	0.105284	0.329877 ***	0.375083 ***
Statul de drept	-9.942927 ***	-8.65481 ***	-17.6088 ***	-15.8167 ***
PIB per capita la PPP	-0.44741 ***	-0.48124 ***	0.229707 *	0.429426
Deschiderea comercială	-0.084688 ***	-0.08632 ***	0.04296	0.123645 **
Indicator cota unică	-3.30497 ***		-4.20717 **	
Soc cota unică		-3.37413 *		0.241026
Controlul corupției	20.17894 **	18.88345 ***	-10.592 ***	-25.675
Libertatea fiscală	0.456914 ***	0.362186 ***	-0.23708 **	-1.01995 ***
Statul de drept	-20.0515 ***	-19.1088 ***		11.95513
PIB per capita la PPP	-0.227173 *	-0.18048		
Deschiderea comercială	-0.089296 ***	-0.10819 ***		
Indicator cota unică	-6.275612 ***			
Soc cota unică		-3.66146		
Controlul corupției	9.097293 ***	6.77148		
Libertatea fiscală	0.482353	0.292201 ***		
Statul de drept	-11.07021 ***	-10.2665 ***		
PIB per capita la PPP	0.168627	0.159132		
Deschiderea comercială	0.037424	-0.00572		
Indicator cota unică	-6.31921 ***			
Soc cota unică		1.606424		
Controlul corupției	-2.244198	-7.99314		
Libertatea fiscală	-0.308251 **	-0.50067 ***		
Statul de drept	-12.1288	-8.08413		
<i>R-pătrat</i>	0.687202	0.667536	0.606084	0.593677
<i>Obs.</i>	397	397	397	397
<i>Perioada</i>	1994-2023	1994-2024	1994-2025	1994-2026

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

După cum se poate observa din Tabelul 1.8, implementarea cotei unice reduce economia informală, indiferent de pragurile identificate pentru datoria publică prin rularea mai multor regresii de tip prag. Totuși, acest impact negativ nu este semnificativ din punct de vedere statistic atunci când nivelul datoriei publice este scăzut (în jur de 22% pentru modelele cu tranziție discretă și 40% pentru cele cu tranziție lină). Pe de altă parte, pe măsură ce gradul de îndatorare al unei țări crește, impactul de reducere a economiei informale pe care cota unică îl are devine mai pronunțat, fiind monoton crescător în valori absolute și semnificativ din punct de vedere statistic. Aceasta înseamnă că, în contextul unor datorii publice mai ridicate, cota unică poate contribui mai eficient la reducerea economiei informale.

Din perspectiva veniturilor bugetare, rezultatele raportate în Tabelul 1.9 relevă faptul că nivelul acestora este mai redus în condițiile regimului cu cotă unică, confirmând astfel rezultatele raportate în cazul specificațiilor cu efecte fixe. La fel ca în cazul economiei informale, impactul negativ se amplifică pe măsură ce nivelul datoriei publice este mai ridicat.

Tabelul 1.9. Rezultate modele neliniare – Venituri bugetare

Variabile explicative	Variabila dependentă			
	Venituri bugetare -prag discret	Venituri bugetare -prag discret	Venituri bugetare - prag tranziție lina	Venituri bugetare - prag tranziție lina
PIB per capita la PPP	-0.033552 ***	-0.02273	-0.14381 ***	-0.13746 ***
Deschiderea comercială	0.071966 ***	0.075601 ***	0.066806 ***	0.069308 ***
Indicator cota unică	-2.822517 ***		-3.04009 ***	
Soc cota unică		1.382535		1.30017
Controlul corupției	0.441084	0.287291	-0.98944 *	-1.21206 *
Pondere agricultura în valoarea adăugată	-0.463342 *	-0.20947	-0.87155 ***	-0.81083 ***
PIB per capita la PPP	-0.085827 ***	-0.02673	-0.05496	0.011317
Deschiderea comercială	0.042763 ***	0.067534 ***	0.026621	-0.01144
Indicator cota unică	-2.943623 ***		-0.11543	
Soc cota unică		1.329981		-4.69156
Controlul corupției	-3.898011 ***	-6.43462 ***	2.49769	4.09533
Pondere agricultura în valoarea adăugată	-1.064985	-0.86792 ***	0.044736	0.085482
PIB per capita la PPP	-0.160915	-0.13157		
Deschiderea comercială	0.108625 ***	0.036356 ***		
Indicator cota unică	-5.053448 ***			
Soc cota unică		-0.35598		
Controlul corupției	-0.044208	-1.06146		
Pondere agricultura în valoarea adăugată	-0.80691 ***	-1.00911 ***		
PIB per capita la PPP		-0.1963		
Deschiderea comercială		0.085244 ***		
Indicator cota unică				
Soc cota unică		-1.53119		
Controlul corupției		1.070903		
Pondere agricultura în valoarea adăugată		-0.71004 ***		
<i>R-pătrat</i>	0.530896	0.546378	0.465548	0.508
<i>Obs.</i>	441	441	441	441
<i>Perioada</i>	1994-2023	1994-2023	1994-2023	1994-2023

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

Din perspectiva creșterii PIB per capita, impactul regimului de cotă unică asupra convergenței reale este pozitiv, în special în țări cu datorie publică relativ mică. Tabelul 1.10 prezintă dovezi empirice care susțin ideea că regimul cotei unice contribuie semnificativ la creșterea PIB per capita, fiind un factor amplificator al performanței economice mai ales în primii ani de tranziție, când datoria publică este la un nivel relativ redus. Chiar și ulterior, când datoria publică devine mai ridicată (pana la 58.49% din PIB), cota unică își menține și chiar își amplifică rolul pozitiv, facilitând o creștere a PIB per capita. Cu toate acestea, observăm o schimbare de semn pentru cazurile în care datoria publică depășește 58.49% din PIB, regimul de cota unică având un impact (negativ) nesemnificativ statistic asupra PIB per capita.

Tabelul 1.10. Rezultate modele neliniare – Dinamica PIB per capita

Variabile explicative	Creștere PIB per capita - prag discret		
PIB per capita la PPP (-1)	-7.49487	Datorie publica < 24.88 % din PIB	

	0.079527		

Rata înrolare invatamant terțiar	0.962735	24.88% din PIB < Datorie publica < 58.49 % din PIB	
	*		
Indicator cota unică	0.017209		

Deschiderea comercială (% din PIB)	-1.88637	Datorie publica > 58.49 % din PIB	

PIB per capita la PPP (-1)	0.030993		
	*		
Rata înrolare invatamant terțiar	1.378294	Datorie publica > 58.49 % din PIB	
	*		
Indicator cota unică	0.018356		
	**		
Deschiderea comercială (% din PIB)	-0.23358	Datorie publica > 58.49 % din PIB	

PIB per capita la PPP (-1)	0.10645		
	*		
Rata înrolare invatamant terțiar	-1.90036	Datorie publica > 58.49 % din PIB	
Indicator cota unică	0.013826		
	**		
Deschiderea comercială (% din PIB)		Datorie publica > 58.49 % din PIB	
<i>R-pătrat</i>	0.213274		Datorie publica > 58.49 % din PIB
<i>Efecte Fixe</i>	DA		
<i>Obs.</i>	482		
<i>Perioada</i>	1994-2023		

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

În final, prezentăm în Tabelul 1.11 rezultatele estimărilor neliniare aferente ponderii clasei de mijloc. După cum bine se poate vedea din tabelul 1.11, nivelul acestei ponderi este influențat pozitiv de regimul cotei unice, în sensul în care se implementarea acestui regim fiscal conduce la o creștere a ponderii clasei de mijloc. Impactul este monoton descrescător la diferite praguri ale datoriei, precum 27%, 48%, 59% din PIB după, care devine negativ la datorii mai mari de 59% din PIB. Astfel, putem concluziona că implementarea cotei unice are un efect pozitiv asupra ponderii clasei de mijloc pana la o datorie de circa 60% din PIB. Acest efect poate fi explicat prin faptul că o cotă unică simplifică sistemul fiscal și poate stimula creșterea veniturilor pentru o parte mai largă a populației cu venituri reduse, facilitând tranziția acesteia către un segment de venituri superioare. Pe măsură ce nivelul datoriei publice crește, impactul pozitiv al cotei unice asupra clasei de mijloc începe să scadă. Acest lucru poate fi explicat prin faptul că, la niveluri de datorie mai ridicate, guvernul poate fi forțat să implementeze măsuri fiscale suplimentare, cum ar fi majorarea altor taxe sau reducerea cheltuielilor sociale, ceea ce afectează negativ veniturile disponibile ale clasei de mijloc.

Tabelul 1.11. Rezultate modele neliniare – Ponderea clasei de mijloc

Variabile explicative	Variabila dependentă	
	Ponderea clasei de mijloc - prag discret	
Inegalitatea veniturilor (GINI)	-0.3074 ***	Datorie publica < 27.32% din PIB
PIB per capita la PPP	0.3345	
Ponderea autoocupării în total ocupare	0.0189	
Remitente (% din PIB)	-0.0753 *	
Rata de înrolare învățământ terțiar (-4)	0.0035	
Indicator cota unică	1.3714 *	
Inegalitatea veniturilor (GINI)	-0.1430 ***	
PIB per capita la PPP	0.3077	
Ponderea autoocupării în total ocupare	-0.0003	
Remitente (% din PIB)	-0.0112	
Rata de înrolare învățământ terțiar (-4)	0.0078	
Indicator cota unică	0.3546 *	
Inegalitatea veniturilor (GINI)	-0.2013 ***	47.49% din PIB < Datorie publica < 59.07% din PIB
PIB per capita la PPP	0.7330	
Ponderea autoocupării în total ocupare	-0.0573	
Remitente (% din PIB)	-0.0330	
Rata de înrolare învățământ terțiar (-4)	-0.0453 ***	
Indicator cota unică	0.1526 *	
Inegalitatea veniturilor (GINI)	-0.2420 ***	Datorie publica > 59.07% din PIB
PIB per capita la PPP	0.9285 **	
Ponderea autoocupării în total ocupare	0.0408 **	
Remitente (% din PIB)	-0.0126	
Rata de înrolare învățământ terțiar (-4)	0.0196	
Indicator cota unică	-0.4248 *	
<i>R-pătrat</i>	0.521263	
<i>Obs.</i>	321	
<i>Perioada</i>	1994-2023	

***, **, * - semnificativ statistic la un prag de 1%, 5% și 10%

Atunci când datoria publică depășește 59% din PIB, efectul cotei unice devine negativ asupra ponderii clasei de mijloc. Acest rezultat sugerează că, la un nivel ridicat al datoriei publice, guvernele sunt nevoite să adopte măsuri fiscale mai stricte, decizii care afectează în special clasa de mijloc.

1.3.4 Regresia pe cuantile

În cele ce urmează, ne vom îndrepta atenția asupra unui indicator important pentru procesul de convergență reală și anume investițiile. În estimări utilizăm investițiile cu frecvența trimestrială, acestea fiind definite ca formarea brută de capital fix, inclusiv îmbunătățirile terenurilor; achizițiile de utilaje, echipamente și mașini, precum și construcția de drumuri, căi ferate și altele similare, inclusiv școli, birouri, spitale, locuințe private și clădiri comerciale și industriale, ca procent din PIB.

Pentru cuantificarea impactului pe care regimul cotei unice îl exercită asupra investițiilor, dar și pentru a identifica maniera în care alți factori influențează acești indicatori vom folosi regresia pe cuantile. Acesta este o tehnică de analiză a datelor care utilizează cuantile ale variabilei dependente (în cazul de față creșterea procentuală a investițiilor). În mod tradițional, modelul de regresie se bazează pe minimizarea pătratelor erorilor de estimare. În schimb, regresia pe cuantile este centrată pe o funcție obiectiv care identifică anumite cuantile reprezentative a întregii distribuții a creșterii investițiilor. Această metodă are avantajul de a fi robustă la valori extreme și de a oferi informații despre distribuția datelor, care sunt utile pentru a înțelege cum să se aplice diferite intervenții și politici publice.

Din punct de vedere matematic, pentru orice cuantilă (τ) aferentă distribuției de probabilitate a variabilei dependente y , condiționată de realizările variabilelor explicative, notate cu x , regresia pe cuantile, conform lui Koenker și Bassett (1978) are următoarea specificație dată în Ec. (1.4):

$$Q_{y_t}(\tau|x_t) = \alpha + x_t^T \beta(\tau) \quad (1.4)$$

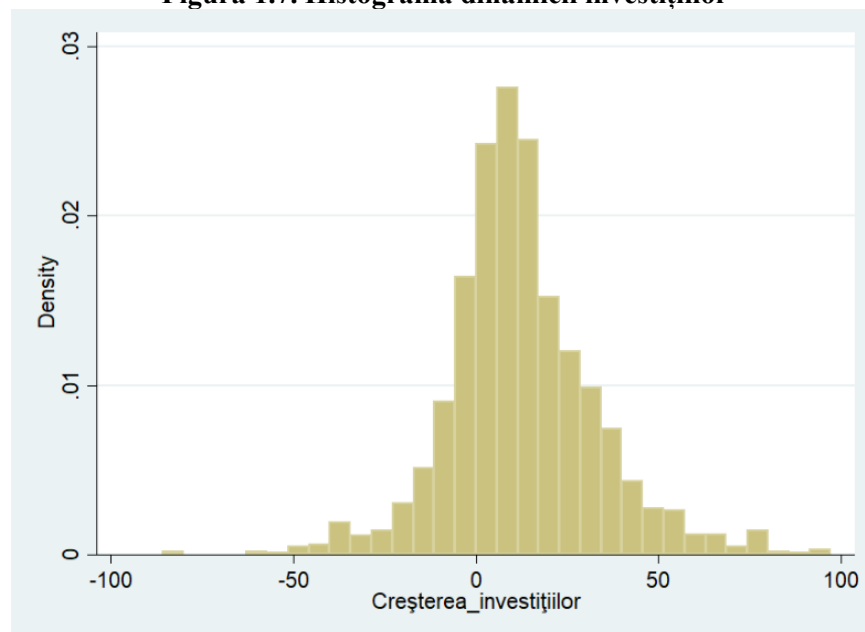
unde valorile $\beta(\tau)$ ne arată sensibilitatea variabilei dependente la variațiile factorilor explicativi în funcție de diferite cuantile ale primei. Relația (1.11) poate fi estimată pe baza următorului algoritm redat de Ec. (1.5):

$$\hat{\beta}(\tau) = \arg \min_{\beta \in \mathbb{R}} \sum_{i=1}^n \rho_{\tau}(Y_i - X_i\beta)^2 \quad (1.5)$$

oricare ar fi cuantila τ și funcția de pierdere ρ_{τ} . Prin aplicarea acestei metodologii se dorește testarea într-o anumită măsură a modelului PSTR, dar, în același timp, să ne ofere o perspectivă mai largă asupra modului în care diverși factori afectează nivelul creșterii economice.

Spre deosebire de subcapitolele anterioare, unde am lucrat cu date anuale, în cadrul acestei secțiuni vom folosi date trimestriale aferente creșterii investițiilor pentru același eșantion de țări descris în subcapitolele anterioare. După cum am menționat mai devreme, regresia pe cuantile este o tehnică care este menită să modeleze serii cu distribuții asimetrice, având în vedere dezavantajele pe care metoda OLS le are în aceste circumstanțe. Distribuțiile de probabilitate ale dinamicii investițiilor este prezentată în Figura 1.7.

Figura 1.7. Histograma dinamicii investițiilor

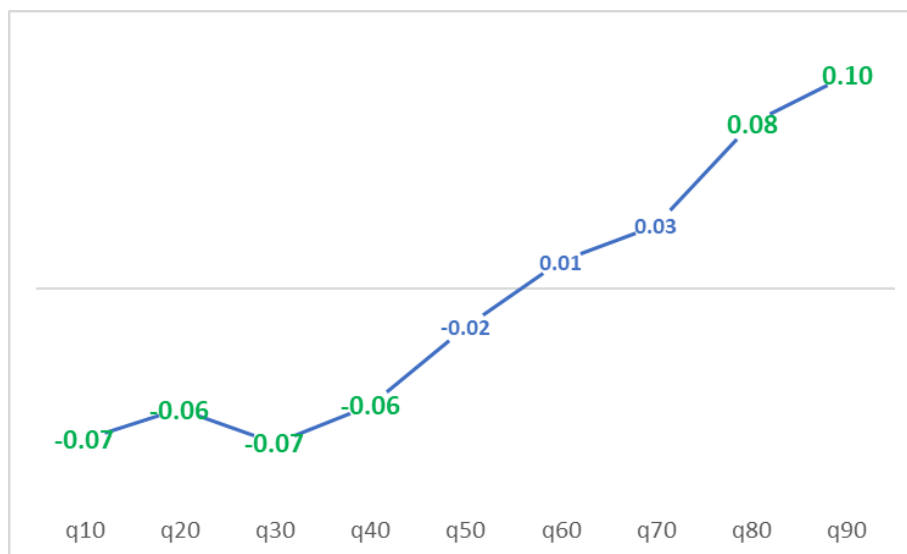
Sursa: Prelucrare proprie.

Din distribuția datelor, observăm că valorile sunt concentrate în zona pozitivă, indicând că, în medie, creșterea investițiilor în țările din eșantion are o tendință pronunțată pozitivă. Există însă și variații semnificative, cu valori extreme atât pe partea pozitivă, cât și pe cea negativă (în jur de -100% și +100%), ceea ce sugerează o volatilitate considerabilă a investițiilor în cadrul eșantionului de țări emergente. Mai mult decât atât, distribuția prezentată în Figura 1.7, are diferențe vizibile față de una normală, mai ales în zona valorilor pozitive, fapt ce ne îndreptățește

să aplicăm regresia pe cuantile pentru a vedea impactul regimului cotei unice asupra acestui interval specific de valori.

În specificația modelului de regresie am inclus pe lângă variabila proxy pentru regimul cotei unice și alți factori explicativi cu frecvență trimestrială precum: Business Confidence Index, Rata Inflației, House Price Index, Labor Cost Index precum și două variabile dummy pentru criza financiară globală și pandemia COVID-19. Rezultatele la nivel de cuantile sunt prezentate în Figura 1.8.

Figura 1.8. Coeficienții de impact ai cotei unice asupra dinamicii investițiilor

Notă: valorile evidențiate cu verde sunt semnificative din punct de vedere statistic.

Cota unică de impozitare are un impact diferit asupra creșterii investițiilor, fiind evidențiat un impact heterogen la nivelul a nouă cuantile reprezentative ale distribuției investițiilor. În cuantilele inferioare (perioadele de scăderi ale investițiilor), efectul este negativ și semnificativ. Acest lucru sugerează că, pentru economiile aflate într-o fază de scădere a investițiilor, introducerea unui regim cu cotă unică poate descuraja investițiile. În zona mediană a distribuției, cota unică nu pare să aibă un impact clar, cu coeficienți aproape de zero și ne semnificativi statistic, sugerând un efect neutru asupra economiilor cu creșteri moderate.

În schimb, în cuantilele superioare (țările sau perioadele cu cele mai mari rate de creștere a investițiilor), cota unică are un efect pozitiv și semnificativ din punct de vedere statistic. Aici, regimul cotei unice pare să amplifice creșterea investițiilor și să susțină creșterea economică deja accelerată. Acest rezultat implică faptul că, pentru țările emergente cu economii mai dinamice, regimul cu cotă unică poate fi un stimul important pentru a atrage mai multe investiții.

Capitolul 2. Evaluarea impactului bugetar și impactului economic al unor scenarii de evoluție a fiscalității în anii următori – creșterea cotei unice, creșterea TVA, trecerea la impozitare progresivă

2.1 Evaluarea unor modificări ale sistemului de taxe și impozite asupra poziției finanțelor publice

Nivelul cotelor de impozitare, precum și modalitatea de așezare a taxelor și impozitelor sunt elementele fundamentale pentru determinarea nivelului veniturilor colectate de stat, care mai departe vor influența poziția finanțelor publice, respectiv nivelul soldului bugetar. În absența unor efecte de tip Laffer (prezente de regulă la niveluri înalte ale taxării), o majorare a cotelor de impozitare va genera o creștere a veniturilor colectate la bugetul general consolidat.

Modificarea cotelor de impozitare/așezării taxelor și impozitelor (măsurile discreționare) trebuie analizate atât prin prisma efectelor de runda întâi, cât și a celor de runda a doua. În ceea ce privește măsurile care vizează veniturile bugetare, efectele de primă rundă reflectă impactul asupra veniturilor agregate, presupunând că dinamica bazei macroeconomice sau ritmul de creștere economică rămân neschimbate față de scenariul de bază (cele care ar prevala în absența acestor măsuri). Efectele de a doua rundă se referă la influența asupra agregatelor bugetare rezultată din schimbările care apar în baza macroeconomică sau în creșterea economică (comparativ cu scenariul de bază), generate de introducerea acestor măsuri discreționare.

Efectele de runda a doua, legate de acțiunea stabilizatorilor automați, apar doar dacă sunt permise efectele de runda întâi, asociate componentei structurale. Cu alte cuvinte, deficitul structural trebuie să fie lăsat să scadă în caz de creștere a impozitării în funcție de valoarea componentei structurale a măsurilor fiscale (trebuie să existe un impuls fiscal, în acest caz negativ) pentru ca efectele de runda a doua să se materializeze. De exemplu, în cazul creșterii impozitelor, ar trebui acceptată o reducere a deficitului structural cu valoarea efectelor de runda întâi, astfel încât efectele de runda a doua, care pot duce la o diminuare mai redusă a deficitului efectiv mai mică decât cea a deficitului structural, să poată apărea.

Când se ia în considerare creșterea unei anumite taxe, decidenții politici trebuie să cântărească mai mulți factori economici, sociali și administrativi pentru a alege ce tip de taxă să fie majorat. Alegerea între diferite tipuri de taxe – cum ar fi impozitele pe venit, pe consum sau pe

proprietate – depinde de impactul dorit asupra economiei, distribuția efectelor asupra populației și modul în care va fi afectat mediul de afaceri. Iată principalii factori de care ar putea să se țină cont:

I. Impactul asupra economiei și asupra cererii agregate

- **Efectele asupra consumului:** Dacă se majorează taxele pe consum (de exemplu, TVA), există riscul de a descuraja consumul gospodăriilor, mai ales pentru bunurile esențiale, ceea ce poate afecta cererea internă și implicit creșterea economică. De asemenea, aceste taxe tind să fie regresive, afectând mai mult veniturile mici.

- **Efectele asupra investițiilor:** Impozitele pe profit sau pe capital pot avea un efect de descurajare a investițiilor. Firmele ar putea reduce planurile de extindere sau inovație dacă povara fiscală devine prea mare, afectând competitivitatea pe termen lung.

- **Efectele asupra ofertei de muncă:** Creșterea impozitelor pe salarii sau contribuțiile sociale poate descuraja atât angajarea, cât și participarea pe piața muncii. Aceasta poate duce la o reducere a creșterii economice și la încetinirea formării de noi locuri de muncă.

II. Echitatea socială și distribuția poverii fiscale

- **Progresivitate vs. regresivitate:** Taxele pe venit pot fi ajustate pentru a fi progresive, adică cei cu venituri mai mari să contribuie cu o proporție mai mare din venituri. Acest lucru poate ajuta la reducerea inegalităților. În schimb, taxele pe consum sunt, de obicei, regresive, afectând disproporționat gospodăriile cu venituri mici.

- **Protejarea categoriilor vulnerabile:** Este important să se țină cont de impactul pe care creșterea unei taxe îl poate avea asupra celor mai vulnerabili. De exemplu, majorarea TVA-ului poate afecta sever puterea de cumpărare a celor cu venituri mici, de aceea pot fi necesare măsuri compensatorii (subvenții, scutiri) pentru a proteja aceste categorii.

III. Eficiența administrativă și colectarea

- **Ușurința colectării:** Taxele pe consum, cum ar fi TVA-ul, sunt relativ ușor de colectat și aplicat. În schimb, impozitele pe venituri mari sau pe capital pot fi mai dificil de colectat, din cauza evaziunii fiscale și a complexității mecanismelor de evitare a taxării (ex. paradisuri fiscale).

- **Costurile administrative:** Unele taxe pot necesita infrastructuri mai complexe pentru colectare și administrare. Alegerea taxei ar trebui să ia în considerare și costurile administrative asociate implementării și supravegherii.

IV. Impactul pe termen scurt vs. termen lung

- **Pe termen scurt:** Taxele pe consum, cum ar fi TVA, au un efect imediat asupra bugetului public și sunt relativ ușor de ajustat. Cu toate acestea, impactul lor asupra consumului poate fi resimțit imediat de populație, mai ales dacă măsura afectează bunurile de bază.

- **Pe termen lung:** Impozitele pe capital și pe venituri pot avea un efect de redistribuire și de corectare a inegalităților, dar impactul lor se manifestă în timp și poate afecta comportamentul investițional și deciziile economice pe termen lung.

V. Impactul asupra inflației

- **Taxele pe consum și prețurile:** O creștere a TVA-ului sau a accizelor va avea un impact direct asupra prețurilor bunurilor și serviciilor, contribuind la creșterea inflației. Dacă inflația este deja ridicată, o astfel de măsură poate agrava situația.

- **Alte taxe:** Impozitele pe venit sau pe profit au un impact mai redus asupra inflației, deoarece nu afectează direct prețurile bunurilor de consum, ci veniturile individuale sau ale companiilor.

VI. Reacția mediului de afaceri și a investitorilor

- **Competitivitatea fiscală:** Majorarea impozitelor pe profit sau pe capital poate face o țară mai puțin atractivă pentru investitori. Companiile ar putea decide să își mute operațiunile în țări cu regimuri fiscale mai favorabile, ceea ce ar reduce baza impozabilă pe termen lung.

- **Stabilitatea și predictibilitatea:** Mediul de afaceri preferă stabilitate fiscală. Modificările frecvente ale taxelor pot crea incertitudine, descurajând investițiile și afectând planificarea financiară pe termen lung.

VII. Obiectivele politice și prioritățile guvernamentale

- **Politici sociale:** Dacă guvernul dorește să reducă inegalitatea și să protejeze grupurile vulnerabile, ar putea opta pentru creșterea taxelor pe venituri mari sau pe capital, care sunt percepute ca fiind mai echitabile.

- **Venituri bugetare:** Dacă prioritatea este creșterea rapidă a veniturilor fiscale, taxe precum TVA-ul sau accizele ar putea fi o soluție rapidă, deoarece sunt ușor de implementat și au un efect imediat asupra colectării.

VIII. Contextul internațional și concurența fiscală

- **Competiția internațională:** Într-o economie globalizată, țările concurează pentru atragerea investițiilor străine. Creșterea impozitelor pe companii sau pe capital poate reduce competitivitatea internațională a unei țări și poate duce la relocarea investițiilor.

- **Cooperarea internațională:** Există inițiative globale pentru impozitarea echitabilă a multinaționalelor, iar alinierea la astfel de standarde poate influența politica fiscală internă.

IX. Percepția publică și acceptabilitatea politică

- **Reacția cetățenilor:** Creșterea anumitor taxe poate fi mai bine acceptată decât altele. De exemplu, taxarea veniturilor mari sau a capitalului poate fi mai populară decât taxele pe consum sau pe proprietate, care afectează direct populația generală.

- **Suport politic:** Guvernele trebuie să ia în considerare contextul politic și suportul pe care îl au pentru a impune anumite măsuri fiscale. Măsurile care sunt percepute ca fiind injuste sau prea dure pot genera nemulțumiri și opoziție politică.

Alegerea între creșterea unei taxe sau a alteia depinde de un echilibru complex între acești factori. De exemplu:

- Dacă guvernul dorește venituri rapide, TVA-ul poate fi o opțiune, dar va trebui să ia în considerare impactul asupra consumului și inflației.

- Dacă obiectivul este reducerea inegalităților, impozitarea veniturilor mari sau a capitalului poate fi preferată, deși va fi necesar să se țină cont de posibilele efecte asupra investițiilor și asupra competitivității.

- Dacă sustenabilitatea fiscală este principala preocupare, impozitarea proprietății sau a consumului ar putea fi o opțiune, dar trebuie să fie echilibrată cu măsuri de protecție pentru categoriile vulnerabile.

Astfel, decizia de a crește o anumită taxă depinde de obiectivele economice și sociale ale guvernului, de starea economiei și de impactul pe care această măsură îl va avea asupra diferitelor categorii de contribuabili și asupra economiei în ansamblu.

Plafonarea contribuțiilor de asigurări sociale (CAS și/sau CASS) este o măsură discutată frecvent în politică fiscală, în special în contextul echilibrării nevoii de colectare a veniturilor bugetare cu stimularea economiei și atragerea forței de muncă bine plătite. Câteva argumente pentru plafonarea acestor contribuții pot fi reprezentate de:

- Reducerea poverii fiscale pentru veniturile mari: Plafonarea contribuțiilor poate stimula atragerea și menținerea forței de muncă bine plătite, îmbunătățind competitivitatea internațională.
- Descurajarea evaziunii fiscale: Plafonarea contribuțiilor reduce stimulentele pentru evaziune fiscală și promovează conformarea fiscală.
- Proportionalitate: Beneficiile sociale fiind plafonate, este echitabil ca și contribuțiile să fie limitate, reflectând mai bine raportul dintre contribuții și beneficii.
- Majorarea veniturilor disponibile: Plafonarea contribuțiilor lasă mai multe venituri disponibile pentru consum și investiții, stimulând astfel creșterea economică.
- Simplificarea administrării fiscale: Plafonarea contribuțiilor face sistemul fiscal mai ușor de gestionat și previzibil pentru angajați și angajatori.
- Percepția asupra echității fiscale: Plafonarea poate îmbunătăți relația între contribuabilii cu venituri mari și stat, crescând astfel conformarea fiscală.
- Alinierea la practici internaționale: Plafonarea contribuțiilor ar alinia sistemul fiscal național cu alte economii, facilitând mobilitatea forței de muncă și competitivitatea.
- Stimularea productivității: Plafonarea contribuțiilor încurajează productivitatea, fără a penaliza suplimentar veniturile mari prin taxe excesive.

În acest studiu, vom avea în vedere două scenarii de modificare a impozitării și vor fi evaluate efectele asupra soldului bugetar – luând în considerare atât efectele de runda întâi, cât și cele de runda a doua. Mai precis, în *Scenariul 1* va fi considerată o modificare a cotei de impozit pe venit de la 10% la 16% și a celei standard de TVA de la 19% la 21%. În *Scenariul 2*, suplimentar față de măsurile considerate la Scenariul 1, va fi considerată o plafonare a contribuțiilor de asigurări la nivelul a cinci salarii medii brute pe economie. Facem precizarea că se pot construi o multitudine de Scenarii de modificare a sistemului de impozitare, alegerea putând fi ghidată de factorii descriși mai sus.

Efectele de runda întâi implicate de Scenariile 1 și 2

Efectele de runda întâi ale modificării sistemului de impozitare se referă la impactul direct asupra veniturilor bugetare, în ipoteza în care economia ar funcționa identic ca în absența acestor decizii.

Pentru evaluarea impactului modificării cotei de impozit pe venit de la 10% la 16%, se va porni de la nivelul încasărilor din impozitul pe venit aferente anului 2023 care au fost în cuantum de circa 40,4 mld. lei ceea ce ar implica, ceteris paribus, un impact bugetar al majorării cotei de circa 24,2 mld. lei la nivelul anului 2023.

Pentru evaluarea impactului modificării cotei standard de TVA de la 19% la 21% se va porni de la nivelul încasărilor din TVA aferente anului 2023, în cuantum de 104,3 mld. lei și se va avea în vedere estimarea Consiliului Fiscal al României cu privire la cota medie ponderată de TVA din România pentru anul 2023 de circa 14%. În aceste condiții, se poate estima că o majorarea a cotei standard de TVA cu 2 pp de la 19% la 21% ar genera o majorare a cotei medii ponderate de TVA cu circa 1,5 pp, respectiv de la 14% la 15,5% (sau cu 10,5%). În aceste condiții, impactul bugetar de runda întâi al unei astfel de măsuri ar fi de circa 11 mld. lei la nivelul anului 2023.

Prin urmare, aplicarea măsurilor discreționare din Scenariul 1 ar genera un impact de runda întâi asupra veniturilor bugetare de circa 35,2 mld. lei în prețurile anului 2023, echivalentul a circa 2,2 pp de PIB.

Pentru evaluarea impactului bugetar al plafonării contribuțiilor de asigurări, vom porni de la distribuția salariilor din economie (normă întregă și/sau parțială) la nivelul lunii decembrie a anului 2023, considerând că plafonul este egal cu cinci salarii brute de la acel moment. Datele de intrare provin din rapoartele elaborate de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale. Plafonul considerat este astfel de 37.630 de lei, existând la nivelul lunii decembrie a anului 2023 circa 53.000 de salariați care au înregistrat venituri peste acest plafon (circa 1% din numărul total de salariați). În urma calculelor de impact, rezultă că o astfel de măsură ar diminua veniturile din contribuții de asigurări cu circa 4,8 mld. lei, din care un minus de circa 3,4 mld. lei ar proveni de la plafonarea contribuției de asigurări sociale și circa 1,4 mld. lei ar proveni din plafonarea contribuției de asigurări sociale de sănătate. Facem precizarea că, o eventuală plafonare a contribuției de asigurări sociale (la fondul de pensii) ar implica și a plafonare a beneficiilor la nivelul ales drept plafon (în cazul nostru 5 salarii medii brute pe economie). Acest lucru ar fi echivalent și cu plăți mai reduse, pe termen lung, din bugetul de asigurări sociale.

Prin urmare, aplicarea măsurilor discreționare din Scenariul 2 ar genera un impact de runda întâi asupra veniturilor bugetare de circa 30,4 mld. lei în prețurile anului 2023, echivalentul a 1,9 pp de PIB.

Tabelele de mai jos sintetizează impactul bugetar de runda întâi detaliat pe măsurile considerate și pe cele două scenarii:

Impactul bugetar de runda întâi al măsurilor incluse în Scenariile 1 și 2/ al Scenariilor în ansamblu

Tabel 2.1 Impactul bugetar de runda întâi detaliat pe măsurile considerate

	Modificare venituri bugetare - Imp pe venit 16%	Modificare venituri bugetare -TVA cota standard 21%	Modificare venituri bugetare - Plafonare CAS 5 salarii medii	Modificare venituri bugetare - Plafonare CASS 5 salarii medii
Mil. lei an 2023	24,246.9	10,982.6	-3,454.4	-1,381.7
% PIB 2023	1.51	0.68	-0.22	-0.09

Sursa: calcule proprii.

	Scenariul 1	Scenariul 2
Mil. lei an 2023	35,229.5	30,393.4
% PIB 2023	2.19	1.89

Sursa: calcule proprii.

Efectele de runda a doua implicate de Scenariile 1 și 2

În esență, efectele de runda a doua depind de dimensiunea multiplicatorilor fiscali și de perioada pentru care aceștia operează. Multiplicatorii fiscali reprezintă un concept esențial în economie, pentru a înțelege modul în care măsurile de politică fiscală afectează economia. Practic, ei arată cum modificările în cheltuielile statului sau în taxele colectate influențează PIB-ul. Literatura de specialitate evidențiază mai mulți factori care pot influența valoarea și eficiența acestor multiplicatori. Iată care sunt cei mai importanți factori de influență:

I. Stadiul ciclului economic

Recesiune sau expansiune: În perioade de recesiune, multiplicatorii fiscali tind să fie mai mari. Atunci când economia nu funcționează la capacitate maximă, cheltuielile guvernamentale sau reducerile de taxe au un impact mai puternic. În schimb, în perioade de creștere economică, efectele sunt mai reduse, deoarece resursele sunt deja utilizate la maxim (Auerbach, A.J., Y. Gorodnichenko, 2012).

II. Tipul de cheltuieli și taxe

Cheltuieli guvernamentale: Investițiile publice, cum ar fi cele în infrastructură sau educație, au de obicei multiplicatori mai mari decât cheltuielile curente, cum ar fi transferurile sociale. Acest lucru se datorează faptului că investițiile stimulează atât cererea imediată, cât și potențialul de creștere pe termen lung.

Reduceri de taxe: Scăderile de taxe care vizează gospodăriile cu venituri mai mici tind să aibă un impact mai puternic asupra economiei decât cele care îi avantajează pe cei cu venituri mari, pentru că primii sunt mai predispuși să cheltuie surplusul de venit.

III. Gradul de deschidere al economiei

Economiile care sunt foarte deschise către comerțul internațional au multiplicatori mai mici. Acest lucru se întâmplă deoarece o parte din creșterea cererii generată de cheltuielile guvernamentale va fi satisfăcută prin importuri, ceea ce reduce efectul asupra economiei interne.

IV. Politica monetară

Politica monetară joacă un rol esențial. Atunci când băncile centrale mențin ratele dobânzilor scăzute, multiplicatorii fiscali sunt mai mari, deoarece stimulii fiscali pot duce la o creștere economică fără a fi „contracarați” de costuri mai mari ale creditării.

V. Starea pieței financiare

În situații de criză financiară, multiplicatorii fiscali pot fi mai mari, deoarece accesul la finanțare privată este limitat. În aceste condiții, cheltuielile guvernamentale devin un motor principal al cererii.

VI. Elasticitatea ofertei

Dacă economia operează aproape de capacitatea maximă, creșterea cheltuielilor guvernamentale poate duce mai degrabă la inflație decât la o creștere a producției, ceea ce face ca multiplicatorii să fie mai mici.

VII. Comportamentul agenților economici

Anticipațiile gospodăriilor și companiilor pot influența eficiența măsurilor fiscale. De exemplu, dacă oamenii cred că o creștere a cheltuielilor publice va fi urmată de creșteri de taxe, ei ar putea să își reducă cheltuielile, ceea ce diminuează impactul stimulilor fiscali.

VIII. Nivelul datoriei publice

Dacă o țară are un nivel ridicat al datoriei publice, multiplicatorii fiscali pot fi mai mici, deoarece creșterea cheltuielilor poate genera incertitudini legate de sustenabilitatea datoriei și poate duce la o creștere a costurilor de finanțare.

IX. Durata măsurilor fiscale

Măsurile pe termen lung tind să aibă un impact mai mare decât cele temporare, deoarece agenții economici pot fi mai dispuși să își ajusteze comportamentul în funcție de așteptările pe termen lung.

X. Sectorul vizat

Unele sectoare economice reacționează mai puternic la stimulii fiscali. De exemplu, investițiile în infrastructură sau cercetare-dezvoltare au, în general, un efect multiplicator mai mare decât transferurile sociale.

Acești factori explică de ce multiplicatorii fiscali variază în funcție de contextul economic, specificul țării și de perioada în care se implementează măsurile fiscale. Astfel, nu există o valoare fixă pentru multiplicatorii fiscali, aceștia fiind influențați de o combinație de factori economici și politici.

Multiplicatorii fiscali în economiile emergente pot avea caracteristici distincte față de economiile dezvoltate, datorită specificului economic și instituțional al acestor țări. Literatura referitoare la economiile emergente estimează, în general, multiplicatori fiscali considerabil mai mici decât în economiile dezvoltate (Ilzetzki et al., 2013; Ilzetzki, 2011; Estevão și Samake, 2013), fără a evidenția diferențe semnificative între multiplicatorii asociați veniturilor bugetare și cei aferenți cheltuielilor. De exemplu, Ilzetzki (2011) estimează un interval de 0,1-0,3 pentru multiplicatorii de impact ai cheltuielilor și 0,2-0,4 pentru cei ai veniturilor.

Deși principiile de bază ale multiplicatorilor fiscali rămân aceleași, efectele lor pot varia în mod semnificativ în funcție de contextul fiecărei economii. Iată câteva aspecte importante de luat în considerare:

I. Capacitatea instituțională și eficiența guvernului

În economiile emergente, administrația publică poate funcționa mai puțin eficient decât în economiile avansate, ceea ce poate reduce efectul măsurilor fiscale. Probleme precum birocrăția, ineficiența sau corupția pot limita impactul cheltuielilor guvernamentale, scăzând valoarea multiplicatorilor fiscali.

II. Constrângeri bugetare și datoria publică

Economiile emergente se confruntă adesea cu constrângeri fiscale mai dure. Accesul la piețele financiare internaționale este mai limitat, iar ratele dobânzilor pot fi mai ridicate. Acest

lucru face dificilă utilizarea politicilor fiscale expansioniste, iar multiplicatorii fiscali pot fi mai mici deoarece există riscuri crescute legate de datoria publică și eventuale măsuri de austeritate.

III. Inflația și stabilitatea macroeconomică

Inflația în economiile emergente este adesea mai volatilă și poate deveni o problemă dacă stimulul fiscal crește cererea fără a fi susținut de o ofertă adecvată. În astfel de cazuri, multiplicatorii fiscali tind să fie mai mici, deoarece o parte din efectul stimulului se pierde din cauza presiunilor inflaționiste.

IV. Acces limitat la finanțare externă

Spre deosebire de economiile dezvoltate, multe țări emergente nu au acces facil la finanțare externă sau se împrumută la costuri mai mari. Aceasta limitează spațiul pentru politici fiscale expansioniste, iar efectele pozitive ale stimulului fiscal pot fi mai puțin vizibile.

V. Gradul de deschidere economică

Economiile emergente sunt, în general, mai deschise la comerțul internațional, ceea ce înseamnă că o parte din stimulul fiscal poate ajunge în afara economiei interne prin importuri. Acest lucru reduce efectul direct asupra cererii interne și, implicit, valoarea multiplicatorului fiscal.

VI. Structura economică și economia informală

Un alt factor specific economiilor emergente este dimensiunea mare a economiei informale. Aceasta poate reduce impactul măsurilor fiscale, deoarece o parte semnificativă din activitatea economică nu este acoperită de politicile guvernamentale. De asemenea, colectarea deficitară a taxelor limitează resursele fiscale pentru cheltuieli.

VII. Politica monetară și stabilitatea băncii centrale

Credibilitatea politicii monetare este, de multe ori, mai scăzută în economiile emergente. Dacă politicile fiscale expansioniste duc la creșterea inflației, băncile centrale pot răspunde cu majorări ale dobânzilor, ceea ce contracarează efectul stimulului fiscal și scade multiplicatorul.

VIII. Nivelul PIB-ului pe cap de locuitor

În economiile emergente, nivelul scăzut al PIB-ului pe cap de locuitor poate însemna că investițiile publice bine direcționate (în infrastructură, educație etc.) au un impact mai mare asupra creșterii economice decât în țările dezvoltate. Aceste investiții pot stimula multiplicatori fiscali mai mari pe termen lung.

IX. Accesul la credit și reacția sectorului privat

Sectorul privat din economiile emergente are adesea acces mai limitat la finanțare. Astfel, în perioade de criză, stimulentele fiscale pot avea un efect mai puternic, deoarece guvernul poate compensa lipsa investițiilor private, ducând la multiplicatori mai mari în aceste condiții.

X. Interacțiunea cu organizațiile financiare internaționale

Economiile emergente sunt adesea implicate în programe cu instituții financiare internaționale, cum ar fi FMI sau Banca Mondială. Deși aceste organizații pot oferi resurse financiare, ele impun adesea condiționalități stricte, care pot limita spațiul fiscal și, implicit, capacitatea guvernelor de a implementa politici expansioniste.

Multiplicatorii fiscali în economiile emergente tind să fie mai mici și mai variabili decât în economiile dezvoltate, datorită constrângerilor fiscale, instabilității macroeconomice și capacității instituționale reduse. Cu toate acestea, în anumite contexte – mai ales atunci când investițiile sunt bine direcționate și condițiile economice sunt favorabile – efectele stimulilor fiscali pot fi semnificative și pot contribui la creșterea economică pe termen lung.

Battini et al. (2014) au realizat o revizuire amplă a literaturii de specialitate privind dimensiunea multiplicatorilor fiscali. Pe baza acestei analize, au dezvoltat un algoritm care ajustează dimensiunea multiplicatorilor fiscali în funcție de caracteristicile structurale ale economiei și de prezența unor factori conjuncturali ce pot provoca abateri temporare de la valorile „normale” ale multiplicatorilor.

În prima etapă a acestui proces de calibrare se atribuie scoruri de la 0 la 1 pentru:

- deschiderea comercială scăzută: O economie este considerată relativ închisă dacă importurile reprezintă, în medie, mai puțin de 30% din cererea internă în ultimii 5 ani.
- Rigiditate ridicată a pieței muncii: Dacă piața muncii este puternic reglementată, aceasta este caracterizată printr-o rigiditate ridicată.
- Stabilizatori automați reduși: Stabilizatorii automați sunt considerați „mici” atunci când cheltuielile publice reprezintă sub 0,4 din PIB nominal.
- Curs de schimb fix sau cvasi-fix: Economia are un regim valutar care nu permite o flexibilitate deplină a cursului de schimb.
- Nivel scăzut al datoriei publice: Datoria publică se află sub un prag considerat sigur de piețele financiare, cu un reper de 40% din PIB pentru economiile emergente.

- Management eficient al cheltuielilor și veniturilor publice: Existența unei bune gestionări a resurselor publice în economie

În cazul României putem atribui un scor de 1 doar pentru criteriul 3. În aceste condiții, Battini et al. (2014) indică un nivel redus pentru multiplicatorii fiscali, respectiv de 0,1-0,3. Se consideră că aceste valori ar putea fi majorate cu 30% în condițiile în care politica monetară nu reacționează la modificările fiscale prin majorarea ratei dobânzii, respectiv este acomodativă. Conform metodei lor de calibrare, multiplicatorul de impact pentru România este estimat la maxim 0,4. Pentru o abordare prudentă privind minusul de venituri rezultat din efectele de runda a doua generate de implementarea unor măsuri de majorare a cotelor de impozitare, în această lucrare se va lua în considerare acest nivel maximal. În condițiile unor multiplicatori fiscali mai reduși, impactul măsurilor de majorare a cotelor de impozitare se va apropia mai mult de cel de runda întâi.

În ceea ce privește persistența efectelor măsurilor discreționare, se presupune că dimensiunea multiplicatorului scade progresiv până la zero într-un interval de cinci ani, similar abordării standard din Battini et al. (2014). Această ipoteză sugerează că multiplicatorul atinge un nivel maxim în al doilea an (+10% față de primul an), ceea ce implică, pentru un multiplicator de impact de 0,4 și o valoare cumulată de aproximativ 1,2 la finalul perioadei de acțiune.

Această abordare poate fi considerată optimistă, deoarece multiplicatorul de impact este estimat la limita superioară pentru economiile emergente, iar ipoteza legată de persistența efectelor ar putea fi exagerată, mai ales în contextul unui pachet de măsuri de consolidare fiscală bazat predominant pe modificarea taxelor pe consum. De asemenea, se presupune în mod arbitrar că politica monetară este acomodativă, ceea ce ar putea duce la o supraestimare a dimensiunii multiplicatorului.

Concret, impactul asupra PIB relativ la scenariul de bază al unui stimul fiscal în quantum de 1 u.m inițiat în anul 2023 este prezentat în tabelul 2.2 (în cazul măsurilor descrise în cadrul Scenariilor 1 și 2 stimulul fiscal este negativ):

Tabel 2.2. Efectul asupra PIB relativ la scenariul de bază al unui stimul fiscal în quantum de 1 u.m inițiat în anul 2023 asupra fiecărui an din intervalul 2023-2026

	2023	2024	2025	2026
2023	0.390	0.429	0.286	0.143

Sursa: niveluri calibrate ale multiplicatorilor fiscali potrivit abordării descrise de Battini et al. (2014).

Pe baza multiplicatorilor de mai sus și considerând impactul de runda întâi descris mai sus de va determina impactul asupra PIB generat de măsurile de politică fiscală incluse în Scenariile 1 și 2. Diminuarea PIB ca urmare a stimulului fiscal negativ implementat va genera încasări bugetare mai reduse, corespondența dintre cele două fiind dată de semielasticitatea soldului bugetar, estimată la un nivel de 0,33 pentru România de către Mourre et al. (2014). Rezultatele acestor calcule sunt prezentate în tabelul 2.3:

Tabel 2.3. Efectele de runda a doua asupra PIB și veniturilor bugetare generat de Scenariile 1 și 2

An	2023	2024	2025	2026
Impact Scenariu 1 asupra PIB (mil. lei)	-13,740	-15,113	-10,076	-5,038
Impact Scenariu 1 asupra PIB (%)	-0.86%	-0.85%	-0.52%	-0.24%
Impact Scenariu 1 asupra veniturilor bugetare (% PIB)	-0.28%	-0.28%	-0.17%	-0.08%
Impact Scenariu 2 asupra PIB (mil. lei)	-11,853	-13,039	-8,693	-4,346
Impact Scenariu 2 asupra PIB (%)	-0.74%	-0.74%	-0.45%	-0.21%
Impact Scenariu 2 asupra veniturilor bugetare (% PIB)	-0.24%	-0.24%	-0.15%	-0.07%

Sursa: calcule proprii.

Prin urmare, aplicarea Scenariul 1 va genera o diminuare a ratei de creștere economică cu 0,86 pp în primul an de aplicare, efectul fiind resimțit pe parcursul a patru ani, dar mai puțin intens la finele acestui interval. Cumulat, în cei patru ani nivelul PIB va fi cu circa 2,5 pp mai redus comparativ cu scenariul de bază. Având în vedere efectul de contracție a PIB generat de stimulul fiscal negativ, veniturile bugetare vor fi asemenea mai mici, cu procente cuprinse între 0,08% și 0,28% din PIB în cei patru ani de acțiune ai stimulului fiscal negativ. Scenariul 2 are un efect contracționist asupra PIB și asupra veniturilor bugetare ceva mai redus decât Scenariul 1 având în vedere faptul că stimulul fiscal negativ este mai redus, în contextul plafonării contribuțiilor de asigurări.

În aceste condiții, efectul cumulat - runda întâi și runda a doua - al celor două scenarii asupra veniturilor bugetare va fi cel descris de tabelul 2.4:

Tabel 2.4. Efectul cumulat (runda întâi și runda a doua) al celor două scenarii asupra veniturilor bugetare

	Modificare venituri bugetare - % PIB An 1	Modificare venituri bugetare - % PIB An 2	Modificare venituri bugetare - % PIB An 3	Modificare venituri bugetare - % PIB An 4	Modificare venituri bugetare - % PIB An 5 si ulterior
Scenariul 1	1.91	1.91	2.02	2.11	2.19
Scenariul 2	1.65	1.65	1.74	1.82	1.89

Sursa: calcule proprii.

Din tabelul 2.4, se remarcă că efectul de îmbunătățire a soldului bugetar este de circa 1,91 pp de PIB pentru Scenariul 1 și respectiv 1,65 pp de PIB pentru Scenariul 2 în primul an de aplicare. Astfel, chiar dacă o majorare a cotelor de impozitare reduce avansul economic și veniturile bugetare comparativ cu scenariul de bază, aceste reduceri nu anulează impactul favorabil asupra veniturilor bugetare, ci doar îl atenuază într-o anumită măsură. În plus, având în vedere durata limitată asupra PIB a unui stimul fiscal care influențează cererea agregată, ulterior epuizării efectelor de runda a doua, impactul asupra veniturilor bugetare devine cel descris de Scenariul 1.

2.2 Modelul interactiv de estimare a cotei unice echivalente pentru varianta unui sistem progresiv pentru veniturile din salarii și activități independente

Introducerea unui sistem de impozitare progresiv ar putea fi susținută de motive legate de echitatea fiscală și de o nevoie de creștere a veniturilor colectate la bugetul de stat. Lista de dezavantaje este lungă și începe cu complexitatea administrativă, continuă cu descurajarea inițiativei antreprenoriale, incluzând și o posibilă stimulare a implementării din partea contribuabililor cu venituri mari a unor strategii de evitare a impozitării.

Ținând cont de iminenta nevoie de sporire a veniturilor bugetare pentru reducerea deficitului, o discuție asupra creșterii impozitării veniturilor este aparent inevitabilă. Această creștere poate fi realizată fie prin introducerea sistemului progresiv cu rate marginale ridicate, fie

prin creșterea cotei „unice” aplicate în prezent pentru mai multe forme de venit. În scopul comparării efectelor acestor două opțiuni, în cele ce urmează va fi folosită o metodologie simplă de estimare a veniturilor bugetare suplimentare pe care introducerea sistemului progresiv le poate genera și de a calcula de asemenea o cotă unică echivalentă din punctul de vedere al impactului bugetar.

Pentru a studia veniturile bugetare este necesară o cunoaștere a bazei de impozitare, adică a distribuției veniturilor pe tipuri de venit și sume încasate de contribuabili anual. Date complete privind aceste venituri nu pot fi accesate decât de ANAF. De aceea s-au folosit datele din Ancheta Bugetelor de Familie (ABF) din 2023, o cercetare statistică selectivă pentru evaluarea veniturilor, cheltuielilor și consumului populației³. Din baza de date ABF 2023 au fost selectate toate veniturile din salarii, asimilate salariilor precum și celor din activități independente. Prin agregarea lor s-a obținut o distribuție a veniturilor la un grad de detaliere de agregare la praguri de câte 500 lei. Cu alte cuvinte s-a putut stabili ponderea în eșantionul studiat a veniturilor anuale de 500 lei, 1.000 lei, 1.500 lei, 2.000 lei etc.

Pasul următor a fost de obținere a unor estimări privind veniturilor totale din muncă și a PIB-ului nominal în unități monetare naționale de la Eurostat⁴. Având suma totală și distribuția procentuală pe clase de venit și considerând eșantionul folosit de Institutul Național de Statistică (INS) ca fiind reprezentativ am estimat sumele agregate disponibile în economie pe clase de venit grupate pe intervale de 500 lei.

În felul acesta se pot estima veniturile ce vor fi încadrate în fiecare prag al unui sistem progresiv. Urmărind discuțiile din spațiul politic, modelul a fost conceput să lucreze cu un sistem progresiv simplu bazat pe 3 praguri de venit. De exemplu se poate porni cu următoarea variantă (Tabelul 2.5), cu mențiunea că modelul este flexibil și orice alte valori pentru praguri sunt posibile:

Tabel 2.5. Cote și praguri de impozitare progresivă – Scenariul 1

Praguri de venit brut	Cotă procentuală
0 – 8.500 lei	16%
8.500 – 15.000 lei	20%
Peste 15.000 lei	22%

³ Toate detaliile legate de anchetă sunt disponibile la adresa:

[https://insse.ro/cms/files/Rapoarte%20de%20calitate/ABF/Ancheta-bugetelor-de-familie-\(ABF\).pdf](https://insse.ro/cms/files/Rapoarte%20de%20calitate/ABF/Ancheta-bugetelor-de-familie-(ABF).pdf)

Accesată 31.10.2024

⁴ <https://data.europa.eu/data/datasets/kedqt8lkzt1kffbuglrh8g?locale=en>

Accesat la 31.10.2024

Descrierea algoritmului implementat în JavaScript

a. Obținerea referințelor din foaia de calcul:

- Scriptul începe prin obținerea unei referințe la o foaie de calcul numită „Calcul”.
- Apoi, obține valori din diverse celule pentru praguri, cote și rate de creștere.

b. Calculul PIB-ului pentru anii 2024 și 2025:

- PIB-ul pentru 2024 și 2025 este calculat pe baza PIB-ului din 2023, aplicând rate de creștere și inflație.

c. Estimarea venitului:

- Venitul pentru anii 2024 și 2025 este, de asemenea, estimat folosind ratele de creștere și avansul specificat.

d. Calculul impozitului:

- Scriptul folosește o buclă (loop) pentru a itera peste valori stabilite (intervale și ponderi).
- În funcție de valoarea curentă a intervalului, se determină cotele corespunzătoare pentru calculul impozitului.

- Se cumulează suma totală a impozitului.

e. Setarea valorilor în foaie:

- Rezultatele calculelor (PIB-uri, impozit, cote echivalente etc.) sunt salvate în celule specifice din foaie.

Pe scurt modelul a urmat această metodologie:

a. Estimarea distribuției veniturilor

S-a folosit o distribuție a veniturilor din salarii și activități independente în 2023 din ancheta bugetelor de familie realizată de Institutul Național de Statistică

b. Estimarea veniturilor totale

Aplicarea distribuției pe veniturile totale din muncă raportate de Eurostat a permis o evaluare a veniturilor defalcată pe tranșe de venit

c. Ajustarea modelului pentru creștere economică și rata inflației

Modelul a prevăzut ajustări pentru creșterea economică din 2024 și 2025, rata inflației și avansul creșterii veniturilor din muncă față de creșterea economică

d. **Calcul rată procentuală echivalentă pentru cota unică ce ar genera aceleași venituri ca și sistemul progresiv**

Cota unică echivalentă ia în calcul un avans al creșterii economice de 0.5%-1% față de situația unui impozit progresiv care reduce atractivitatea pentru investitori și inițiativa de creștere a veniturilor a forței de muncă

Rezultatele obținute sunt prezentate mai jos.

Figura 2.1. Rezultate analiză impact impozitare progresivă – Scenariul 1

A	B	C	D	E	F	G
Variabile Input		Output				
Prag1 impozitare progresiva venit brut	8500		PIB estimat mil. lei	Imp. progresiv	Cota unica	ESTIMAT
Prag2 impozitare progresiva venit brut	15000		2024	1721394		
			2025	1853357	1862623	
Cota1 impozitare progresiva	16%		Impozit total venit colectat mil. lei			
Cota2 impozitare progresiva	20%		2025	74905		
Cota 3 impozitare progresiva	22%		Cota unica echivalenta			
Cota CAS	25%		2025	16.30%		
Cota CASS	10%		Venit din impozit suplimentar fata de mentinerea cotei de 10% (% din PIB)			
Crestere economica estimata			2025	1.58%		
2024	1%					
2025	2.5%					
Rata inflatiei estimata						
2024	5.1%					
2025	4%					
Avans venituri fata de crestere economica si rata inflatiei						
2024	2%					
2025	1%					

Sursa: Calcule proprii

În varianta de impozit progresiv descrisă mai sus, modelul estimează rezultatele din figura 2.1. Cu estimările din imagine legate de creșterea economică și rata inflației, modelul previzionează o creștere a veniturilor colectate de aproximativ 76 de mld. lei în 2025, ceea ce ar permite reducerea deficitului bugetar cu circa 1,5 puncte procentuale. Un rezultat similar ar putea fi obținut și prin ajustarea cotei unice, menținând avantajele acestui sistem: creșterea atractivității României pentru investitorii străini, reducerea costurilor birocratice și simplificarea controlului asupra evaziunii fiscale, fără a crea stimulente pentru contribuabilii cu venituri mari de a căuta metode de optimizare fiscală. Totuși, orice decizie privind o eventuală ajustare a cotei unice trebuie analizată atent, deoarece poate avea implicații asupra ocupării forței de muncă și ritmului de creștere economică.

Flexibilitatea modelului permite testarea unor diverse scenarii. De exemplu, se poate verifica și un scenariu cu cote mai mici de impozitare la veniturile mai reduse (Tabel 2.6).

Tabel 2.6. Cote și praguri de impozitare progresivă – Scenariul 2

Praguri de venit brut	Cotă procentuală
0 – 8.500 lei	10%
8.500 – 15.000 lei	15%
Peste 15.000 lei	25%

Figura 2.2. Rezultate analiză impact impozitare progresivă – Scenariul 1

A	B	C	D	E	F	G
Variabile Input		Output				
Prag1 impozitare progresiva venit brut	8500		PIB estimat mil. lei	Imp. progresiv	Cota unica	ESTIM
Prag2 impozitare progresiva venit brut	15000		2024	1721394		
			2025	1853357	1862623	
Cota1 impozitare progresiva	10%		Impozit total venit colectat mil. lei			
Cota2 impozitare progresiva	15%		2025	48487		
Cota 3 impozitare progresiva	25%					
Cota CAS	25%		Cota unica echivalenta			
Cota CASS	10%		2025	10.55%		
Crestere economica estimata			Venit din impozit suplimentar fata de mentinerea cotei de 10% (% din PIB)			
2024	1%		2025	0.15%		
2025	2.5%					
Rata inflatiei estimata						
2024	5.1%					
2025	4%					
Avans venituri fata de crestere economica si rata inflatiei						
2024	2%					
2025	1%					

Sursa: Calcule proprii

În acest scenariu, reducerea deficitului bugetar nu ar fi foarte mare doar 0,15 puncte procentuale din PIB. Cota unică echivalentă ar fi de aproximativ 11%. Se observă că sistemul progresiv nu aduce un avantaj semnificativ. De fapt această concluzie este susținută și de simularea unui alt scenariu cu cote foarte mari de impozitare pentru veniturile mari (Tabelul 2.7).

Tabel 2.7. Cote și praguri de impozitare progresivă – Scenariul 3

Praguri de venit brut	Cotă procentuală
0 – 8.500 lei	16%
8.500 – 15.000 lei	30%
Peste 15.000 lei	60%

Scenariul de mai sus ar corespunde unei variante foarte agresive de impozitare a contribuabililor cu venituri lunare brute mai mari de 8.500 lei, respectiv 15.000 lei, cu cote foarte mari de 30% și 60%.

Rezultatele modelului sunt prezentate în figura 2.3.

Figura 2.3. Rezultate analiză impact impozitare progresivă – Scenariul 3

A	B	C	D	E	F	G
Variabile Input			Output			
Prag1 impozitare progresiva venit brut	8500		PIB estimat mil. lei	Imp. progresiv	Cota unica	ESTIM
Prag2 impozitare progresiva venit brut	15000		2024	1721394		
			2025	1853357	1862623	
Cota1 impozitare progresiva	16%		Impozit total venit colectat mil. lei			
Cota2 impozitare progresiva	30%		2025	81058		
Cota 3 impozitare progresiva	60%		Cota unica echivalenta			
Cota CAS	25%		2025	17.64%		
Cota CASS	10%		Venit din impozit suplimentar fata de mentinerea cotei de 10% (% din PIB)			
Crestere economica estimata			2025	1.91%		
2024	1%					
2025	2.5%					
Rata inflatiei estimata						
2024	5.1%					
2025	4%					
Avans venituri fata de crestere economica si rata inflatiei						
2024	2%					
2025	1%					

În continuare sunt prezentate în tabelul 2.8 comparativ rezultatele scenariilor 1, 2 și 3:

Tabel 2.8. Impact scenarii de impozitare progresivă

Scenariu / Cote	Cotă unică echivalentă	Impact de reducere a deficitului bugetar
1: 16% / 20% / 22%	16,30%	1,58%
2: 10% / 15% / 25%	10,55%	0,15%
3: 16% / 30% / 60%	17,64%	1,91%

Așa cum se vede din tabelul 2.8, scenariul 3, cel mai agresiv nu aduce un impact semnificativ de reducere a deficitului bugetar (doar 0,33 puncte procentuale). Acest rezultat este explicat de ponderea mică a veniturilor brute mari. Modelul nu a luat în considerare varianta în care contribuabilii cu venituri mari, confrunțați cu rate marginale foarte mari pentru pragurile superioare vor încerca să transfere veniturile din salarii pe alte forme de venit, cum ar fi dividendele sau câștiguri din capital.

În concluzie, modelul implementat permite o gamă largă de simulări privind diverse scenarii de impozit progresiv și cotă unică, cu mențiunea că scenariile testate mai sus, nu par a susține avantajele unui sistem progresiv, ci dimpotrivă prezintă un impact foarte limitat al introducerii unor cote de impozitare marginale mari pentru veniturile de top.

2.3 Evaluarea impactului majorării taxării de la 10% (cota unică actuală) la 16% asupra PIB-ului și asupra participării forței de muncă în activitatea economică utilizând modelul Leontief

2.3.1 Introducere

Sistemul fiscal al României a trecut prin multiple transformări de-a lungul anilor, cu scopul de a încuraja creșterea economică, atragerea investițiilor și îmbunătățirea conformării fiscale. În 2005, România a adoptat un sistem de taxare bazat pe cota unică de impozitare, care a introdus un nivel uniform de impozit pe venit și pe profit, la o rată inițială de 16%. Începând cu 2018, această cotă a fost redusă la 10% pentru impozitul pe venit, în paralel cu aplicarea unor măsuri de consolidare fiscală.

Evaluarea impactului creșterii nivelului taxării de la 10% (cota unică actuală) la 16% asupra PIB-ului și ocupării forței de muncă a fost realizată utilizând cadrul modelului input-output

Leontief, care descrie, pe baza relațiilor inter-sectoriale din economie, modul în care un output dintr-un anumit sector poate deveni input pentru alt sector. Modelul Input-Output analizează relațiile interdependente dintre sectoarele economice, astfel output-ul unui sector devine input pentru alt sector, reflectând interdependențele economice.

Modele de tip input-output pornesc de la premisa echilibrului dintre resurse (ofertă) și consum (cerere), pe baza cărora este definită o matrice a intrărilor și ieșirilor între sectoarele economice, fiecare sector având nevoie de produse obținute în alte sectoare pentru a realiza propriile produse, care la rândul lor pot fi intrări pentru alte sectoare economice. Astfel se poate cuantifica efectul total (direct, indirect și indus) al veniturilor obținute din aplicarea cotei unice asupra formării produsului intern brut și ocupării forței de muncă.

Evaluarea se realizează în scenariul de creștere nivelului taxării de la 10% la 16%, denumit scenariul alternativ, comparativ cu scenariul de bază, care utilizează cota unică actuală de 10%.

Un avantaj notabil al utilizării acestei metodologiei de tip input-output este că multiplicatorii rezultați prezintă într-un mod agregat multitudinea de efecte asupra economiei. Mai exact aceștia încorporează efectele directe, și efectele indirecte cât și pe cele induse asupra economiei ca urmare a unui șoc exogen asupra uneia dintre componentele cererii finale.

2.3.2 Datele și metodologia

Întregul demers de cercetare are la bază formalizarea modelului de tip input-output ce se susține pe tabelul I-O (Intrări-Ieșiri) construit la nivelul anului 2021, tabelul fiind transformat din tabel nesimetric în prețuri curente în tabel simetric prețuri de baza la nivel celor 64 de sectoare ale economiei naționale prin scăderea marjei de transport și comerț și a impozitelor indirecte nete.

Analiza input-output are în vedere descrierea structurii de producție a unei economii. Procesele de producție într-o economie sunt întotdeauna interdependente. Produsele unui proces sunt utilizate în altul, în timp ce produsul acestui proces poate fi utilizat în multe altele.

Tabelul input-output înregistrează tranzacțiile inter-sectoriale ale economiei prin dezagregarea activității economice în „n” sectoare sau industrii reprezentând diferitele sectoare producătoare ale economiei.

Datele de bază necesare pentru a popula modelul bazat pe cerere Leontief constau în esență din fluxurile de produse din fiecare dintre cele „n” sectoare producătoare către fiecare dintre „n”

sectoare care achiziționează cerințele de intrare pentru a realiza producția de ieșire. Fluxul de produse între cele „n” sectoare producătoare ale economiei este ceea ce se numește fluxuri (sau tranzacții) inter-industriale. Tabelul input-output este, prin urmare, un set de date care urmărește în esență valorile monetare ale numeroaselor tranzacții dintre perechile de sectoare (pentru fiecare sector „i” la fiecare sector „j”) pentru un anumit an. Aceste plăți de transfer înregistrate prezintă un set de relații sistematice care pot fi apoi reprezentate ca un set mare de ecuații liniare. Fiecare dintre aceste ecuații liniare ilustrează în cele din urmă distribuția producției fiecărei industrii în întreaga economie.

La baza modelului Leontief se află conceptul de coeficienți tehnici „ a_{ij} ”. Coeficienții tehnici sunt o măsură a relațiilor fixe dintre producția unui sector și intrările sale. Ei descriu cantitatea de intrare „i” necesară sectorului „j” pentru a produce o unitate de bun „j” astfel încât, pentru a produce „xj” unități de bun „j”, ar fi nevoie de „ $a_{ij}x_j$ ” unități din inputul „i”. Din această definiție rezultă că:

$$a_{ij} = \frac{z_{ij}}{x_j} \quad i, j = 1 \dots n \quad (1)$$

Coeficienții tehnici arată, pentru fiecare industrie din economie, valoarea proporțională a inputurilor achiziționate din toate sectoarele economiei (inclusiv ea însăși) per unitate monetară de output (rezultat). Leontief (1936) descrie acești coeficienți tehnici ficși ca constituind o „rețetă” de producție pentru outputul fiecărei industrie. Plecând de la definiția de mai sus a unui coeficient tehnic, se poate construi o matrice de coeficienți tehnici (matricea A), reprezentând structura de producție a unei economii. Coloanele din matricea coeficienților tehnici arată funcțiile de producție ale fiecărui sector productiv din cadrul economiei. Plecând de la matricea coeficienților tehnici, se poate deriva soluția modelului Leontief ce are la baza:

$$X = (I - A)^{-1}Y \quad (2)$$

Soluția sistemului de intrare-ieșire implică faptul că, având în vedere matricea inversă Leontief, cantitatea de producție totală (X) produsă este determinată exclusiv de structura cererii finale (Y).

Componenta cheie necesară pentru derivarea multiplicatorului specific industriei este astfel matricea inversa a lui Leontief (L) a carei elemente:

$$l_{ij} = (I - A)^{-1} \quad (3)$$

Elementele din matricea inversă Leontief încorporează ipoteza potrivit căreia creșterile cererii finale au un impact mai mare, asupra producției globale decât numai producția inițială produsă (efecte directe) necesară pentru a furniza creșterea în cerere finală. Matricea inversa Leontief încorporează conceptul că procesul de producție necesar pentru a produce o unitate de output pentru utilizarea de către cererea finală, necesită și producerea de output din partea alor industriei pentru a fi utilizat ca și intrări intermediare. În plus, producția de aceste inputuri intermediare suplimentare necesită cicluri ulterioare de producție sporită deoarece output-ul trebuie să fie produs pentru a satisface a doua rundă de cerințe de intrare. Toate aceste runde de creșteri suplimentare ale producției sunt denumite efecte indirecte ale unei creșteri exogene în cererea finală asupra producției totale.

Multiplicatorii obținuți din modelul deschis bazat pe cererea Leontief sunt denumiți ca multiplicatori de tip I, deoarece reflectă doar efecte directe și indirecte asupra producției cauzate de modificări exogene ale cererii finale și omite noțiunea că creșterea producției necesită mai multă forță de muncă care, la rândul său, crește venitul gospodăriei care crește și mai mult cererea și, în consecință, producția. Astfel, gospodăriile nu sunt incluse în matricea coeficienții tehnici (A), dar se consideră că fac parte din cererea finală (Y). Astfel, multiplicatorii de tip I reflectă efectele directe și indirecte asupra economiei în urma unei modificări exogene în cererea finală. Efectele directe vizează impactul inițial asupra unui sector economic ca urmare a unei schimbări în cererea pentru bunurile sau serviciile sale. Efecte indirecte vizează impactul asupra sectoarelor economice furnizoare, care sunt afectate de schimbările în producția sectorului inițial. Practic, sunt modificări în cererea pentru inputurile utilizate de sectorul direct afectat.

Acești multiplicatori nu includ efectele cauzate de veniturile generate în rândul gospodăriilor. Salariile și consumul gospodăriilor nu sunt endogenizate în modelul tip I.

Multiplicatorii de ieșire de tip II extind efectele măsurate de multiplicatorii de tip I, adăugând impactul indus de modificările în veniturile gospodăriilor și sunt denumiți în general multiplicatori care sunt obținute dintr-un model închis bazat pe cererea Leontief. Termenul închis se referă la faptul că matricea coeficienților tehnici este închisă față de gospodării. Modelul închis presupune endogenizarea comportamentului gospodăriilor în cadrul sistemului economic. Acești multiplicatori surprind interrelațiile dintre fluxurile de venituri și cheltuieli realizate de gospodării și sectorul productiv. Multiplicatorii rezultați includ și efectele induse legate de impactul suplimentar asupra producției interne cauzat de cererea de bunuri și servicii realizate de gospodării

induse prin venitul suplimentar care este obținut prin producerea unui nou output asociat cu șocul inițial exogen al cererii finale. Acestea apar deoarece angajații beneficiază de venituri suplimentare, ceea ce duce la creșterea consumului și stimulează suplimentar activitatea economică. Astfel, se endogenizează gospodăriile, veniturile gospodăriilor și cheltuielile acestora fiind incluse în matricea coeficienților tehnici, ceea ce permite modelului să captureze interacțiunile economice mai complexe.

Soluția modelului închis generează matricea inversa a modelului Leontief de dimensiune $(n+1) \times (n+1)$ în care fiecare element capturează efectele directe, indirecte și induse în producție cauzate de o creștere a cererii finale exogene:

$$\tilde{X} = (\widetilde{I}_{n+1} - \tilde{A})^{-1} \tilde{Y} \quad (4)$$

Matricea inversă Leontief reprezintă punctul de plecare în obținerea multiplicatorilor importanți (output, venit, ocupare, valoare adăugată și taxe). Tabelul IO oferă două rezultate distinctive pentru fiecare sector analizat: multiplicatorii backward (în amonte) ce cuantifică efectul pe care ramura analizată îl are asupra ansamblului economic și multiplicatorii forward (în aval) ce reflectă efectul pe care ansamblul economiei îl are asupra ramurii analizate. În analiza s-au utilizat multiplicatorii backward (în amonte) ce cuantifică efectul pe care ramura analizată îl are asupra ansamblului economic.

Astfel s-au determinat multiplicatorii și efectele de producție, venit, valoarea adăugată, ocupare și PIB la cel mai dezagregat nivel pentru a determina efectul un șoc exogen în cererea finală a fiecăreia dintre aceste industrii ar afecta economia românească. Utilizând atât modelul deschis, cât și cel închis sunt determinați multiplicatorii de tip I și de tip II cu ajutorul cărora se vor analiza efectele directe, indirecte și induse ale venitului, producției, valorii adăugate și generării de locuri de muncă în sectoarele economiei românești. Diferența dintre multiplicatorii de tipul I și multiplicatorii de tipul II este data de efectele induse care sunt cauzate de endogeneitatea adăugată a comportamentului gospodăriilor.

Sursa tabelelor de intrări-ieșiri disponibile o reprezintă baza de date Tempo a Institutului Național de Statistică. Tabelele descriu fluxurile de bunuri și servicii între sectoarele economiei la nivelul anului 2021.

Cadrul de aplicare a modelului Leontief a implicat parcurgerea următorilor pași:

- Construirea matricei coeficienților tehnici (A) pe baza tabelelor. Elementele acesteia reprezintă cantitatea în lei achiziționată de fiecare sector economic de la toate celelalte sectoare economice pentru a produce un leu output;
- Determinarea matricei inverse de tip I. Aceasta se obține prin inversarea matricei obținută ca diferență între matricea unitate I și matricea coeficienților tehnici A;
- Calcularea multiplicatorului outputului de tip I. Pentru un anumit sector, acesta este definit ca outputul total necesar din fiecare sector economic pentru a produce o unitate suplimentară de output în sectorul respectiv;
- Calcularea multiplicatorului PIB de tip I. Acesta reprezintă creșterea PIB la nivelul întregii economii ca urmare a creșterii PIB din fiecare sector cu un leu
- Calcularea matricei inverse de tip II. Se obține în același mod ca și matricea de tip I, doar că aceasta ia în considerare și fluxurile monetare în și din gospodăria și efectele acestora asupra sectoarelor economice;
- Calcularea multiplicatorului PIB de tip II. Se realizează în același mod ca și pentru multiplicatorul de tip I, pe baza matricei inverse de tip II;

Astfel contribuția cotei unice asupra PIB-ului poate fi evaluată prin:

- Contribuția directă a aplicării cotei unice asupra PIB-ului = Veniturile colectate prin aplicarea cotei unice / PIB total
- Contribuția directă și indirectă a aplicării cotei unice asupra PIB-ului = $\sum(\text{pentru fiecare sector economic relevant})$ veniturile fiscale colectate din aplicarea cotei unice_{sector} * Multiplicatorul PIB de tip I_{sector} / PIB total
- Contribuția directă, indirectă și indusă a aplicării cotei unice asupra PIB-ului = $\sum(\text{pentru fiecare sector economic relevant})$ veniturile fiscale colectate din aplicarea cotei unice_{sector} * Multiplicatorul PIB de tip II_{sector} / PIB total

Pentru estimarea contribuției aplicării cotei unice la ocuparea forței de muncă s-a avut în vedere aplicarea următorilor pași:

- Construirea matricei coeficienților tehnici pe baza tabelelor. Elementele acesteia reprezintă cantitatea în lei achiziționată de fiecare sector economic de la toate celelalte sectoare economice pentru a produce un leu output;
- Calcularea matricei inverse de tip I. Aceasta se obține prin inversarea matricei obținută ca diferență între matricea unitate I și matricea coeficienților tehnici A;

- Calcularea multiplicatorului ocupării de tip I. Pentru un anumit sector, acesta este definit ca fiind creșterea totală a ocupării la nivel național ca urmare a creșterii cererii finale ce a generat creșterea cu o unitate (1 persoană sau 1 echivalent normă întreagă) a ocupării la nivelul sectorului;
- Calcularea matricei inverse de tip II. Se obține în același mod ca și matricea de tip I doar că aceasta ia în considerare și fluxurile monetare în și din gospodării și efectele acestora asupra sectoarelor economice;

- Calcularea multiplicatorului ocupării de tip II. Se procedează în același mod ca și pentru multiplicatorul de tip I, pe baza matricei inverse de tip II;

Astfel contribuția cotei unice asupra ocupării poate fi evaluată prin:

- Contribuția directă a aplicării cotei unice la ocuparea forței de muncă (număr persoane ocupate) = $\sum(\text{pentru fiecare sector economic relevant})$ veniturile colectate prin aplicarea cotei unice $_{\text{sector}} * \text{Populația ocupată}_{\text{sector}} / \text{Output}_{\text{sector}}$

- Contribuția directă și indirectă a aplicării cotei unice la ocuparea forței de muncă (număr persoane ocupate) = $\sum(\text{pentru fiecare sector economic relevant}) * \text{Multiplicatorul Ocupare de tip I}_{\text{sector}} * \text{veniturile colectate prin aplicarea cotei unice}_{\text{sector}} * \text{Populația ocupată}_{\text{sector}} / \text{Output}_{\text{sector}}$

- Contribuția directă, indirectă și indusă a aplicării cotei unice la ocuparea forței de muncă (număr persoane ocupate) = $\sum(\text{pentru fiecare sector economic relevant}) * \text{Multiplicatorul Ocupare de tip II}_{\text{sector}} * \text{veniturile colectate prin aplicarea cotei unice}_{\text{sector}} * \text{Populația ocupată}_{\text{sector}} / \text{Output}_{\text{sector}}$

Descompunerea impactului total în direct, indirect și indus face referire la impacturile inițiale, secundare și terțiare care se repartizează în întreaga economie atunci când se face o modificare la un anumit nivel de intrare.

Impactul direct al unui șoc economic este o modificare inițială a cheltuielilor.

Impactul indirect sau secundar s-ar datora furnizorilor de intrări care produc schimbări în producție.

Impactul indus sau terțiar este asociat cu efectul creat de creșterile în salarii.

Pe baza pașilor prezentați anterior, procesul de evaluare a impactului creșterii nivelului de taxare de la 10% la 16% asupra PIB-ului/ocupării a implicat următoarele etape:

1. **Calculul efectului total în scenariul alternativ:** În scenariul alternativ, se ia în considerare contribuția directă, indirectă și indusă a cotei unice majorate la 16%.

2. Estimarea reducerii PIB-ului/ocupării în termeni procentuali ca urmare a creșterii nivelului de taxare de la 10% la 16%.

3. Calculul diferenței de efect total între scenariul alternativ și scenariul de bază: Comparând efectul total calculat în scenariul alternativ cu cel din scenariul de bază, se obține o diferență procentuală, care evidențiază impactul negativ suplimentar asupra PIB-ului sau ocupării, cauzat de creșterea nivelului de taxare de la 10% la 16%.

2.3.3 Evaluarea impactului creșterii nivelului taxării de la 10% la 16% asupra PIB-ului. Designul scenariului alternativ

Evaluarea se realizează în scenariul de creștere a taxării de la 10% la 16%, denumit scenariul alternativ, comparativ cu scenariul de bază, care utilizează cota unică actuală de 10%.

Creșterea nivelului de taxare de la 10% la 16% nu va scădea direct remunerația brută a salariaților, deoarece remunerația salarială brută reprezintă suma totală câștigată de angajați înainte de deducerea impozitelor și a contribuțiilor sociale. Cu toate acestea, va exista o scădere a venitului net disponibil al salariaților, adică suma pe care aceștia o primesc efectiv după deducerea impozitului pe venit. Când cota unică crește de la 10% la 16%, angajatul va plăti un impozit pe venit mai mare. Prin urmare, venitul net disponibil va scădea, chiar dacă salariul brut rămâne același.

Din perspectiva impactului asupra consumului gospodăriilor, deoarece venitul net scade, consumul gospodăriilor va fi afectat negativ, deoarece angajații vor avea mai puțini bani la dispoziție pentru a cheltui. Acest lucru poate avea un efect negativ asupra economiei, deoarece consumul este o componentă importantă a PIB-ului.

2.3.4 Efectele în lanț ale reducerii consumului în modelul Leontief

În modelul Leontief, sectoarele sunt conectate prin cererea intermediară. O reducere a cererii dintr-un sector afectează cererea din alte sectoare. Dacă consumul scade, cererea pentru bunuri intermediare, cum ar fi materii prime și produse semifinite, va scădea la rândul său. Aceasta creează efecte în lanț care duc la scăderea producției în multiple sectoare economice.

Din perspectiva impactului direct asupra PIB-ului, creșterea nivelului de taxare afectează consumul privat. Scăderea veniturilor disponibile din cauza taxării mai ridicate duce la o reducere

a consumului privat, care este o componentă majoră a PIB-ului. În plus, scăderea output-ului în sectoarele economice afectate poate forța firmele să ajusteze costurile, inclusiv remunerația angajaților. Pe măsură ce firmele reduc salariile sau chiar concediază personal, se creează un efect suplimentar de reducere a cererii.

În analiza de cuantificare a impactului total, trebuie avută în vedere rescalarea contribuțiilor la PIB din scenariul de bază. Aceasta este esențială pentru a asigura că rezultatele sunt comparabile între scenariul inițial și cel cu cota unică majorată. Această rescalare permite o evaluare precisă a modificărilor în PIB, oferind un punct de referință clar pentru măsurarea impactului asupra economiei.

Efectul în lanț asupra economiei

- Scăderea veniturilor disponibile duce la o scădere a consumului privat, care afectează cererea totală în economie.
- O cerere mai mică pentru bunuri și servicii determină o scădere a output-ului din sectoare, ceea ce, la rândul său, reduce consumul intermediar. Sectoarele care furnizează inputuri pentru alte industrii sunt afectate, ceea ce duce la o contracție generalizată a activității economice.
- Pe măsură ce output-ul și cererea scad, firmele sunt forțate să reducă din nou costurile, inclusiv remunerația angajaților, ceea ce generează o nouă scădere a veniturilor și continuă ciclul de contracție economică.

Din perspectiva modificărilor operate asupra modelului Leontief în urma implementării scenariului alternativ de creștere a nivelului taxării de la 10% la 16%:

a. Evaluarea modificării veniturilor disponibile

Creșterea nivelului de taxare duce la o scădere a veniturilor disponibile, deoarece venitul este taxat suplimentar. S-a calculat procentul din venitul net pierdut din cauza creșterii taxării. Aceasta oferă o bază pentru a evalua reducerea puterii de cumpărare a gospodăriilor și efectele indirecte asupra consumului privat.

b. Estimarea impactului asupra consumului privat

A fost utilizată elasticitatea consumului față de venitul disponibil pentru a estima reducerea consumului privat. Această elasticitate reflectă sensibilitatea gospodăriilor la schimbările în venit.

Au fost estimate 64 de modele de regresie folosind datele din ancheta ABF pentru a determina elasticitățile consumului în funcție de venit. Elasticitatea consumului privat la veniturile disponibile ale populației a fost estimată pe baza microdatelor privind consumul populației pe categorii detaliate de produse (circa 480 categorii) preluate din Ancheta Bugetelor de Familie (ABF) (anul 2021, sursa INS). ABF este o anchetă reprezentativă la nivel național pentru gospodăriile din România, colectând date trimestrial și anual de la gospodăriile din peste 38 mii locuințe. Datele colectate acoperă veniturile și consumul gospodăriilor, pe surse și, respectiv, destinații, la un grad foarte mare de detaliere. Produsele din baza de date a Anchetei Bugetelor de Familie au fost mapate pe cele 64 de categorii de produse din tabelul I-O. Pentru fiecare dintre acestea a fost estimată câte o ecuație de regresie (pe date cross-sectionale din ABF) pentru a evalua reacția cheltuielilor de consum la modificarea venitului disponibil.

Coeficienții veniturilor din aceste ecuații reprezintă elasticitatea consumului privat la modificarea venitului disponibil. Rezultatele sunt prezentate în tabelul 2.9, secțiunea anexe.c.

Recalcularea vectorului cererii finale pentru consum

Vectorul cererii finale, care reflectă consumul gospodăriilor, este ajustat pentru a lua în considerare veniturile disponibile mai mici cauzate de majorarea cotei unice. Aceasta va afecta cererea în toate sectoarele economice.

Scăderea consumului gospodăriilor influențează cererea de bunuri și servicii în mai multe sectoare, reflectându-se astfel în întreaga economie.

d. Aplicarea vectorului ajustat în modelul Leontief

Vectorul ajustat al cererii finale este introdus în modelul Leontief extins, care ia în considerare efectele veniturilor și consumului gospodăriilor. Aceasta permite evaluarea efectelor secundare generate de scăderea consumului asupra producției totale.

2.3.5 Rezultate empirice

Creșterea taxării (cota unică actuală) de la 10% la 16% duce la o scădere a impactului asupra PIB-ului viitor cu 0.74 puncte procentuale comparativ cu scenariul de bază (aplicarea taxării de 10% - cota unică actuală). Aceasta înseamnă că efectul total al taxării suplimentare asupra PIB-ului este mai mic (în valoare totală) în scenariul cu o cotă mai mare, indicând o contracție economică mai pronunțată.

Tabel 2.9. Descompunerea efectului total al creșterii cotei unice de la 10% la 16% asupra PIB-ului raportat la scenariul de baza

	Efect total	Efect direct	Efect indirect	Efect indus
Creșterea nivelului de taxare de la 10% la 16% în comparație cu scenariul de bază	-0.74pp	-0.33pp	-0.20pp	-0.21pp

Efectul total poate fi descompus în:

- *Efectul direct asupra PIB-ului: -0.33 puncte procentuale*

Această scădere de -0.33 puncte procentuale reflectă modul în care veniturile disponibile ale gospodăriilor și profitabilitatea companiilor sunt afectate direct de creșterea cotei unice, ceea ce reduce consumul și investițiile. Creșterea cotei unice reduce venitul disponibil al gospodăriilor, ceea ce afectează consumul final și investițiile.

- *Efectul indirect asupra PIB-ului: -0.20 puncte procentuale*

Efectul indirect reflectă modul în care scăderea cererii (din cauza reducerii consumului și investițiilor) se propagă în economia reală, afectând cererea pentru bunuri și servicii intermediare. Reducerea cererii pentru bunuri și servicii finale determină o scădere a cererii pentru inputuri intermediare, ceea ce afectează producția în sectoarele economice care furnizează aceste inputuri.

- *Efectul indus asupra PIB-ului: -0.21 puncte procentuale*

Efectul indus este legat de scăderile în veniturile suplimentare generate în economie. Acest efect apare ca urmare a reducerii veniturilor din salarii și alte venituri, care, la rândul lor, reduc cererea suplimentară pentru bunuri și servicii. Pe măsură ce veniturile scad, gospodăriile și companiile își reduc cheltuielile și investițiile, ceea ce afectează cererea agregată. Acest efect adâncește impactul negativ asupra PIB-ului, ducând la o scădere suplimentară de -0.21 puncte procentuale.

Creșterea nivelului taxării (cota unică actuală) de la 10% la 16% determină o reducere totală a ocupării cu aproximativ 159.8 mii persoane, ceea ce reprezintă o scădere de 1.87 puncte procentuale față de scenariul de bază (aplicarea nivelului taxării de 10% - cota unică actuală). Aceasta înseamnă că efectul total al taxării suplimentare asupra pieței muncii este unul negativ, vom avea mai puțin angajați decât am avea dacă am păstra taxarea de 10%.

Tabel 2.10. Descompunerea efectului total al creșterii nivelului de taxare de la 10% la 16% asupra ocupării raportat la scenariul de baza

	Efect total	Efect direct	Efect indirect	Efect indus
Creșterea nivelului de taxare de la 10% la 16% în comparație cu scenariul de baza	-159.7 mii persoane (-1.87pp)	-79.7mii persoane (-0.93pp)	-29.1 mii persoane (-0.34pp)	-50.9 mii persoane (-0.60pp)

Efectul total poate fi descompus in:

- *Efectul direct asupra ocupării: -79.7 mii persoane (-0.93 pp)*

Acesta reflectă pierderile directe de locuri de muncă în sectoare care sunt afectate în mod direct de creșterea impozitului, cum ar fi reducerea activităților economice din cauza scăderii consumului și investițiilor.

- *Efectul indirect asupra ocupării: -29.1 mii persoane (-0.34 pp)*

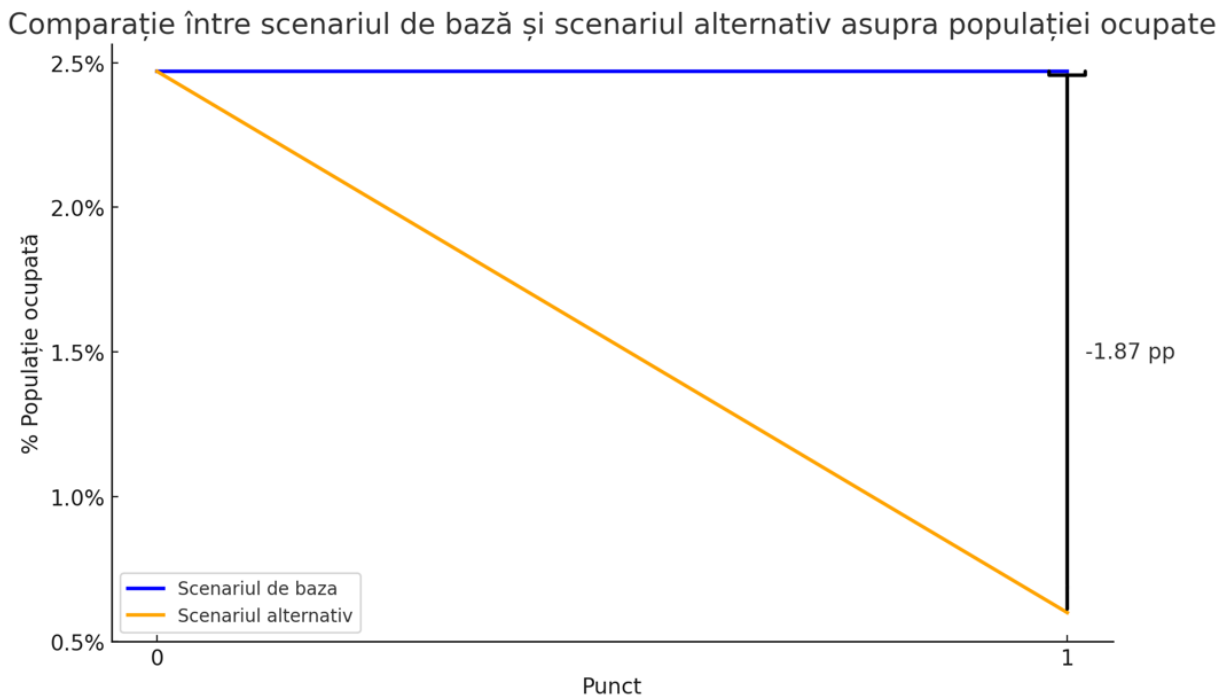
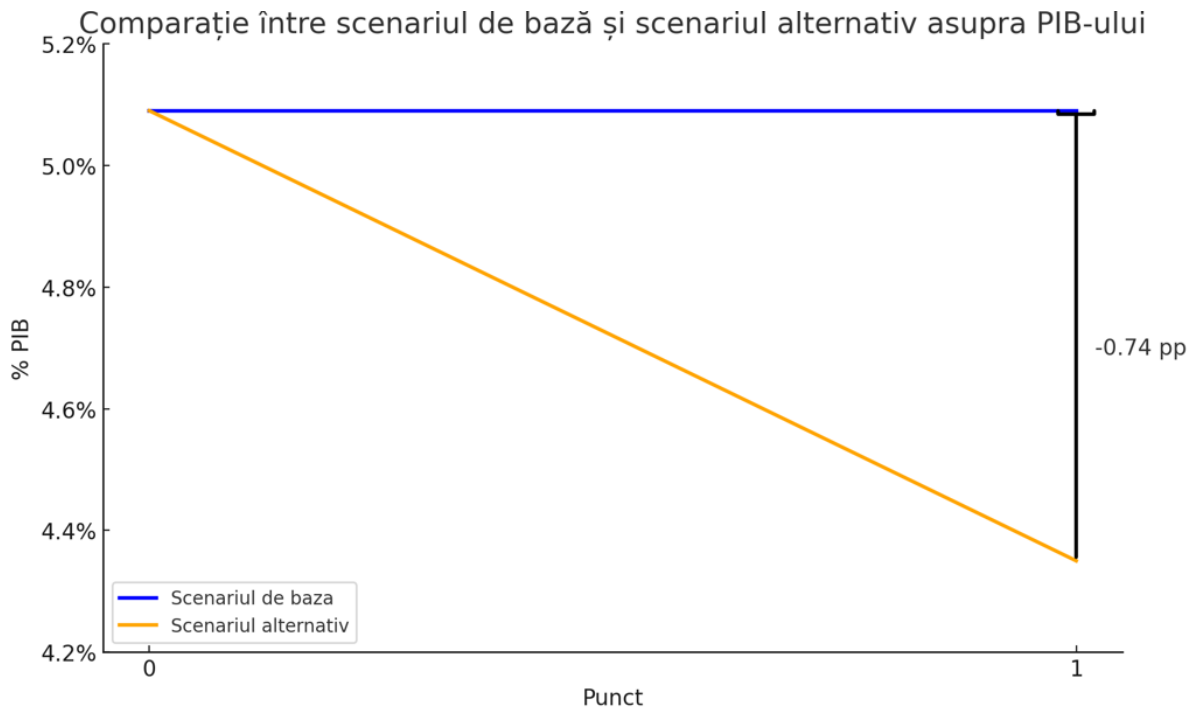
Efectul indirect reprezintă modul în care reducerea ocupării din sectoarele afectate direct se răsfrânge asupra altor sectoare, ducând la o scădere a ocupării cu 29.1 mii persoane, sau -0.34 puncte procentuale. Acest efect este cauzat de scăderea cererii de inputuri intermediare, care afectează sectoarele furnizoare. Reducerea cererii pentru bunuri și servicii intermediare, ca urmare a scăderii activității economice în sectoarele direct afectate, determină o scădere suplimentară a ocupării în sectoarele care furnizează aceste inputuri.

- *Efectul indus asupra ocupării: -50.9 mii persoane (-0.60 pp)*

Efectul indus reflectă scăderile suplimentare în ocupare, rezultate din reducerea veniturilor și consumului general în economie, cu o pierdere estimată de 50.9 mii persoane, sau -0.60 puncte procentuale. Aceasta include impactul scăderii cererii generale cauzate de reducerea cheltuielilor gospodăriilor și companiilor. Pe măsură ce veniturile disponibile scad și consumul gospodăriilor este afectat, companiile care depind de cheltuielile acestora (ex. retail, servicii) sunt afectate și ele, ceea ce duce la pierderi suplimentare de locuri de muncă.

Analizând comparativ impactul creșterii nivelului de taxare de la 10% la 16% asupra PIB-ului și asupra populației ocupate, analizând diferențele dintre scenariul de bază și scenariul alternativ, se poate constata faptul că diferența de **-0.74 puncte procentuale** evidențiază impactul negativ suplimentar al creșterii nivelului de taxare asupra PIB-ului. Aceasta indică faptul că majorarea nivelului de taxare reduce PIB-ul, ca urmare a scăderii veniturilor disponibile și a consumului gospodăriilor, ceea ce afectează cererea totală din economie.

Figura 2.4. Impactul comparativ al creșterii nivelului de taxare de la 10% la 16% asupra PIB-ului și populației ocupate

Diferența de **-1.87 puncte procentuale** subliniază efectul negativ asupra ocupării forței de muncă ca urmare a creșterii nivelului de taxare. Acest impact semnificativ sugerează că majorarea taxării reduce capacitatea economiei de a menține nivelul de ocupare, probabil prin descurajarea angajărilor și reducerea cererii de muncă

2.3.6 Concluzii

Creșterea nivelului de taxare de la 10% la 16% are un impact negativ atât asupra PIB-ului, cât și asupra populației ocupate. Reducerea contribuției la PIB și scăderea ocupării arată că această majorare fiscală poate avea efecte adverse asupra economiei, ducând la scăderea producției și a nivelului de ocupare.

Reducerea veniturilor disponibile din cauza taxării mai mari are un impact propagat asupra cererii de consum și, implicit, asupra producției și ocupării. Acest efect se transmite pe lanțul economic, afectând în mod negativ output-ul și forța de muncă în diferite sectoare economice.

Rezultatele evidențiază că economia este sensibilă la schimbările în politica de taxare, iar creșterea cotei unice poate avea consecințe adverse asupra activității economice și ocupării, diminuând potențialul de creștere economică.

Concluziile sugerează că, deși creșterea cotei unice poate genera venituri fiscale suplimentare pe termen scurt, efectele negative asupra PIB-ului și ocupării forței de muncă pot diminua aceste beneficii pe termen lung. Astfel, este esențial să se găsească un echilibru între creșterea veniturilor bugetare și menținerea unui mediu economic favorabil creșterii și ocupării.

Capitolul 3. Analiza comparativă a presiunii fiscale în cazul veniturilor persoanelor fizice pe tipuri de venit

3.1 Diferențe de tratament fiscal pentru diverse categorii de venituri obținute de persoanele fizice în România

Conform legii 227/2015 privind Codul Fiscal, în ceea ce privește impozitarea persoanelor fizice, sunt supuse impozitării următoarele venituri:

- veniturile din activități independente: veniturile comerciale; veniturile din profesii libere; veniturile din activități independente realizate în baza contractelor de activitate sportivă;
- veniturile din drepturi de proprietate intelectuală;
- veniturile din salarii și asimilate salariilor;
- veniturile din cedarea folosinței bunurilor;
- veniturile din investiții;
- veniturile din pensii;
- veniturile din activități agricole;
- veniturile din premii și din jocuri de noroc;
- veniturile din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal;
- veniturile din alte surse.

Conform art. 64 din Codul fiscal, **cota de impozit este de 10%** și se aplică asupra venitului impozabil corespunzător fiecărei surse din fiecare categorie pentru determinarea impozitului pe veniturile din:

- activități independente;
- drepturi de proprietate intelectuală;
- salarii și asimilate salariilor;
- cedarea folosinței bunurilor;
- investiții;
- pensii;
- activități agricole, silvicultură și piscicultură;
- premii;
- alte surse.

Totuși, legiuitorul a reglementat și o serie întreagă de excepții, de la această cotă unică (lista nu este exhaustivă):

- Pentru veniturile din jocuri de noroc impunerea este progresivă, cotele folosite pe tranșe de venit fiind de 3%, 20%, respectiv 40%.
- Cotele de impozit sunt de 1% și 3% pentru veniturile din transferul proprietăților imobiliare din patrimoniul personal.
- Cota de impozit este de 1% pentru transmisiunea dreptului de proprietate și a dezmembrămintelor acestuia cu titlul de moștenire, dacă succesiunea nu este dezbătută și finalizată în termen de doi ani de la data decesului autorului succesiunii. În cazul încadrării în termenul de doi ani nu se aplică impozit pe venit.
- Cota de impozit pe dividende este de 8%.

Trebuie menționat că diferențe majore în impozitare sunt și în ceea ce privește contribuțiile sociale obligatorii datorate, care creează discrepanțe semnificative între diversele forme de organizare a activității în rândul persoanelor fizice. Dacă la nivelul veniturilor din salarii se datorează CAS (25%) și CASS (10%) pentru întregul venit brut obținut de persoana fizică, în cazul activităților independente CAS (25%) este plafonat la un nivel maximal de 24 de salarii minime. Mai mult, la nivelul veniturilor din dividende nu se datorează CAS (25%), ci doar CASS (10%) plafonat la un nivel maximal de 24 de salarii minime.

În cele ce urmează vom prezenta cum diferențele între cotele de impozitare și mai ales a bazei de impozitare aplicabile (impozit sau a contribuțiilor sociale obligatorii) pot da posibilitatea la optimizări fiscale forțate, lucru nedorit din perspectiva colectării veniturilor la bugetul de stat.

Analiza va fi efectuată pentru anul 2024, în cazul unei persoane fizice ce poate desfășura o activitate fie ca salariat, ca PFA sau ca SRL, având în vedere că angajatorul va avea cu acesta același cost lunar de 10.000 lei.

Am întocmit patru scenarii distincte pentru un contribuabil român

1. Contribuabilul este angajat cu un salariu brut de 10.000 de lei lunar
2. Contribuabilul este PFA și obține 10.000 de lei lunar
3. Contribuabilul are un SRL (unic asociat și administrator) și obține 10.000 de lei lunar, unde administratorul este și salariat cu salariul minim pe economie
4. Contribuabilul are un SRL (unic asociat și administrator) și obține 10.000 de lei lunar, unde administratorul NU este și salariat cu salariul minim pe economie

Cazul 1. Persoană fizică ce obține venituri ca angajat

Conform art. 76 alin. (1) din Codul fiscal, sunt considerate venituri din salarii toate veniturile în bani și/sau în natură obținute de o persoană fizică rezidentă ori nerezidentă care desfășoară o activitate în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu, act de detașare sau a unui statut special prevăzut de lege, indiferent de perioada la care se referă, de denumirea veniturilor ori de forma sub care ele se acordă, inclusiv indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă acordate persoanelor care obțin venituri din salarii și asimilate salariilor.

Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal clarifică noțiunea de venit brut realizat, ca fiind cel format din:

- salariile de bază;
- sporurile și adaosurile de orice fel;
- indemnizațiile pentru trecerea temporară la altă muncă, pentru reducerea timpului de muncă, pentru carantină, precum și alte indemnizații de orice fel;
- recompensele și premiile de orice fel;
- sumele reprezentând premiul anual și stimulentele acordate;
- sumele primite pentru concediul de odihnă, cu excepția sumelor primite de salariat cu titlu de despăgubiri reprezentând contravaloarea cheltuielilor salariatului și ale familiei sale necesare în vederea revenirii la locul de muncă, precum și a eventualelor prejudicii suferite de acesta ca urmare a întreruperii concediului de odihnă;
- sumele primite în caz de incapacitate temporară de muncă;
- valoarea nominală a tichetelor de masă, a tichetelor de creșă, a voucherelor de vacanță, acordate potrivit legii;

În tabelul 3.1, am analiza presiunea fiscală suportată de un salariat (ce nu beneficiază de facilități fiscale) în cazul în care obține un salariu brut de 10.000 lei lunar.

Tabel 3.1. Calculul salariul net dintr-un salariu de 10.000 lei brut

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		10.000
Asigurări sociale	25%	2.500
Asigurări sociale de sănătate	10%	1.000
VENIT IMPOZABIL		6.500

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
Impozit pe venit	10%	650
SALARIU NET		5.850
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	225
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		4.150
Total contribuții datorate de către angajator		225
PRESIUNEA FISCALĂ	41,5%	

Sursă: Prelucrare proprie.

Cazul 2. Persoană fizică ce obține venituri ca PFA

PFA-urile sunt persoane fizice care desfășoară activități independente în scopul obținerii de venituri, fiind autorizate să desfășoare o anumită activitate economică în mod individual, fără a forma o societate comercială. Aceste activități pot include diverse domenii, cum ar fi consultanța, prestarea de servicii, comerțul cu produse sau chiar activități intelectuale, și sunt supuse unui regim fiscal specific. Persoanele fizice care aleg să devină PFA-uri sunt responsabile de gestionarea afacerii lor, inclusiv de evidența contabilă și de plata impozitelor și contribuțiilor sociale.

Pentru contribuabilii care dețin un PFA și prestează servicii specifice sectorului tehnologiei informațiilor, venitul net anual se determină doar în sistem real începând cu anul 2024. De asemenea, potrivit modificărilor din Codul Fiscal, cheltuiala cu contribuția asiguratorie socială de sănătate devine cheltuială deductibilă în momentul determinării bazei impozabile, așadar impozitul se calculează prin aplicarea cotei de 10% asupra venitului net impozabil din care se vor deduce contribuțiile asiguratorii. Aceștia au mai multe obligații fiscale pe baza datelor contabile:

- estimarea venitului net pentru anul fiscal curent, bazându-se pe declarația unică pentru a determina impozitul anual estimat;
- calculul impozitului anual estimat aplicând cota de 10% asupra venitului net anual estimat, considerat venit impozabil;
- determinarea obligațiilor estimate de plată privind contribuțiile sociale (CAS și CASS) pe baza declarației unice;
- completarea și depunerea în termenul legal a declarației unice;
- plata la bugetul de stat a obligațiilor de până la data de 25 mai inclusiv a anului următor celui de realizare a venitului;
- completarea Registrului de evidență fiscală pentru a stabili venitul net anual.

Considerăm un PFA impusa pe baza sistemului real. Acesta realizează în decursul anului un venit de 10.000 de lei lunar, rezultând 120.000 de lei pe an. În tabelul 3.2 am ales să prezint calculul determinării venitului net al contribuabilului.

Tabel 3.2. Presiunea fiscală în cazul unei activități impozitate la nivel de PFA cu un câștig anual brut de 120.000 lei (10.000 lei lunar)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET ANUAL (Venit brut – Cheltuieli deductibile)		120.000
CAS (plafonat cf. art. 148 Cod Fiscal)	25%	19.800
CASS (cf. art. 170 Cod Fiscal)	10%	12.000
VENIT NET IMPOZABIL		88.200
Impozit pe venit	10%	8.820
VENIT NET		79.380
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		40.620
PRESIUNEA FISCALĂ	33,85%	

Sursă: Prelucrare proprie.

După cum este prezentat în tabelul 3.2., la un venit anual de 120.000 de lei, contribuabilul suportă o presiune fiscală de 33,85%. Contribuția asiguratorie socială este în cotă de 25% și se plătește integral, însă, în acest caz, aceasta se raportează la 24 de salarii minime, deoarece venitul anual depășește acest plafon (24x3.330 de lei= 79.200 de lei). În schimb, contribuția la sănătate este raportată la venit brut, reprezentând 10% din acesta, însă plafonată la maxim 19.800 de lei, reprezentând cota contribuției aplicată asupra 60 de salarii minime. În final, contribuabilul rămâne cu 79.380 de lei, reprezentând 67,15% din venitul său brut.

Cazul 3. Persoană fizică ce obține venituri din dividende în cazul unui SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor

Începând cu anul 2024, pentru microîntreprinderi, se aplică o cotă de impozit pe venit de 1% dacă acestea nu au depășit echivalentul în lei a 60.000 euro. Această limită fiscală este calculată pe baza veniturilor înregistrate de la începutul anului fiscal, iar cursul de schimb utilizat pentru determinarea echivalentului în euro este cel valabil la închiderea exercițiului financiar în care s-au înregistrat veniturile. În situația în care, o microîntreprindere depășește plafonul de 500.000 euro aceasta datorează impozit pe profit. Acest lucru se realizează prin modificarea

vectorului fiscal, trecând de la impozitul pe veniturile microîntreprinderilor la impozitul pe profit. Analiza pentru determinarea momentului depășirii limitelor se va efectua pe baza contractelor, rapoartelor de lucru, comenzilor etc. din care se poate stabili natura veniturilor realizate. De asemenea, contribuabilul este supus la reținerea unei cote de 8% reprezentând dividende, la care acesta datorează și contribuția asiguratorie socială de sănătate de 10% din plafonul celor 12 salarii minime.

Microîntreprinderile au acum obligativitatea de a avea un angajat pentru a se încadra conform Codului Fiscal, așadar, contribuabilul poate fi propriul său angajat pentru care va plăti salariul minim pe economie, inclusiv contribuțiile ce vor beneficia de facilitățile din sectorul tehnologiei informațiilor și va încasa veniturile nete din acesta.

Mai jos am ales să reprezentăm printr-un tabel calculul profitului net al unei microîntreprinderi pentru un venit anual brut de 120.000 de lei (10.000 lei lunar). Societatea nu are cheltuieli specifice activității, ci doar cheltuielile referitoare la costul salarial.

Tabel 3.3. Presiunea fiscală în cazul unei activități impozitate la nivel de SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor cu un câștig anual brut de 120.000 lei (10.000 lei lunar)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
Cifra de afaceri		120.000
Cheltuieli anuale cu salariul minim obligatoriu (3.700 lei brut + CAM)		45.324
Impozit pe venit	1%	1.200
PROFIT BRUT		74.676
PROFIT NET		73.476
Impozit pe dividende	8%	5.878
VENIT ÎNCASAT		67.598
Asigurări sociale de sănătate	10%	3.960
VENIT NET DIVIDENDE		63.639
SALARII ÎNCASATE		28.356
TOTAL VENITURI		91.994
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		26.806
PRESIUNEA FISCALĂ	22,33%	

Sursă: Prelucrare proprie.

După cum se poate observa, presiunea fiscală a contribuabilului a ajuns la 22,33% datorită facilităților de care beneficiază microîntreprinderile. Acesta suportă cheltuieli cu salariile, pentru angajatul său (care este el însuși) și cheltuielile cu contribuțiile sociale aferente salariului. Pe lângă acestea, contribuabilul datorează un impozit de 1.200 de lei aferent venitului său anual,

fiind încadrat ca microîntreprindere, deoarece nu depășește plafonul de 500.000 euro și respectă toate condițiile pentru încadrare. Impozitul pe dividende este de 8% calculat la profitul net, iar deoarece venitul din dividende depășește plafonul celor 12 salarii minime (12×3.300 de lei (valabil pentru anul 2024) = 39.600 de lei), dar nu este mai mare decât 24 de salarii minime, contribuabilul datorează și contribuția asiguratorie de sănătate în cuantum de 3.960 de lei. În final, acesta încasează veniturile nete din dividende de 63.639 de lei și salarii de 28.356 de lei, având un total de venituri anual de 91.994 de lei.

Cazul 4. Persoană fizică ce obține venituri din dividende în cazul unui SRL plătitor de impozit pe profit

Un SRL (societate cu răspundere limitată) plătitor de impozit pe profit este o entitate juridică în România care îndeplinește anumite criterii și, în consecință, este obligată să plătească impozit pe profitul obținut în cursul unui an fiscal, dacă îndeplinește următoarele condiții:

- veniturile anuale depășesc pragul de 500.000 euro;
- alege să treacă la impozit pe profit, chiar dacă nu depășește plafonul menționat;
- desfășoară activități pentru care legea impune plata impozitului pe profit, cum ar fi anumite tipuri de consultanță și management.

În ceea ce privește impozitarea unui SRL, acesta datorează impozit în cotă de 16% din profitul brut al acestuia și impozit pe dividendele obținute din activitatea sa de 8%. De asemenea, acesta trebuie să plătească și contribuția asiguratorie socială de sănătate dacă valoarea dividendelor este mai mare decât cele 12 salarii minime.

În continuare, voi prezenta calculul profitului net ale unei societăți ce înregistrează venituri de 120.000 de lei, 10.000 lei lunar.

Tabel 3.4. Presiunea fiscală în cazul unei activități impozitate la nivel de SRL plătitor de impozit pe profit cu un câștig anual brut de 120.000 lei (10.000 lei lunar)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
Cifra de afaceri		120.000
Impozit pe profit	16%	19.200
PROFIT NET		100.800
Impozit pe dividende	8%	8.064
VENIT ÎNCASAT		84.816
Asigurări sociale de sănătate	10%	7.920

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET DIVIDENDE		76.896
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		35.184
PRESIUNEA FISCALĂ	29,32%	

Sursă: Prelucrare proprie.

În tabelul 3.4, am ales să prezentăm calculul profitului net al unui SRL ce obține venituri de 120.000 de lei anual, ca în cazurile precedente pentru a avea o comparație cât mai coerentă. Se poate observa că presiunea fiscală este mai ridicată decât în cazul unei microîntreprinderi. Contribuabilul este supus la plata a 16% din profitul său brut, ceea ce în cazul nostru este chiar venitul, deoarece nu am considerat niciun tip de cheltuială. Cu un profit net de 100.800 de lei, acesta datorează un impozit pe dividende de 8% raportat la valoarea acestora și, în plus, va plăti contribuția de sănătate în cotă de 10% aplicată asupra celor 24 de salarii minime pe economie (24x3.300 de lei (nivel pentru anul 2024) = 79.200 de lei), deoarece venitul său din dividende este mai mare decât acest plafon. În final, acesta datorează contribuții și impozite în cuantum de 35.184 de lei și va rămâne cu un profit net de 84.816 de lei.

Această analiză își propune să compare impactul fiscal al funcționării sub forma unui SRL plătitor de impozit pe profit, o microîntreprindere și o persoană fizică autorizată, pornind de la un venit anual de 120.000 de lei. Compararea acestor forme juridice este esențială pentru a înțelege avantajele și dezavantajele fiecărei structuri din punct de vedere al impozitării, contribuțiilor sociale și a venitului net obținut. Analiza ilustrează diferențele din punct de vedere al taxelor aplicate, costurilor aferente și veniturilor nete pentru fiecare tip de entitate, oferind astfel o bază solidă pentru luarea unor decizii informate în alegerea formei juridice adecvate pentru desfășurarea unei activități economice.

Tabel 3.5. Presiunea fiscală în funcție de tipul de activitate

	Venit brut anual (LEI)	Contribuții sociale obligatorii	Impozit pe venit	Venit net anual (Lei)	Total impozite și contribuții	Presiune fiscală (%)
Salariu (anualizat)	120.000	42.000	7.800	70.200	49.800	41,50%
MICRO (cu un salariat)	120.000	3.960	7.078 + 16.968 (angajat)	91.994	26.806	22,33%
SRL profit	120.000	7.920	27.264	84.816	35.184	29,32%
PFA	120.000	31.800	8.820	79.380	40.620	33,85%

Sursă: Prelucrare proprie.

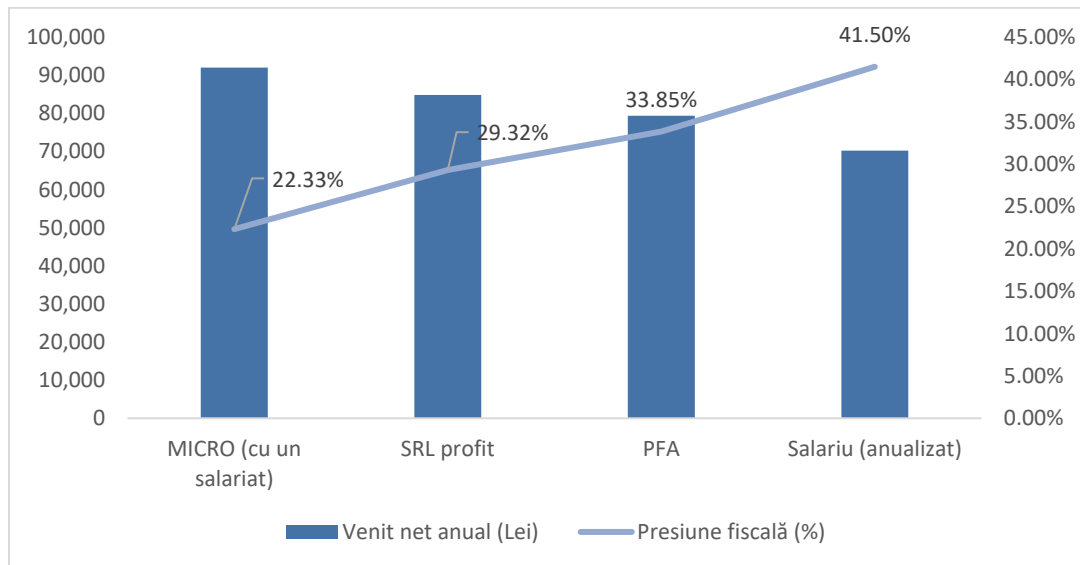
Tabelul 3.5. compară aspectele financiare esențiale ale trei tipuri de organizare a activității: microîntreprindere, SRL profit, și PFA, fiecare având un venit anual de 120.000 de lei. Analiza se concentrează pe contribuțiile sociale obligatorii, impozitul pe venit, venitul net anual, totalul impozitelor și contribuțiilor și presiunea fiscală pentru fiecare tip de entitate. Microîntreprinderea beneficiază de cea mai mică presiune fiscală, de 22,33%, având cel mai mare venit net anual, de 91.994 lei. Deși o microîntreprindere plătește mai multe contribuții deoarece aceasta suportă și contribuțiile pentru salariul minim obligatoriu dar și contribuția la sănătate pentru dividende, aceasta beneficiază de un venit net anual mai mare, deoarece acesta este compus atât din venitul net cât și din salariile încasate. SRL-ul profit are o presiune fiscală de 29,32%, fiind mai mare decât cea a microîntreprinderii.

Venitul net anual este de 84.816 lei, iar impozitul pe venit este considerabil mai mare, deoarece contribuabilul este obligat să plătească impozitul pe profit, în cotă de 16% din venitul impozabil și impozitul pe dividende de 8% aplicat asupra valorii acestora. În plus, acesta datorează și contribuția asiguratorie socială de sănătate pentru dividendele încasate, care reprezintă 7.920 de lei.

PFA-ul are cea mai mare presiune fiscală, de 33,85%, și cel mai mic venit net anual, de 79.380 lei. Contribuțiile sociale obligatorii și impozitul pe venit sunt semnificativ mai mari decât cele ale unui SRL sau ale unei microîntreprinderi. deoarece acesta datorează contribuția de asigurări sociale în cotă de 25% aplicată asupra plafonului de 24 de salarii minime, iar cota de 10% a contribuției de asigurări sociale de sănătate este raportată la venitul obținut. În total contribuțiile și impozitele datorate de acesta însumează 40.620 de lei, iar venitul său net este de 79.380 de lei.

În final, persoanele care obțin venituri salariale au o presiune fiscală foarte mare, de 41,5% contribuțiile obligatorii în cazul acestora nefiind plafonate ca în cazul veniturilor din PFA sau dividende. Practic, pentru același venituri de 10.000 lei brut lunar, salariatul rămâne cu doar 5.850 lei net lunar (doar 70.200 lei anual).

Grafic 3.1. Presiunea fiscală în funcție de tipul de activitate

Sursă: Prelucrare proprie

Graficul 3.1 prezentat ilustrează presiunea fiscală asupra unei microîntreprinderi, a unui SRL profit și a unei PFA, fiecare cu un venit anual de 120.000 de lei. Presiunea fiscală este reprezentată procentual pe axa verticală (ordonată), iar tipurile de entități sunt menționate pe axa orizontală (abscisă). Microîntreprinderea oferă cea mai mică presiune fiscală și cel mai mare venit net anual, ceea ce o face o opțiune atractivă pentru cei care prioritizează optimizarea veniturilor datorită facilităților fiscale de care aceasta beneficiază. Salariatul prezintă cea mai mare povară fiscală și cel mai mic venit net anual, fiind mai puțin favorabil din punct de vedere fiscal în comparație cu celelalte trei opțiuni. Acest grafic subliniază importanța alegerii formei juridice potrivite sau alegerea între a desfășura o activitate independent sau dependent pentru a minimiza povara fiscală și a maximiza veniturile nete disponibile, care, din cele prezentate este înființarea unei microîntreprinderi prin care un contribuabil își poate desfășura activitatea.

Astăzi, în România, foarte multe angajatori oferă salariaților (sau persoanelor pe care le au în vedere pentru a realiza o activitate) posibilitatea de a alege forma de colaborare (Salariat, Societate sau PFA). O analiză atentă și o cotă unică de impozitare (având în vedere și presiunea contribuțiilor sociale) și o plafonare a contribuțiilor sociale obligatorii, ar crea o echitate fiscală în rândul contribuabililor persoane fizice.

3.2 Simularea presiunii fiscale în cazul diferitelor scenarii de impozitare ale persoanelor fizice

În acest capitol vom prezenta diferite scenarii privind impozitarea veniturilor persoanelor fizice în comparație cu situația actuală. Prin urmare, am analizat impactul pe care le-ar putea avea asupra presiunii fiscale la nivel de salariat implementarea unor politici fiscal – bugetare de creștere a cotei unice de impozitare a venitului sau de tranziție către o impozitare în cote progresive compuse.

3.2.1. Impact asupra impozitării veniturilor din salarii

În vederea realizării unor simulări privind impactul asupra presiunii fiscale a veniturilor salariale, am avut în vedere următoarele scenarii prezentate mai jos. Construirea acestor scenarii a avut în vedere preocupările actuale ale mediului politic, recomandările Băncii Mondiale, Fondul Monetar Internațional (FMI) sau alte organisme naționale și internaționale.

În tabelul 3.6 am prezentat două scenarii de modificări fiscale în sensul creșterii impozitării veniturilor persoanelor fizice, dar menținerii principiului impozitării în cotă unică. Scenariul CU.1, față de CU.2 are în vedere și o plafonare a contribuțiilor CAS și CASS la nivelul a cinci salarii medii pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Tabel 3.6. Modificări fiscale cu menținerea principiul cotei unice

Scenariu	Scenariu
Scenariu CU.1	Impozit pe venit 16% (cotă unică la nivelul tuturor veniturilor persoanelor fizice) Plafonare CAS și CASS la 5 salarii medii
Scenariu CU.2	Impozit pe venit + CASS 20% (aplicat asupra venitului brut) Neplafonare CAS

În tabelul 3.7 am prezentat două scenarii de modificări fiscale în sensul creșterii impozitării veniturilor persoanelor fizice, dar tranziției către o impozitare în cote progresive. Scenariile CP.1 și CP.2 au în vedere eliminarea deductibilității CAS și CASS. De principiu, într-un sistem de impozitare progresiv, deducerea CAS și CASS înainte de aplicarea impozitului nu poate fi aplicată întrucât ar denatura aplicarea pragurilor de impozitare progresivă la nivelul venitului salarial brut ci s-ar aplica la un venit salarial net de CAS și CASS. Totuși, în această situație, în scenariile simulate, am menținut sistemul de deduceri personale conform art. 77 din Codul Fiscal.

Tabel 3.7. Modificări fiscale cu tranziție către un principiu al cotelor progresive

Scenariu	Modificări fiscale care să impună un principiu al cotelor progresive
Scenariu CP.1	Cota: 10% pt. venituri brute sub 8.500 lei 20% între 8.500 lei și 15.000 lei 25% peste 15.000 lei Eliminarea deductibilității CAS și CASS
Scenariu CP.2	Cota: 16% pt. venituri brute sub 8.500 lei 20% între 8.500 lei și 15.000 lei 22% peste 15.000 lei Eliminarea deductibilității CAS și CASS

Pentru a prezenta impactul pe care aceste posibile modificări îl vor avea asupra presiunii fiscale la nivelul veniturilor salariale ale persoanelor fizice, am analizat patru niveluri ale acestuia:

1. Venit brut salarial minim pe economie
2. Venit brut salarial mai mic decât salariul mediu pe economie
3. Venit brut salarial mai mare decât salariul mediu pe economie
4. Venit brut salarial din decila de top

Pentru un salariu minim pe economie de 3.700 lei brut (oct. 2024), presiunea fiscală pe care o resimte un angajat astăzi este de **36,14%**⁵.

Tabel 3.8. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim (oct. 2024)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		3.700
Venit neimpozabil		300
VENIT IMPOZABIL		3.400
Asigurări sociale	25%	850
Asigurări sociale de sănătate	10%	340
VENIT IMPOZABIL		2.210
Deducere personală		740
Impozit pe venit	10%	147
SALARIU NET		2.063
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		1.337
Total contribuții datorate de către angajator		77
PRESIUNEA FISCALĂ	36,14%	

⁵ În determinarea presiunii fiscale s-a luat în considerare atât venitul neimpozabil de 300 lei conform OUG 87/2024, cât și deducerea personală în cazul unui salariat fără persoane în întreținere, conform art. 77 din Codul Fiscal.

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **38,51%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor salariale (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **2,37%**.

Tabel 3.9. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		3.700
Venit neimpozabil		300
VENIT IMPOZABIL		3.400
Asigurări sociale	25%	850
Asigurări sociale de sănătate	10%	340
VENIT IMPOZABIL		2.210
Deducere personală		740
Impozit pe venit	16%	235
SALARIU NET		1.975
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		1.425
Total contribuții datorate de către angajator		77
PRESIUNEA FISCALĂ	38,51%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **41,35%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe venit și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **5,21%**.

Tabel 3.10. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		3.700
Venit neimpozabil		300
VENIT IMPOZABIL		3.400
Asigurări sociale	25%	850
Impozit pe venit și asigurări sociale de sănătate	20%	680
VENIT IMPOZABIL		1.870
SALARIU NET		1.870
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		1.530
Total contribuții datorate de către angajator		77
PRESIUNEA FISCALĂ	41,35%	

În cazul scenariului CP.1 presiunea fiscală crește la **39,35%**, iar în cazul CP.2 presiunea fiscală va crește la **43,68%**. În aceste scenarii de impozitare progresivă se constată de asemenea o creștere a presiunii fiscale, în condițiile menținerii nivelului actual al deducerii personale (art. 77 Codul Fiscal).

Tabel 3.11. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CP.1 și CP.2

ELEMENT	Scenariu CP.1		Scenariu CP.2	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		3.700		3.700
Venit neimpozabil		300		300
VENIT IMPOZABIL		3.400		3.400
Asigurări sociale	25%	850	25%	850
Asigurări sociale de sănătate	10%	340	10%	340
VENIT IMPOZABIL		2.210		2.210
Deducere personală		740		740
Impozit pe venit	Sistem CP1	266	Sistem CP2	426
SALARIU NET		1.944		1.784
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII				
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		1.456		1.616
Total contribuții datorate de către angajator		77		77
PRESIUNEA FISCALĂ	39,35%		43,68%	

Tabelul 3.12. centralizator al modificărilor presiunilor fiscale în cazul scenariilor analizate este prezentat mai jos.

Tabel 3.12. Tabel centralizator cu nivelul presiunii fiscale în diverse scenarii analizate

	Sistem actual	Sistem CU.1	Sistem CU.2	Sistem CP.1	Sistem CP.2
Venit brut	3.700	3.700	3.700	3.700	3.700
CAS	850	850	850	850	850
CASS	340	340		340	340
Impozit pe venit	147	235	680	266	426
Total impozite și contribuții	1.337	1.425	1.530	1.456	1.616
Presiune fiscala	36,14%	38,51%	41,35%	39,35%	43,68%

Se poate observa că la nivelul salariului minim pe economie presiunea fiscală în toate scenariile va fi mai mare, în condițiile în care sistemul de deduceri personale se va menține la nivelul actual și în condițiile nedeductibilității CAS și CASS în cazul scenariilor de impozitare progresivă.

Impactul asupra veniturilor salariale reduse (mai mici de salariul mediu pe economie)

Pentru a simula acest scenariu am avut în vedere un venit salarial de 5.000 lei brut. Presiunea fiscală pe care o resimte un angajat astăzi este de **40,78%**⁶.

Tabel 3.13. Calcul presiune fiscală la nivelul unui venit salarial de 5.000 lei brut (oct 2024)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		5.000
Asigurări sociale	25%	1.250
Asigurări sociale de sănătate	10%	500
VENIT IMPOZABIL		3.250
Deducere personală		359
Impozit pe venit	10%	289
SALARIU NET		2.961
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	112,5
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		2.039
Total contribuții datorate de către angajator		112,5
PRESIUNEA FISCALĂ	40,78%	

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **44,26%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor salariale (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **3,48%**.

Tabel 3.14. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		5.000
Asigurări sociale	25%	1.250
Asigurări sociale de sănătate	10%	500
VENIT IMPOZABIL		3.250
Deducere personală		359
Impozit pe venit	16%	463
SALARIU NET		2.787
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	112,5

⁶ În determinarea presiunii fiscale s-a luat în considerare deducerea personală în cazul unui salariat fără persoane în întreținere, conform art. 77 din Codul Fiscal.

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		2.213
Total contribuții datorate de către angajator		112,5
PRESIUNEA FISCALĂ	44,26%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **45,00%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe venit și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **4,22%**.

Tabel 3.15. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		5.000
Asigurări sociale	25%	1.250
Impozit pe venit și asigurări sociale de sănătate	20%	1.000
VENIT IMPOZABIL		2.750
SALARIU NET		2.750
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	112,5
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		2.250
Total contribuții datorate de către angajator		112,5
PRESIUNEA FISCALĂ	45,00%	

În cazul scenariului CP.1 presiunea fiscală va crește la **44,28%**, iar în cazul CP.2 presiunea fiscală va crește la **48,64%**. În aceste scenarii de impozitare progresivă se constată de asemenea o creștere a presiunii fiscale, în condițiile menținerii nivelului actual al deducerii personale (art. 77 Codul Fiscal).

Tabel 3.16. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CP.1 și CP.2

ELEMENT	Scenariu CP.1		Scenariu CP.2	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT IMPOZABIL		5.000		5.000
Asigurări sociale	25%	1.250	25%	1.250
Asigurări sociale de sănătate	10%	500	10%	500
VENIT IMPOZABIL		3.250		3.250
Deducere personală		359		740

ELEMENT	Scenariu CP.1		Scenariu CP.2	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
Impozit pe venit	Sistem CP1	464	Sistem CP2	682
SALARIU NET		2.786		2.568
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII				
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		2.214		2.432
Total contribuții datorate de către angajator		77		77
PRESIUNEA FISCALĂ	44,28%		48,64%	

Tabelul 3.17. centralizator al modificărilor presiunilor fiscale în cazul scenariilor analizate este prezentat mai jos.

Tabel 3.17. Tabel centralizator cu nivelul presiunii fiscale în diverse scenarii analizate

	Sistem Actual	Sistem CU.1	Sistem CU.2	Sistem CP.1	Sistem CP.2
Venit brut	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
CAS	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
CASS	500	500		500	500
Impozit pe venit	289	463	1.000	464	682
Total impozite și contribuții	2.039	2.213	2.250	2.214	2.432
Presiune fiscală	40,78%	44,26%	45,00%	44,28%	48,64%

Se poate observa că la nivelul unui salariu mai mic decât salariu mediu brut pe țară, presiunea fiscală în toate scenariile va fi mai mare. Totuși creșterea presiunii fiscale este mai mare în cazul scenariilor de impozitare progresivă, în condițiile în care sistemul de deduceri personale se va menține la nivelul actual și în condițiile nedeductibilității CAS și CASS în cazul scenariilor de impozitare progresivă.

Impactul asupra veniturilor salariale mai mare decât salariul mediu pe economie

Pentru a simula acest scenariu am avut în vedere un venit salarial de 10.000 lei brut. Presiunea fiscală pe care o resimte un angajat astăzi este de **41,5%**⁷.

⁷ În determinarea presiunii fiscale s-a luat în considerare deducerea personală în cazul unui salariat fără persoane în întreținere, conform art. 77 din Codul Fiscal.

Tabel 3.18. Calcul presiune fiscală la nivelul unui venit salarial de 10.000 lei brut (oct 2024)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		10.000
Asigurări sociale	25%	2.500
Asigurări sociale de sănătate	10%	1.000
VENIT IMPOZABIL		6.500
Impozit pe venit	10%	650
SALARIU NET		5.850
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	225
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		4.150
Total contribuții datorate de către angajator		225
PRESIUNEA FISCALĂ	41,50%	

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **45,40%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor salariale (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **2,90%**.

Tabel 3.19. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		10.000
Asigurări sociale	25%	2.500
Asigurări sociale de sănătate	10%	1.000
VENIT IMPOZABIL		6.500
Impozit pe venit	16%	1040
SALARIU NET		5.460
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	225
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		4.540
Total contribuții datorate de către angajator		225
PRESIUNEA FISCALĂ	45,40%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **45,00%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe venit și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **3,5%**.

Tabel 3.20. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		10.000
Asigurări sociale	25%	2.500
Impozit pe venit și asigurări sociale de sănătate	20%	2.000
VENIT IMPOZABIL		5.500
SALARIU NET		5.500
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	225
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		4.500
Total contribuții datorate de către angajator		225
PRESIUNEA FISCALĂ	45,00%	

În cazul scenariului CP.1 presiunea fiscală va crește la **46,50%**, iar în cazul CP.2 presiunea fiscală va crește la **51,60%**. În aceste scenarii de impozitare progresivă se constată de asemenea o creștere a presiunii fiscale, în condițiile menținerii nivelului actual al deducerii personale (art. 77 Codul Fiscal).

Tabel 3.21. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CP.1 și CP.2

ELEMENT	Scenariu CP.1		Scenariu CP.2	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT IMPOZABIL		10.000		10.000
Asigurări sociale	25%	2.500	25%	2.500
Asigurări sociale de sănătate	10%	1.000	10%	1.000
VENIT IMPOZABIL		6.500		6.500
Impozit pe venit	Sistem CP1	1.150	Sistem CP2	1.660
SALARIU NET		5.350		4.840
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII				
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		4.650		5.160
Total contribuții datorate de către angajator		77		77
PRESIUNEA FISCALĂ	46,50%		51,60%	

Tabelul 3.22. centralizator al modificărilor presiunilor fiscale în cazul scenariilor analizate este prezentat mai jos.

Tabel 3.22. Tabel centralizator cu nivelul presiunii fiscale în diverse scenarii analizate

	Sistem Actual	Sistem CU.1	Sistem CU.2	Sistem CP.1	Sistem CP.2
Venit brut	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
CAS	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
CASS	1.000	1.000		1.000	1.000
Impozit pe venit	5.850	5.460	2.000	5.350	4.840
Total impozite și contribuții	9.350	8.960	4.500	8.850	8.340
Presiune fiscală	41,50%	45,40%	45,00%	46,50%	51,60%

La venituri salariale mai mari decât salariu mediu brut pe țară, presiunea fiscală în toate scenariile va fi mai mare. Creșterea presiunii fiscale este mai mare în cazul scenariilor de impozitare progresivă, în condițiile în care sistemul de deduceri personale se va menține la nivelul actual și în condițiile neductibilității CAS și CASS în cazul scenariilor de impozitare progresivă. Se poate observa că în scenariul CP.2, presiunea fiscală depășește 50% ceea ce presupune faptul că peste jumătate din veniturile brute câștigate de angajați se vor reține la sursă drept impozit și contribuții sociale obligatorii.

3.2.2. Impactul asupra veniturilor salariale din decila de top

Pentru a simula acest scenariu am avut în vedere un venit salarial de 45.000 lei brut. Presiunea fiscală pe care o resimte un angajat astăzi este de **41,5%⁸**.

Tabel 3.23. Calcul presiune fiscală la nivelul unui venit salarial de 45.000 lei brut (oct 2024)

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		45.000
Asigurări sociale (plafonata la 5 salarii medii)	25%	11.250
Asigurări sociale de sănătate (plafonata la 5 salarii medii)	10%	4.500
VENIT IMPOZABIL		29.250
Impozit pe venit	10%	2925
SALARIU NET		26.325
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	1012,5
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		

⁸ În determinarea presiunii fiscale s-a luat în considerare deducerea personală în cazul unui salariat fără persoane în întreținere, conform art. 77 din Codul Fiscal.

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		18.675
Total contribuții datorate de către angajator		1012,5
PRESIUNEA FISCALĂ	41,50%	

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va fi de **40.72%**, ca urmare a plafonării CAS și CASS la 5 salarii medii pe economie (**5*7.567 lei (pentru anul 2024) = 37.835 lei**). Din punctul nostru de vedere plafonarea contribuțiilor la un anumit prag trebuie realizată pentru a nu încuraja salariații cu venituri salariale mari în a migra către alte sisteme de impozitare (PFA, micro etc.)

Tabel 3.24. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		45.000
Asigurări sociale	25%	9.459
Asigurări sociale de sănătate	10%	3.784
VENIT IMPOZABIL		31.758
Impozit pe venit	16%	5.081
SALARIU NET		26.677
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	1012,5
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		18.323
Total contribuții datorate de către angajator		1012,5
PRESIUNEA FISCALĂ	40,72%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **45,00%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe venit și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale la nivelul salariului minim cu **3,5%**. Observăm că presiunea fiscală se va menține constantă ca în situațiile anterioare prezentate la scenariul CU.2.

Tabel 3.25. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
SALARIU BRUT		45.000
Asigurări sociale	25%	11.250
Impozit pe venit și asigurări sociale de sănătate	20%	9.000
VENIT IMPOZABIL		24.750
SALARIU NET		24.750
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	1012,5
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		20.250
Total contribuții datorate de către angajator		1012,5
PRESIUNEA FISCALĂ	45,00%	

În cazul scenariului CP.1 presiunea fiscală va crește la **56,44%**, iar în cazul CP.2 presiunea fiscală va crește la **55,58%**. În aceste scenarii de impozitare progresivă se constată de asemenea o creștere a presiunii fiscale, în condițiile menținerii nivelului actual al deducerii personale (art. 77 Codul Fiscal).

Tabel 3.26. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CP.1 și CP.2

ELEMENT	Scenariu CP.1		Scenariu CP.2	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT IMPOZABIL		45.000		45.000
Asigurări sociale	25%	11.250	25%	11.250
Asigurări sociale de sănătate	10%	4.500	10%	4.500
VENIT IMPOZABIL		29.250		29.250
Impozit pe venit	Sistem CP1	9.650	Sistem CP1	9.260
SALARIU NET		19.600		19.990
Contribuție asiguratorie pentru muncă	2,25%	77	2,25%	77
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII				
Total impozite și contribuții datorate de către angajat		25.400		25.010
Total contribuții datorate de către angajator		77		77
PRESIUNEA FISCALĂ	56,44%		55,58%	

Tabelul 3.27. centralizator al modificărilor presiunilor fiscale în cazul scenariilor analizate este prezentat mai jos.

Tabel 3.27. Tabel centralizator cu nivelul presiunii fiscale în diverse scenarii analizate

	Sistem Actual	Sistem CU.1	Sistem CU.2	Sistem CP.1	Sistem CP.2
Venit brut	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
CAS	11.250	9.459	11.250	11.250	11.250
CASS	4.500	3.784		4.500	4.500
Impozit pe venit	26.325	26.677	9.000	19.600	19.990
Total impozite și contribuții	42.075	39.919	20.250	35.350	35.740
Presiune fiscală	41,50%	40,72%	45,00%	56,44%	55,58%

La venituri salariale mai mari, presiunea fiscală este clar în creștere în majoritatea scenariilor. Creșterea presiunii fiscale este net mai mare în cazul scenariilor de impozitare progresivă, în condițiile în care sistemul de deduceri personale se va menține la nivelul actual și în condițiile nedeductibilității CAS și CASS în cazul scenariilor de impozitare progresivă. În ambele scenarii de impozitare progresivă presiunea fiscală va crește la peste 55%, ceea ce va determina o tranziție a acestor persoane către o formă de impozitare mai redusă, organizându-se la nivel de PFA, SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor, sau SRL plătitor de impozit pe profit.

3.2.3. Analiza asupra impactului impozitării veniturilor din salarii

Conform analizelor realizate anterior, centralizarea posibilelor modificări ale presiunii fiscale este realizată în Tabelul 3.28.

Tabel 3.28. Centralizarea modificărilor presiunii fiscale la nivelul veniturilor salariale din România

Venit salarial	Sistem Actual	Sistem CU.1	Sistem CU.2	Sistem CP.1	Sistem CP.2
Minim pe economie (3.700 lei brut)	36,14%	38,51%	41,35%	39,35%	43,68%
5.000 brut	40,78%	44,26%	45,00%	44,28%	48,64%
10.000 brut	41,50%	45,40%	45,00%	46,50%	51,60%
50.000 brut	41,50%	40,72%	45,00%	56,44%	55,58%

În concluzie, putem observa faptul că schimbarea sistemului de impozitare conform diferitelor scenarii prezentate de medului politic sau în baza recomandărilor Băncii Mondiale, Fondul Monetar Internațional (FMI) sau alte organisme naționale și internaționale, vor conduce la o creștere a impozitării muncii.

Menținerea unui sistem de impozitare în cotă unică are ca efect păstrarea unei presiuni fiscale relativ constante la nivelul tuturor veniturilor salariale din România asigurând un echilibru al impozitării indiferent de nivelul câștigurilor obținute de populație din contracte de muncă. Scenariul CU.1 a avut în vedere și o plafonare a CAS și CASS la nivelul a 5 salarii medii pe economie (22.701 lei lunar), plafonare ce va proteja pe viitor bugetul asigurărilor sociale de stat, și va crea, din punctul nostru de vedere, o echitate mai mare în rândul contribuțiilor la sistemul de asigurări de sănătate unde serviciile oferite de sistemul public sunt aceleași pentru toți cetățenii indiferent de contribuția realizată. Chiar dacă presiunea fiscală va crește în scenariile analizate de

impozitare având la bază principiul cotei unice, această creștere va fi de câteva punctul procentuale (între 2,37 pp și 4,22 pp).

Tranzitarea către un sistem de impozitare progresivă va conduce la o creștere a fiscalității pentru salariații cu venituri salariale mari. Dacă la nivelul salariilor mici creșterea impozitării veniturilor salariale este sensibil egală cu cea din cazul scenariilor ce au la bază principiul cotei unice, la nivelul unor venituri salariale peste media națională impozitarea crește semnificativ, chiar și cu 9,37%, în condițiile menținerii actualului sistem de deduceri personale și în condițiile nedeductibilității CAS și CASS prin raportarea unui impozit progresiv la nivelul venitului brut. Într-adevăr se poate avea în vedere un sistem de deduceri personale care să reducă presiunea fiscală, sistem bazat pe anumite cheltuieli realizate de salariat care va documenta toate acestea, dar acest sistem este unii complicat de aplicat în România unde educația financiară și fiscală este încă la un nivel redus.

3.3. Impact asupra impozitării veniturilor din activități independente și investiții (dividende)

În cele ce urmează am realizat simulări privind impactul asupra presiunii fiscale a veniturilor obținute de persoanele fizice din activități independente și din investiții (dividende). Construirea acestor scenarii a avut în vedere preocupările actuale ale medului politic, recomandările Băncii Mondiale, Fondul Monetar Internațional (FMI) sau alte organisme naționale și internaționale.

În tabelul 3.29 am prezentat cele două scenarii de modificări fiscale în sensul creșterii impozitării veniturilor persoanelor fizice, dar menținerii principiului impozitării în cotă unică, scenarii menționate și în subcapitolul anterior. Scenariile au în vedere legislația fiscală aplicabilă în acest moment.

Tabel 3.29. Modificări fiscale cu menținerea principiul cotei unice

Scenariu	Scenariu
Scenariu CU.1	Impozit pe venit 16% (cotă unică la nivelul tuturor veniturilor persoanelor fizice) CAS – plafonat la 12 sau 24 salarii minime brute pe tara (aplicabil doar în cazul veniturilor din activități independente) CASS – 10% din venitul brut (aplicabil doar în cazul veniturilor din activități independente)

Scenariu	Scenariu
	CASS – plafonat la 6, 12 sau 24 salarii minime brute pe tara (aplicabil în cazul veniturilor din dividende)
Scenariu CU.2	Impozit pe venit + CASS 20% (aplicat asupra venitului brut) CAS – plafonat la 12 sau 24 salarii minime brute pe tara (aplicabil doar în cazul veniturilor din activități independente)

În tabelul 3.30 am prezentat două scenarii de modificări fiscale în sensul creșterii impozitării veniturilor persoanelor fizice, dar tranziției către o impozitare în cote progresive. Scenariile CP.1 și CP.2 au în vedere aplicarea cotelor progresive asupra unor niveluri ale veniturilor anuale coroborate cu cele lunare prezentate anterior. Scenariile au în vedere legislația fiscală aplicabilă în acest moment în ceea ce privește CAS și CASS.

Tabel 3.30. Modificări fiscale cu tranziție către un principiu al cotelor progresive

Scenariu	Modificări fiscale care să impună un principiu al cotelor progresive
Scenariu CP.1	Cota: 10% pt. venituri brute sub 102.000 lei 20% între 102.000 lei și 180.000 lei 25% peste 180.000 lei Eliminarea deductibilității CAS și CASS
Scenariu CP.2	Cota: 16% pt. venituri brute sub 102.000 lei 20% între 102.000 lei și 180.000 lei 22% peste 180.000 lei Eliminarea deductibilității CAS și CASS

Pentru a prezenta impactul pe care aceste posibile modificări îl vor avea asupra presiunii fiscale la nivelul persoanelor fizice pentru un câștig lunar de 10.000 lei, ceea ce va genera un câștig anual de 120.000 lei.

3.3.1. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din activități independente

În cazul unui un PFA, impusa în sistem real cu un câștig anual de 120.000 lei, presiunea fiscală în momentul de față este **33,85%**.

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **38,26%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale cu **4,41%**.

Tabel 3.31. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET ANUAL (Venit brut – Cheltuieli deductibile)		120.000
CAS (plafonat cf. art. 148 Cod Fiscal)	25%	19.800
CASS (cf. art. 170 Cod Fiscal)	10%	12.000
VENIT NET IMPOZABIL		88.200
Impozit pe venit	16%	14.112
VENIT NET		74.088
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		45.912
PRESIUNEA FISCALĂ	38,26%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **36,50%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe venit și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale cu **2,65%**.

Tabel 3.32. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET ANUAL (Venit brut – Cheltuieli deductibile)		120.000
CAS (plafonat cf. art. 148 Cod Fiscal)	25%	19.800
CASS (cf. art. 170 Cod Fiscal)	20%	24.000
VENIT NET IMPOZABIL		76.200
VENIT NET		76.200
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		43.800
PRESIUNEA FISCALĂ	36,50%	

În cazul scenariului CP.1 presiunea fiscală va crește la **38,00%**, iar în cazul CP.2 presiunea fiscală va crește la **43,10%**. În aceste scenarii de impozitare progresivă se constată de asemenea o creștere a presiunii fiscale, în condițiile menținerii CAS plafonat conform art. 148 din Codul Fiscal și CASS calculat conform art. 170 Codul Fiscal.

Tabel 3.33. Calcul presiune fiscală la nivelul salariului minim în condițiile scenariilor CP.1 și CP.2

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET ANUAL (Venit brut – Cheltuieli deductibile)		120.000		120.000
CAS (plafonat cf. art. 148 Cod Fiscal)	25%	19.800	25%	19.800
CASS (cf. art. 170 Cod Fiscal)	10%	12.000	10%	12.000
VENIT NET IMPOZABIL		88.200		88.200
Impozit pe venit	CP.1	13.800	CP.2	19.920

ELEMENT	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
VENIT NET		74.400		68.280
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		45.600		51.720
PRESIUNEA FISCALĂ	38,00%		43,10%	

3.3.2. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din dividende în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor

În cazul unei organizării activității în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor, în condițiile unei cifre de afaceri de 120.000 lei anual (10.000 lei lunar), presiunea fiscală în momentul de față este **22,34%**. S-a avut în vedere ca SRL este utilizat ca o pârghie de încasarea unor sume pentru activitatea desfășurată de administrator/unic asociat, și prin urmare nu implică cheltuieli la nivelul SRL.

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **27,24%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor din dividende (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale cu **4,90%**.

Tabel 3.34. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.1

ELEMENT	Venituri de 120,000 anual (10.000 lunar)		Venituri de 480,000 anual (40.000 lunar)	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
Cifra de afaceri		120.000		480.000
Cheltuieli anuale cu salariul minim obligatoriu (3.700 lei brut + CAM)		45.324		45.324
Impozit pe venit	1%	1.200	1%	4.800
PROFIT NET		73.476		429.876
Impozit pe dividende	16%	11.756	16%	68.780
VENIT ÎNCASAT		61.720		361.096
Asigurări sociale de sănătate (se încadrează la plafon de 12 salarii minime)	10%	3.960	10%	3.960
VENIT NET DIVIDENDE		57.760		357.136
SALARII ÎNCASATE		28.356		28.356
TOTAL VENITURI NETE		86.116		385.492
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		32.684		89.708

ELEMENT	Venituri de 120,000 anual (10.000 lunar)		Venituri de 480,000 anual (40.000 lunar)	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
PRESIUNEA FISCALĂ	27,24%		18,69%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **26,39%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe dividende și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale cu **4,05%**.

Tabel 3.35. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.2

ELEMENT	Venituri de 120,000 anual (10.000 lunar)		Venituri de 480,000 anual (40.000 lunar)	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
Cifra de afaceri		120.000		480.000
Cheltuieli anuale cu salariul minim obligatoriu (3.700 lei brut + CAM)		45.324		45.324
Impozit pe venit	1%	1.200	1%	4.800
PROFIT NET		73.476		429.876
Impozit pe dividende	20%	14.695	20%	85.975
VENIT ÎNCASAT		58.781		343.901
Asigurări sociale de sănătate (se încadrează la plafon de 12 salarii minime)				
VENIT NET DIVIDENDE		58.781		343.901
SALARII ÎNCASATE		28.356		28.356
TOTAL VENITURI NETE		87.137		372.257
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		31.663		102.943
PRESIUNEA FISCALĂ	26,39%		21,45%	

Observăm că în cazul deciziei de creștere a cotei de impozitare a dividendelor în scenariile de cota unică, va conduce la o ușoară creștere a presiunii fiscale la nivelul unui SRL plătitor de impozit pe venitul microîntreprinderilor. Mai mult, odată ce entitatea obține venituri mai mari, presiunea fiscală scade, societatea având fonduri suplimentare pentru a se dezvolta, pentru a crea locuri de muncă și pentru a genera valoare adăugată.

Considerăm că această creștere a cotei unice nu va afecta mediul de afaceri la nivelul SRL-urilor plătitoare de impozit pe venitul microîntreprinderilor.

3.3.3. Impactul asupra veniturilor unei persoane fizice ce obține venituri din dividende în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe profit

În cazul unei organizării activității în cadrul unui SRL plătitor de impozit pe profit, în condițiile unei cifre de afaceri de 120.000 lei anual (10.000 lei lunar), presiunea fiscală în momentul de față este **29,32%**. S-a avut în vedere ca SRL este utilizat ca o pârghie de încasarea unor sume pentru activitatea desfășurată de administrator/unic asociat, și prin urmare nu implică cheltuieli la nivelul SRL.

În cazul scenariului CU.1 presiunea fiscală va crește la **36,04%**. În aceste condiții, creșterea impozitării veniturilor din dividende (la o cota de 16%), dar menținerea unei cote unice de impozitare va determina o creștere a presiunii fiscale cu **6,72%**.

Tabel 3.36. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.1

CU.1 ELEMENT	Venituri de 120,000 anual (10.000 lunar)		Venituri de 480,000 anual (40.000 lunar)	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
Profit brut		120.000		480.000
Impozit pe profit	16%	19.200	16%	76.800
PROFIT NET		100.800		403.200
Impozit pe dividende	16%	16.128	16%	64.512
VENIT ÎNCASAT		84.672		338.688
Asigurări sociale de sănătate (se încadrează la plafon de 12 salarii minime)	10%	7.920	10%	7.920
VENIT NET DIVIDENDE		76.752		330.768
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		43.248		149.232
PRESIUNEA FISCALĂ	36,04%		31,09%	

În cazul scenariului CU.2 presiunea fiscală va crește la **32,80%**. În aceste condiții, implementarea unei cote unice de impozit pe dividende și CASS la 20%, va determina o creștere a presiunii fiscale cu **3,48%**.

Tabel 3.37. Calcul presiune fiscală în condițiile scenariilor CU.2

CU.2 ELEMENT	Venituri de 120,000 anual (10.000 lunar)		Venituri de 480,000 anual (40.000 lunar)	
	COTĂ	SUMĂ (RON)	COTĂ	SUMĂ (RON)
Cifra de afaceri		120.000		480.000
Impozit pe profit	16%	19.200	16%	76.800
PROFIT NET		100.800		403.200
Impozit pe dividende	20%	20.160	20%	80.640
VENIT ÎNCASAT		80.640		322.560
Asigurări sociale de sănătate (inclusa deja în impozit)				
VENIT NET DIVIDENDE		80.640		322.560
TOTAL IMPOZITE ȘI CONTRIBUȚII		39.360		157.440
PRESIUNEA FISCALĂ	32,80%		32,80%	

Asemănător cu situația SRL plătitoare de impozit pe venitul microîntreprinderilor, observăm că în cazul deciziei de creștere a cotei de impozitare a dividendelor în scenariile de cota unică, va conduce la o ușoară creștere a presiunii fiscale la nivelul unui SRL plătitor de impozit pe profit. Mai mult, odată ce entitatea obține venituri mai mari, presiunea fiscală scade, societatea având fonduri suplimentare pentru a se dezvolta, pentru a crea locuri de muncă și pentru a genera valoare adăugată. Considerăm de asemenea că această creștere a cotei unice nu va afecta mediul de afaceri la nivelul SRL-urilor plătitoare de impozit pe profit.

ACADEMIA
DE STUDII
ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CONFEDERAȚIA PATRONALĂ
CONCORDIA
DIALOG PENTRU DEZVOLTARE

Anexe

Anexa 1. Clasificarea sectoarelor de activitate

Nr. sector de activitate	Sector de activitate
1	Agricultură, vânătoare și servicii anexe
2	Silvicultură și exploatare forestieră
3	Pescuitul și acvacultura
4	Industria extractivă
5	Fabricarea produselor alimentare, a băuturilor și a produselor din tutun
6	Fabricarea de textile, îmbrăcăminte și produse din piele
7	Fabricarea lemnului și a produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și materiale de împletit
8	Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie
9	Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor
10	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului
11	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice
12	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice
13	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice
14	Fabricarea altor produse din minerale nemetale
15	Fabricarea metalelor de bază
16	Fabricarea de produse din metal, cu excepția mașinilor și echipamentelor
17	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
18	Fabricarea echipamentelor electrice
19	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.
20	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
21	Fabricarea altor mijloace de transport
22	Fabricarea de mobilă; alte activități industriale
23	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor
24	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
25	Captarea, tratarea și distribuția apei
26	Activități de colectare, tratare și eliminare a deșeurilor; recuperarea materialelor; activități de remediere și alte servicii de gestionare a deșeurilor
27	Construcții
28	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor
29	Comerț cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete
30	Comerț cu amănuntul, cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete
31	Transporturi terestre și transporturi prin conducte
32	Transporturi pe apă
33	Transporturi aeriene
34	Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi
35	Activități de poștă și de curier

Nr. sector de activitate	Sector de activitate
36	Activități de cazare și servicii de alimentație
37	Activități de editare
38	Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală; difuzare și transmitere de programe
39	Telecomunicații
40	Activități de servicii în tehnologia informației; consultanță și activități conexe
41	Activități de servicii financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii
42	Activități de asigurări, reasigurări și ale fondurilor de pensii (cu excepția celor din sistemul public de asigurări sociale)
43	Activități auxiliare pentru intermediari financiare, activități de asigurare și fonduri de pensii
44	Tranzacții imobiliare
45	Activități juridice și contabile; activități de consultanță în management
46	Activități de arhitectură și inginerie; activități de testări și analiză tehnică
47	Cercetare-dezvoltare
48	Publicitate și activități de studiere a pieței
49	Alte activități profesionale, științifice și tehnice; activități veterinare
50	Activități de închiriere și leasing
51	Activități de servicii privind forța de muncă
52	Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor; alte servicii de rezervare și asistență turistică
53	Activități de investigații și protecție; activități de peisagistică și servicii pentru clădiri
54	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public
55	Învățământ
56	Activități referitoare la sănătatea umană
57	Activități de asistență socială
58	Activități de creație și interpretare artistică; activități ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor și alte activități culturale; activități de jocuri de noroc și pariuri
59	Activități sportive, recreative și distractive
60	Activități asociative diverse
61	Reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc
62	Alte activități de servicii
63	Activitățile gospodăriilor în calitate de angajatori; activități nediferențiate de producție de bunuri și servicii ale gospodăriilor pentru uz propriu
64	Activități ale organizațiilor și organismelor extrateritoriale

**Tabel 2. Elasticitatea consumului în funcție de creșterea venitului disponibil
pentru diferite sectoare economice**

			% (la creșterea venitului disponibil cu 1%)
1	CPA_A01	Products of agriculture, hunting and related services	0,483
2	CPA_A02	Products of forestry, logging and related services	0,748
3	CPA_A03	Fish and other fishing products; aquaculture products; support service	1,087
4	CPA_B	Mining and quarrying	
5	CPA_C10T	Food products, beverages and tobacco products	0,748
6	CPA_C13T	Textiles, wearing apparel and leather products	1,087
7	CPA_C16	Wood and of products of wood and cork, except furniture; articles of straw and plaiting materials	
8	CPA_C17	Paper and paper products	0,785
9	CPA_C18	Printing and recording services	
10	CPA_C19	Coke and refined petroleum products	0,854
11	CPA_C20	Chemicals and chemical products	0,941
12	CPA_C21	Basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations	0,353
13	CPA_C22	Rubber and plastics products	1,134
14	CPA_C23	Other non-metallic mineral products	0,492
15	CPA_C24	Basic metals	
16	CPA_C25	Fabricated metal products, except machinery and equipment	0,302
17	CPA_C28	Computer, electronic and optical products	0,853
18	CPA_C27	Electrical equipment	0,641
19	CPA_C28	Machinery and equipment n.e.c.	0,540
20	CPA_C29	Motor vehicles, trailers and semi-trailers	1,030
21	CPA_C30	Other transport equipment	0,148
22	CPA_C31	Furniture; other manufactured goods	1,050
23	CPA_C33	Repair and installation services of machinery and equipment	0,445
24	CPA_D35	Electricity, gas, steam and air-conditioning	0,600
25	CPA_E38	Natural water; water treatment and supply services	0,669
26	CPA_E37T	Sewerage; waste collection, treatment and disposal activities; material	0,669
27	CPA_F	Constructions and construction works	0,649
28	CPA_G45	Wholesale and retail trade and repair services of motor vehicles and r	0,910
29	CPA_G46	Wholesale trade services, except of motor vehicles and motorcycles	
30	CPA_G47	Retail trade services, except of motor vehicles and motorcycles	
31	CPA_H49	Land transport services and transport services via pipelines	0,581
32	CPA_H50	Water transport services	2,149
33	CPA_H51	Air transport services	1,147
34	CPA_H52	Warehousing and support services for transportation	0,906
35	CPA_H53	Postal and courier services	0,475
36	CPA_I	Accommodation and food services	0,985
37	CPA_J58	Publishing services	0,762
38	CPA_J59	Motion picture, video and television programme production services, t	0,084
39	CPA_J61	Telecommunications services	0,659
40	CPA_J62	Computer programming, consultancy and related services; informatio	0,659
41	CPA_K64	Financial services, except insurance and pension funding	0,666
42	CPA_K65	Insurance, reinsurance and pension funding services, except compulsi	0,510
43	CPA_K66	Services auxiliary to financial services and insurance services	0,666
44	CPA_L68B	Real estate services excluding imputed rents	0,727
45	CPA_M69	Legal and accounting services; services of head offices; management consulting services	
46	CPA_M71	Architectural and engineering services; technical testing and analysis services	
47	CPA_M72	Scientific research and development services	
48	CPA_M73	Advertising and market research services	
49	CPA_M74	Other professional, scientific and technical services; veterinary servic	0,403
50	CPA_N77	Rental and leasing services	
51	CPA_N78	Employment services	
52	CPA_N79	Travel agency, tour operator and other reservation services and relate	1,355
53	CPA_N80T	Security and investigation services; services to buildings and landscape; office administrative, office suppor	
54	CPA_O84	Public administration and defence services; compulsory social security services	
55	CPA_P85	Education services	0,568
56	CPA_Q88	Human health services	0,512

ACADEMIA
DE STUDII
ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CONFEDERAȚIA PATRONALĂ
CONCORDIA
DIALOG PENTRU DEZVOLTARE

Bibliografie

- Adhikari, B. and Alm, J., 2016. Evaluating the economic effects of flat tax reforms using synthetic control methods. *Southern Economic Journal*, 83(2), pp.437-463.
- Alessandrini, D., 2021. Progressive taxation and economic stability. *The Scandinavian Journal of Economics*, 123(2), pp.422-452.
- Alessandrini, D., 2021. Progressive taxation and economic stability. *The Scandinavian Journal of Economics*, 123(2), pp.422-452.
- Appel, H. & Orenstein, M.A., 2013. Ideas versus resources: Explaining the flat tax and pension privatization revolutions in Eastern Europe and the former Soviet Union. *Comparative Political Studies*, 46(2), pp.123-152.
- Atkinson, A.B., 2015. *Inequality: What Can Be Done?* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Birdsall, N., 2007. Reflections on the macro foundations of the middle class in the developing world. Available at SSRN 1101658.
- Blair, P.D. and Wyckoff A.W., (1989). The changing structure of the US economy. An input-output analysis. Cited in: Miller R.E., Polenske K.R. and Rose A.Z. (eds.), *Frontiers of Input-Output Analysis*. Oxford University Press, New York, pp. 293-307.
- Blake, A., Sinclair, T.M., Sugiyarto, G. and DeHann, C., (2003b). The Economic Impact of Tourism in Malta: Input-Output Modelling. The University of Nottingham, Report for the Malta Tourism Authority.
- Bonnici, J. (1983), "The relevance of input substitution in the Inter-Industry Model", *European Economic Review*, 22 (1983), pp. 277-296
- Bonnici, J., (1980). Integrating Input-Output and Keynesian Models: A Case Study of Malta. Unpublished doctoral dissertation, Simon Fraser University, Canada.
- Cassar, I. P. (2015). Estimates of output, income value added and employment multipliers for the Maltese economy (No. WP/03/2015). CBM Working Papers.
- Cassar, I.P., (2013). A study of the production structure of the Maltese economy : An input-output approach. Unpublished doctoral dissertation, Heriot-Watt University, Edinburgh.
- Conesa, J.C.; Krueger, D. On the optimal progressivity of the income tax code. *J. Monet. Econ.* 2006, 53, 1425–1450.

- Davidescu, A. A., Popovici, O. C., & Strat, V. A. (2022). Estimating the impact of green ESIF in Romania using input-output model. *International Review of Financial Analysis*, 84, 102336.
- Eurofound (2024), *Developments in income inequality and the middle class in the EU*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- Förster, M.F. and Tóth, I.G., 2015. Cross-country evidence of the multiple causes of inequality changes in the OECD area. In *Handbook of income distribution* (Vol. 2, pp. 1729-1843). Elsevier.
- Furceri, D. and Ostry, J.D., 2019. Robust determinants of income inequality. *Oxford Review of Economic Policy*, 35(3), pp.490-517.
- Godar, S., Paetz, C. and Truger, A., 2015. The scope for progressive tax reform in the OECD countries: A macroeconomic perspective with a case study for Germany 1. *Revue de l'OFCE*, (5), pp.79-117.
- Gorodnichenko, Y., Martinez-Vazquez, J. & Sabirianova Peter, K., 2009. Myth and reality of flat tax reform: Micro estimates of tax evasion response and welfare effects in Russia. *Journal of Political Economy*, 117(3), pp.504–554.
- Hardy, Bradley L., and Dave E. Marcotte (2020). "Education and the Dynamics of Middle-Class Status."
- Kharas, H., & Gertz, G. (2010). *The new global middle class: a cross-over from West to East* (1-14). Wolfensohn Center for Development at Brookings.
- Koenker, R. & Bassett, G., 1978. Regression quantiles. *Econometrica*, 46(1), pp.33-50.
- Leontief, W. (1941). *The Structure of American Economy, 1919-1929*. Cambridge: Harvard University Press, (Second Ed., 1951, New York, Oxford University Press).
- Leontief, W., (1936). Quantitative Input and Output Relations in the Economic System of the United States. *Review of Economics and Statistics*, 18 (3), 105-25.
- Martorano, B., 2018. Taxation and inequality in developing countries: Lessons from the recent experience of Latin America. *Journal of International Development*, 30, pp.256–273.
- Mattesini, F.; Rossi, L. Monetary policy and automatic stabilizers: The role of progressive taxation. *J. Money Credit Bank*. 2012, 44, 825–862.

- Medina, L. and Schneider, F., 2021. The evolution of shadow economies through the 21st century. *The Global Informal Workforce: Priorities for Inclusive Growth*, International Monetary Fund, Washington DC, USA, pp.10-6.
- Miller, R. E. and Blair, P. D. (2009). *Input-Output Analysis: Foundations and Extensions*. Cambridge University Press.
- Oishi, S., Kushlev, K. & Schimmack, U., 2018. Progressive taxation, income inequality, and happiness. *American Psychologist*, 73(2), pp.157-168.
- Osakwe, P.N. and Solleder, O., 2023. *Understanding the drivers of income inequality within and across countries: Some new evidence* (No. 2). United Nations Conference on Trade and Development.
- Piketty, T., 2014. *Capital in the Twenty-First Century*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Popescu, M.E., Militaru, E., Stanila, L., Vasilescu, M.D. and Cristescu, A., 2019. Flat-rate versus progressive taxation? An impact evaluation study for the case of Romania. *Sustainability*, 11(22), p.6405.
- Rubolino, E. & Waldenström, D., 2020. Tax progressivity and top incomes: Evidence from tax reforms. *The Journal of Economic Inequality*, 18(2), pp.261-289.

ACADEMIA
DE STUDII
ECONOMICE
DIN BUCUREȘTI

CONFEDERAȚIA PATRONALĂ
CONCORDIA
DIALOG PENTRU DEZVOLTARE

